ВІСТІ
КОМБАТАНТА

1

ТОРОНТО – НЬЮ-ЙОРК 2010

Nadia Kostruba Estates Inc.

Заснувавши Фундацію в імені і у світлу пам'ять своєї коханої дружини Наді, я втілив в життя ідеали допомоги, якими ми керувались впродовж всього нашого щасливого подружнього життя.

Це підтримка і сприяння розвитку і діяльності
- української Церкви,
- суспільно-громадських і політичних організацій в Канаді і Україні,
- української молоді і студентства,
- видавничої діяльності УДО та СУМу,
- спонсорування важливих національно патріотичних проектів та проведення різноманітних акцій для процвітання України та добра українців у світі.

Евген Коструба
Президент Фундації

ВІСТІ КОМБАТАНТА

Рік 2010 Торонто–Нью-Йорк. Ч. 1 (261)

ЗМІСТ

Закінчення на ст. 108

ВІСТІ КОМБАТАНТА

1

2010

ВИДАВЦІ: Головна Управа Об'єднання б. Вояків Українців в Америці, Головна Управа Братства кол. вояків 1-ої УД УНА

СПІВУЧАСНІ: Братство Українських Січових Стрільців Об'єднання кол. вояків УПА,Броди-Лев Інк., Українська Стрілецька Громада в Канаді

РЕДАКТОР: Роман Колісник

АДМІНІСТРАТОР: Іларій Кушніренко, тел. (416) 247-5039

VETERAN'S NEWS, quarterly published jointly by:
United Ukrainian War Veterans in America, Brotherhood of Former Soildiers of the 1st Ukrainian Division of the UNA.
In association with:
Brotherhood of Ukrainian Sichovi Striltsi, Former Members of the Ukrainian Insurgent Army, Inc.; Brody - Lev, Inc.; Ukrainian War Veterans' Association in Canada

VETERANS' NEWS
P.O. Box 279, Stn. "D", Toronto, ON
Canada M6P 3J9

Статті, підписані прізвищем чи ініціялами автора, не завжди відповідають поглядам редакції.
Редакція застерігає собі право скорочувати статті і справляти мову.

УМОВИ ПЕРЕДПЛАТИ:
В Канаді річна передплата 35.00 дол. В США і інших країнах 35.00 ам. дол.

АДРЕСИ ПРЕДСТАВНИКІВ:

УКРАЇНА
Муха Леонід
вул. Дорошенка 33
м. Миколаїв, Львівська обл.
81600 Україна
тел. (3241) 41299

АНГЛІЯ
Mr. S. Wasylko
4 The Hollows, Silverdale
Nottingham, NG11 7FJ
ENGLAND
тел. (0115) 981-8978

АВСТРАЛІЯ
Mr. Wasyl Stanko
3 Jean Ave.
Paradise, S.A. 5075
AUSTRALIA

Typesetting and layout by
Creative Touch COMMUNICATIONS

Printed by

TRIDENT Associates Printing
Українська Друкарня ТРИЗУБ
1-800-216-9136 www.trident-printing.com

Коментарі

Михайло СЛАБОШПИЦЬКИЙ

ЯК ВІКТОР ЮЩЕНКО ПЕРЕМІГ ЮЛІЮ ТИМОШЕНКО

Так, вирішальний внесок для перемоги Віктора Януковича над Юлією Тимошенко зробив саме він, Віктор Ющенко.

Чинний на той час президент України з якоюсь воїстину ірраціональною затятістю боровся саме зі своїм прем'єр-міністром, який бачиться йому найбільшим із усіх можливих лих для України. Даючи останню свою прес-конференцію в статусі президента, він сказав: були в мене й помилки, і найбільша з них–Юлія Тимошенко.

Наскільки обнадійливо, піднесено та багатообіцяюче починалося президентство Віктора Ющенка, настільки безпорадно й ганебно воно завершувалося. Україна просто стомилася від його патріотичної риторики. Ясна річ, першого року його слухали з надією, далі–з гірким подивом (президент так багато обіцяв–і майже нічого не виконував). Він оголошував рік української книги–і за той рік ситуація з книговиданням в Україні стала значно гіршою. Оголосив рік села–і село просто заволало від передчуття загибелі. Він виступав на з'їзді письменників України, докладно розповідаючи письменникам, що значить українська мова (письменники ніяково потупили голови, бо вони трохи краще за президента знають, що таке українська мова!), наобіцявши золоті гори для оборони національних святинь, пішов зі з'їзду й одразу ж забув про говорене там.

За всіх добрих намірів і добрих слів невдачі президента розпочалися з нездалої кадрової політики. Його кадрові призначення спершу зустрічали з недовірою та подивом, далі–з розчаруванням, роздратуванням і навіть обуренням. Тут можна називати чи не всіх міністрів–за винятком міністрів закордонних справ Огризка та фінансів Пинзеника–поява таких індивідів на владному олімпі дискредитувала і саму „помаранчеву" ідею, і саму „помаранчеву" команду. Ну, скажіть, який міністер зі співачки Оксани Білозір? Так, ніякий. Ніякогісінький. Чи з Василя Вовкуна? Ще гірший. А як вам подобається міністер юстиції Роман Зварич, у якого навіть немає диплома про вищу освіту? А чи голова НАКУ „великий націоналіст" Олексій Іщенко, який–бачте!–не міг більше року їздити на одній дорогій іномарці й міняв її (за державний кошт!). А нестримне рушення всіх Ющенкових кумів у владу?! До речі, народ одразу ж відгукнувся на те фольклором: "При комуністах–комунізм, при Кучмі–кучмізм, а при Ющенкові кумізм!"

Тотальне розчарування запанувало масами, коли вони допевнилися: прекрасні „помаранчеві" слоґани на взір „Бандитам–тюрми!", „Фальсифікаторів виборів–до суду!" та всі інші, що, злетівши з

Ющенкових уст, тисячо голосо вилунювали на Майдані, не знайшли конкретного втілення. Як з'ясувалося, це теж було своєрідним популізмом. Чи то Ющенко справді не розрахував своїх сил і сам тоді не розумів, що він цього „не підніме", чи то він просто казав те, що хотіли почути люди, анітрохи не переймаючись тим, щоб обіцяне виконувати, –це нині вже може цікавити хіба, що істориків. Сучасники цього Ющенкові не вибачили.

Так, дуже багато сподівалися від Ющенка. Так, він не міг усього того виконати. Але він міг бодай частину, бодай найпростіше з того виконати. Але він і того не виконав. Президентові адвокати скажуть: а голодомор?! А визнання УПА? Так, але саме для УКРАЇНСЬКОГО ПРЕЗИДЕНТА цього мало. Ющенкові було виявлено стільки підтримки, за ним стояв такий буреломний ентузіазм мас, їхньої довіри до нього і віри в нього було так безмежно багато, що він–якби хотів того і прагнув, то зробив би в тисячу разів більше. Хто ще в Европі в такий спосіб одержував владу?! Хто мав такий карт-бланш?! Чиє ім'я так голосно розлунилося світом, ставши синонімом патріотизму і справедливости? Маючи все це за спиною, користуючись безмежною підтримкою і вірою мас, можна було, як мовиться, земну кулю перевернути. Натомість усі обіцянки, надії, віру, бажання було безнадійно втоплено в тотальних чварах (їхнє відлуння розліталося чи не на весь світ–варто було президентові опинитися в котрійсь країні, як він там одразу ж починав нищівно критикувати прем'єр-міністра, інколи здавалося, що ганебніших сюжетів ми не мали за всі роки нашої незалежности...); президент, улюбленець Майдану, символ нової України, раптом виявив себе напродив сварливою особою. То почергово сварився чи не з усіма соратниками по Майдану, відштовхував їх од себе–і в результаті напередодні виборів лишився тільки з Вірою Улянченко, яка, звичайно ж, не годиться ані на архітектора чи конструктора виборчої кампанії, ані на керівника штабу чи навіть просто на організатора масового мітинґу. То раптом палкий поборник демократії та свободи преси Віктор Ющенко брутально накинувся на журналістів, які написали про негідну поведінку його сина. Як батька його можна зрозуміти (але не виправдати!), бо це аж надто велика розкіш для президента–ставати ображеним батьком і так банально-примітивно вискочити на захист сина тоді, коли цього робити не треба було. Чимало „помаранчевих" журналістів тоді з великим сарказмом (уперше) писали про президента Ющенка. Так почалося його падіння, яке завершилося оглушливо-нищівною поразкою на виборах: трохи більше п'яти відсотків і п'яте місце–то безнадійний розгром. Після такого не піднімаються. Це–політична смерть. Дехто заволав: народ не оцінив свого Президента. Але народ Президентові неможливо замінити. Народ замінив Президента. Така реальність, і з нею треба рахуватися. Успіх у

першому турі Януковича, Тимошенко, Тигіпка і Яценюка спричинений передовсім тим, що люди голосували не так за них, як проти Ющенка. Скажімо собі цю жорстоку правду. Зізнаймося й у тому, що колишні майданні „помаранчеві" часто вже з ностальгією згадували еру Леоніда Кучми. Порівняно з масштабами корупції та хабарництва в часи президентства Ющенка Кучмині часи–дитячі ігри. На превеликий жаль, це правда. Не випадково ж група українських інтелектуалів у відкритому листі до народу так підсумувала перший рік президентсва лідера Майдану–це розчарування століття. Можна сперечатися з тим, чи треба було вже тоді так категорично проголошувати на всю Україну такий політичний діагноз, але незаперечно те, що п'ять років Ющенка–це п'ять років розчарувань. Поодинокі прориви на взір згадуваних голодомору, реабілітації УПА чи „Мистецького Арсеналу"–вкрай мізерно мало як на масштаб майданних сподівань. Те, що мало стати дорогоцінною енергією творення нації та розбудови держави, обернулося ентропією. Вся енергія пішла на чвари, ритуали й патріотичну риторику.

Напередодні виборів національно-патріотична громадськість згуртувалася для порятунку президенту, але порятувати його вже було ні практично, ні теоритетично не було можливо. Він майже все зробив для своєї поразки. Бо не зробив мінімум дев'яносто відсотків із обіцяного на Майдані. Як казав Наполеон, кожну битву виграють або програють ще задовго до її початку. Віктор Ющенко почав її програвати ще тоді, коли легковажив майданними присягами та зобов'язаннями, коли–раптом ні сіло, ні впало!–посипав державними нагородами в гущу одіозних ківалових, колесникових а чи російських попсовиків а ля Філіп Кірков. Не випадково ж голова комісії з державних нагород В'ячеслав Брюховецький на знак протесту проти цього орденопаду з президентських рук, рішуче подав у відставку.

Окрема тема–Віктор Балога. „Балога–це я!"–якось різко сказав іронічним журналістам Віктор Ющенко. І вони цього не забули. Знущалися з Президента на всі лади. Звинувачували (з усіма на те підставами) Ющенка в тому, що він порушує Конституцію держави, делеґуючи повноваження глави держави особі, посадовцеві, зовсім відсутньому в Конституції України. Балога від імені Ющенка повчав усю українську людність, нагороджував, сварив, інтриґував, фаворизував, відправляв у відставки. А неохочий до рутинної роботи Президент усе те схвалював і сердито осмикував політиків та журналістів: „Не чіпайте Балогу. Балога–це я!" Ера Балоги також забрала в нього дуже багато колишніх захоплених прихильників.

Зрештою, отакий „розбір польотів" може зайняти тут багато місця. Узагальнюючи все можна підсумувати: Президент Ющенко знищив свою „помаранчеву" команду й не виконав того, за що його „кано-

нізував" мало не у національного Месію Майдан. Тобто сталося те, що й мало статися. Діючий Президент Ющенко натхненно кував перемогу Віктора Януковича. Всі виборчі штаби глави Партії Регіонів разом узяті не зробили стільки для успішного фінішу його в цих перегонах, як зробив для цього Віктор Ющенко. Вивівши Януковича у фінал виборів й опинившися сам уже на узбіччі, Ющенко й далі боровся за Януковичеву перемогу. В ті дні він із повним правом міг би вже казати: "Янукович–це я!" Тобто голосуйте за Януковича. Ні в якому разі не за Тимошенко, а тільки за Януковича. Щоправда, в нього це звучало так: голосуйте проти обох. Що звучало просто абсурдно або ж доможно лукаво. Бо це була агітація за те, щоб у такий спосіб законсервувати ту різницю голосів (понад десять відсотків), яка розділяла результати Януковича й Тимошенко, здобуті в першому турі. З табору нечисленних прибічників Ющенка лунало твердження: обоє–Янукович і Тимошенко–не можуть бути президентом України. Так, і Тимошенко, й особливо Янукович, м'яко кажучи, не ангели. Проти кожного є переконливі арґументи. Тимошенко, як і Янукович та Ющенко, схоже, також не прагне відокремити бізнес від політики. Блок Юлії Тимошенко є, по суті, двійником Партії Регіонів. Він також тримається на олігархах-феодалах. У ньому також є монстри на взір Лозинського, який убивши в своїх угіддях на Кіровоградщині людину, нині переховується, здається, в Ізраїлі. БЮТ–це й прикриття депутатською недоторканістю рейдерів і до них наближених. І то ще не все з неґативу, який стоїть за БЮТом і самою відчайдушною популісткою Юлією Тимошенко.

Але не може бути жодних заперечень у тому, що з обох цих претендентів саме Юлія Тимошенко виразно–особливо ж перед другим туром виборів–артикулювала в своїй програмі такі важливі національні пріоритети, як єдина державна мова, подальша активна євроінтеґрація, виведення російської фльоти з Севастополя після завершення строку аренди, збереження в українській власності газово-транспортних маґістралей...

Натомість Янукович зі своєю „командою" виразно заявив: російська–друга державна мова, продовження терміну перебування російської фльоти в Севастополі й після закінчення обумовленого міждержавним договором часу. Недвозначно виразно звучать там і антинатовська тема й проросійські орієнтації. Ясна річ, не треба зовсім беззастережно брати все те на віру–багато чого в тій риториці говориться для того, щоб потрафити антиукраїнськи налаштованому електорату. І все ж такі настрої, як, скажімо, готовність визнати державну самостійність автономних республік Грузії, як Осетія та Абхазія, згода на будівництво російської газової маґістралі в обхід України–все це готовність піти у фарватері Росії і здати наші національні інтереси.

Як бачимо, з обох претендентів на президентську посаду доводиться

обирати Юлію Тимошенко. Ясна річ, при сотні всяких застережень. Але Віктор Ющенко знову й знову наголошував: обоє претендентів не годяться, викреслюйте обох. І група його трубадурів підспівувала йому: геть обох претендентів. Так, мовби цим можна було вивести на вибори третього–ідеального–кандидата в Президенти. Але ж третього, на превеликий жаль, не було. Було тільки двоє. Як колись Леонід Кучма й Петро Симоненко. І ми мали вибирати одне з двох. Позиція Президента України перед другим туром виборів нагадувала позицію того засліпленого гнівом темного селянина, якому відмовили бути господарем обійстя, й він у гніві кричить: якщо так, то нехай воно все горить!

Невтомно вистрілюючи риторичними пасажами про те, що обидва претенденти не гідні Президентської посади й усі мають голосувати проти них обох, Ющенко невтомно промощував дорогу Януковичу. Й оті три з лишком відсотки, яких не вистачило Тимошенко, щоб порівнятися в результатах виборів із Януковичем,–Ющенкова робота. Першим, кому має подякувати Янукович за свою перемогу,–це Ющенко. Як любить сам Ющенко повторювати: стоп, приїхали! Далі справді їхати нікуди. Лишається тільки подякувати нашому екс-президенту за цей безцінний дар для українського народу й Української держави. За загострення небезпеки державному суверенітетові України.

Нині в Україні розпочався судовий розгляд за поданням Юлії Тимошенко про фальсифікації на виборах Президента, а також з приводу поспішного рішення Верховної Ради про дату інавґурації Президента Віктора Януковича. Навряд чи щось із цього вийде (те, гадаю, добре розуміє і сама Тимошенко–цим жестом відчаю вона хіба що подає сиґнал своїм прихильникам про початок жорсткої опозиції до Януковича і його „команди"). Всі спостерігачі на президентських виборах–і з авторитетних європейських організацій–поспішили відмахнутися: вибори в Україні відбулися ідеально зразково–жодних порушень не зафіксовано. Порушення–і часом особливо значні–були. Докази цього представила в суд Юлія Тимошенко. Невідомо тільки, чи ті порушення остаточно вплинули на результати голосування. Відомо лише, що Україна з якогось часу стала зубним болем Европи. Громадянська війна на її владному Олімпі, що нагадувала базарну сварку, геть розвіяла колишню цікавість Европи до України. Україну просто перестали серйозно сприймати. І відповідальність за це лягає тільки на українську державну владу, очолювану Президентом Ющенком. Владу, яка не подужала скласти екзамену на політичну зрілість.

Отже, знову доводиться приречено повторити вже так набридлу сентенцію першого Президента України Л. Кравчука: маємо те, що маємо.

Але на доповнення її вже сьогодні можна додати: після цих виборів уже сьогодні виразно бачимо те, що чого, не маємо...

Київ, 20 лютого 2010

“The Times”: „СПАДЩИНА ЮЩЕНКА ДЛЯ УКРАЇНИ? УСМІХНЕНІ ЛЮДИ”

Президент України Віктор Ющенко, який іде зі своєї посади, зазнав у ході виборів нищівної поразки. Але незважаючи на принизливе неприйняття президента, за якого проголосувало лише 6 відсотків виборців, історія має розсудити його по-доброму, пише журналіст Тоні Ґелпін у статті для британської газети “The Time”.

Незважаючи на політичні та економічні перипетії останнього п’ятиріччя, Україна при ньому перетворилася з потворної і немічної постсовєтської руїни в країну з реальними сподіваннями на успіх, в демократичне громадянське суспільство.

Щоб зрозуміти ефект впливу помаранчевої революції, досить порівняти політичне життя в сусудній Білорусі та Росії з живим і яскравим суперництвом в Україні. У виборців був справжній вибір кандидатів, що відображають весь спектр політичних думок. Передвиборчі кампанії проводилися без страху за те, що правлячий режим пошле міліцію для розгрому мітинґів виборців і арештів опозиційних активістів. Живі і активні дебати проводилися на всіх телеканалах, а на вулицях реклямні щити рясніли численними плякатами кандидатів, що змагалися. Ющенко і його колишня соратниця по „помаранчевій революції” прем’єр-міністер Юлія Тимошенко не користувалася сумно відомим „адміністративнимм ресурсом”, який так часто застосовується в Росії для впливу на результати голосування. Одним з найбільш примітних аспектів першої тури виборів стала відсутність серйозних скарг з боку колишніх кандидатів стосовно фальсифікацій з виборчими бюлетенями. Цим вони разюче відрізняються від масових маніпуляцій 2004 року, які спровокували помаранчевий заколот.

В України досі багато проблем, зокрема, з корупцією. І досягнення цієї країни аж ніяк не є незворотними. Але люди тут вільно висловлюють свою думку, і з цієї країни пішов страх, який як і раніше душить життя суспільства в інших колишніх совєтських республіках.

Ось тому Україна так важлива, і з цієї причини Захід зробив великі ставки на результат нинішніх виборів. Після революції Кремль старанно представляє свого сусіда місцевій авдиторії як державу постійного хаосу, бо він боїться цього прикладу процвітаючого відкритого суспільства на російських рубежах. Функціонуюча Україна– це прямий виклик колишнім шпигунам КҐБ і тіньовим апаратникам, які контролюють політику в Москві.

В останні роки у росіян виникла нова тенденція і звичка: вони їздять на вихідні дні до Києва, щоб насолодитися більш розкутою атмосферою української столиці, де міліція менш помітна, ніж її московські колеґи. Вони бачать, що жителі Києва охоче посміхаються,

що офіціянти в ресторанах і продавці в крамницях більш життєрадісні, що та напруженість у відносинах між людьми, яку вони відчувають вдома, тут відсутня. Коротше кажучи, вони бачать, що українці покладають надії на своє суспільство і можуть впливати на власне майбутнє, а це, у свою чергу, впливає на загальний настрій людей. У середньостатного росіянина немає такої можливости, у нього є почуття гнітючого невдоволення своєю владою, у зв'язку з чим Кремль постійно боїться збурень у суспільстві...

Оригінал: ViktorYushchenko's legacy for Ukraine? Smiling people
Переклад ИноСМИ „Український погляд”

Степан ВЕЛИЧЕНКО

МІСЦЕ ЮЩЕНКА В ІСТОРІЇ: ПРОВІДНИК, ЯКИЙ НЕ ВИПРАВДАВ НАДІЙ

(Скорочений переклад з англійської)

http://www.spectrezine.org/yushchenkos-place-history-leader-who-failed-his-people

...Мирний розпад СРСР залишив стару русофільську політичну еліту при владі. Коли культурна еліта займалися культурними проблемами, стара політична еліта крала громадські добра України й стала теж економічною елітою... Вона не інвестувала свої багатства в інфраструктуру, народне обслуговування, індустрію й культуру. Вона інвестувала свій капітал за кордоном, купуючи футбольні клюби, імпортуючи люксусові продукти, фінансуючи російськомовні медії й інші проєкти. Хоч більшість цих „олігархів” народилася й виросла в Україні, мало хто з них говорить по-українськи чи підтримує національні справи й культуру. Це важливо, бо, як групу, їх не можна трактувати як „національну капіталістичну буржуазію”.

За час їхнього нео-капіталістичного пост-імперського правління, українське суспільство „зфевдалізувалося”. Ця мала групка великих багатіїв, відмежована від народу охоронцями, мурами, затемненими вікнами у їхніх лімузинах, стала панами над масами бідняків, які живуть у брудних занедбаних містах, без питної текучої води у їхніх житлах. У столиці люди мусять обходити порожні пляшки від пива та цілі гурми дрібних торговців і авт, що засмічують хідники. Україна–це країна, в якій пересічний громадянин, щоб вижити, полягає на базарі й особисті знайомства–а не на тепер встановлену „капіталістичну вільну торгівлю”. Як бувало у феодальних суспільствах, багато з них ще затримало передмодерну імперіялістичну чи місцеву ідентичність, і не вважає себе „українцями” на національному чи місцевому рівні. Приватні універмаги з численними охоронцями є чисті і „безпечні”, як середньовічні замки, а поза ними люди мусять жити на розбитих вулицях і серед

молоді, котра вдається до злочинности, бо для неї нема постійної платної роботи…

Росіяни й українці, незадоволені диктаторським режимом, вийшли на демонстрації у 2004 році. Вони сподівалися, що Ющенко й Тимошенко „посадять злочинців у тюрми" й проведуть перерозподіл вкраденого державного майна. У тому напрямі Ющенко не зробив нічого, й тим самим не здобув собі місця серед великих мужів не тільки в українській, але й европейській історії. Він тільки став наглядачем передачі влади від одної частини кліки олігархів до іншої, яка рішила приєднатися до нього не з ідеологічних чи національних мотивів, а тільки тому, що він виграв вибори. Треба, одначе, дати йому кредит за те, що він усунув останню державну контролю над медіями, встановив поділ влади між президентом і прем'єр-міністром. Це причинилося до того, що в політичному сенсі Україна стала демократією, а не автократією. Він активно підтримував культурну еліту та встановив національні ініціятиви. В тому: освіта українською мовою та поширювання серед широких мас населення, до того часу замовчувану, інформацію про минуле України. Ющенко також бачив майбутнє України в Европейському Союзі, в якому український розвиток був би кращий, ніж у поновленій Російській імперії Путіна.

Незважаючи на ці ініціятиви, Ющенко втратив довіру не тільки серед українців, але також серед лояльних росіян. Замість арештувати багатих і сильних за їхні провини нестямної корупції, він нагородив їх медалями. Можливо, він думав у такий спосіб реформувати колишніх ворогів і перетворити їх у „нову національну еліту"? Однак їхня поведінка не змінилася. НіКівалов, ні мер Києва Черновецький не говорять українською мовою. Історики будуть сперечатися, хто більше зруйнував Київ: Бату Хан, Боголюбський чи Черновецький. Київ перетворюється у брудне, подібне до Калькути, місто. Крім цього, такі відзначення перетворили у фарс систему винагород та того, хто їх роздавав.

Нова Ющенкова капіталістична економічна політика „вільного ринку" теж не принесла йому популярности. Олігархи далі розкрадали державне майно і висилали приходи за кордон. Ющенко не зробив нічого, щоб врегулювати або обмежити перебирання підприємств в Україні російськими корпораціями. Більшість підприємств працюють російською мовою, бо немає української капіталістичної кляси. Це скріплює становище російської мови й створює враження, що українська надається тільки для недільних концертів, а не до корпоративних офісів. Багато стало дуже багатими, але ще більше стало ще біднішими. Такий розвиток дуже небезпечний, бо масове соціо-економічне невдоволення можуть легко використовувати політичні імперські ревізіоністи, нео-фашистські групи, які мають на меті відновлення старої Російської імперії.

Коли Тимошенко пробувала оскаржувати „непомаранчевих олігархів" і реприватузувати підприємства в користь їй прихильних олігархів, Ющенко спротивився. Американські корпорації теж не радо дивилися на такий процес, бо вони також брали участь у грабуванні громадського майна в Україні. „Помаранчева революція" розбилася і її проросійські противники повернули собі вплив, який були втратили в 2004 році. Їхній лідер, колишній злочинець, який як губернатор Донецька закрив останню школу з українською мовою навчання, став президентом. Не маючи ґрунтовних розбіжностей з Януковичом і його олігархами, „помаранчеві" олігархи не матимуть особливих причин не підтримити його так довго, як довго їхній статус не буде загрожений.

Кланові порізнення серед олігархів є сильнішими від національних чи політичних, тому вони продовжуватимуть контролю над владою у державі. Бо завдяки пропорційній виборчій системі, вони легко можуть купити парляментські місця, а згодом вибрати бюрократів, котрі діятимуть в їхній інтересах.

Однак треба зауважити, що, незаважаючи на нео-радянську русофільську ментальність більшости олігархів, не всі вони бажають реінтеґрації України у нову імперію Путіна. В заміну за дешевий газ, у „сильній державі", яка може контролювати демократію, профспілки й зарплати під Путіном, олігархи втратять політичний вплив, який вони мають в незалежній Україні. Вони також не дуже бажають отримати членство у ЕС, бо вони мусили б притримуватися законів і положень, які обмежують ненажерливіть корпорацій.

В загальному олігархи радо триматимуть Україну в геополітичній невтральній зоні, а це дає їм можливості на зиски і важливий вплив, якщо навіть не на повну контролю національної політики, й у той самий час їздити до Монако чи Давісу. Але чи така ситуація відображає загальні інтереси населення?

Після 2004 року Україна залишилася російською колонією в культурному й економічному сенсі, під владою клептократичної нео-радянської кланової олігархії, завдяки Ющенкові, який не використав загальну народну підтримку 2004 року для закінчення її влади. Коли вони вкрали народне добро, Ющенко зробив ще гірше–він відобрав у народу надію на краще майбутнє.

В останньому сторіччі була лише одна революція. Існує мала надія, що після 2004 буде ще одна революція у цьому сторіччі.

Величенко Степан–PhD, науковий співробітник Центру европейських, російських й евразійських студій і катедри українських студій Торонтського університету.

ТЕОРІЯ ВТРИМАННЯ ВЛАДИ ЗА МАКІЯВЕЛЛІ, або Чому влада продинамила Ющенка?

Влада–дама примхлива. Відомо, що завоювати її можна за одну ніч, але лише найвправніші можуть утриматися поруч з нею надовго. Віктора Ющенка до таких маестро зачислити, на жаль, не можна. Його відносини з Владою радше схожі на швидкоплинний службовий роман, аніж на поважні стосунки. Ющенко намагався виправдати крах свого союзу з цією примхливою пані почасти обставинами, почасти невдалим шлюбним контрактом, більш відомим як „Конституційна реформа-2004". З ним можна не погодитися, і ми припускаємо, що найактивніше протестувати проти таких виправдань міг би Нікольо Макіявеллі–справжній засновник сучасної науки про зваблення, підкорення й утримання влади.

Ющенко припустився багатьох серйозних помилок, про небезпеку яких ґуру теорії втримування Влади попереджував ще п'ятсот років тому. І нехай рецептам гарячого італійця, викладеним у трактаті „Володар", вже справді минуло багато часу, за який у світі встигли суттєво змінитися владні звичаї та обряди, нехай їх критикували усі благородні та високоморальні ліберали, чимало з них актуальні нині. А відтак можна дозволити собі спробувати визначити основні помилки Віктора Андрійовича згідно з цими рецептами.

ЛІДЕР, ЯКОГО НЕ ЛЮБЛЯТЬ І НЕ БОЯТЬСЯ

Мабуть, найвідоміша із порад Макіявеллі полягає у тому, що в ідеалі народ повинен володаря любити і побоюватися, але якщо вже доведеться вибирати, то йому краще прагнути саме до остраху. Любов залежить від народу, а острах–від самого володаря, тому він є надійнішим ґрунтом. У майже абсолютній байдужості як до першого, так і до другого варіянту відносин з народом і полягає найтяжча помилка Ющенка. Чинний президент вибрав літеплий третій варіянт, вимагаючи до себе набагато абстрактнішого в українських умовах ставлення–поваги. Своєю політичною млявістю і нерішучістю Ющенко дуже швидко втратив будь-які перспективи вселити у політиків та громадян здоровий острах перед собою. Своєю показовою байдужістю до популізму (яка, без сумніву, великою мірою справді йде від серця) він позбавив себе запасного, непевного варіянту–народної любови.

Тут варто ще згадати, якої великої ваги Макіявеллі надавав репутації взагалі–або, говорячи сучасною мовою, іміджу. Автор „Володаря" наполягав–нехай керівник за природою своєю не може мати усіх чеснот, але він повинен створити враження, що усі вони йому властиві. Важко сказати, чому Віктор Юченко виявився настільки млявим при роботі з власним образом. Можливо, його просто не цікавить суспільна думка–тоді це для особи його ранґу справжній політичний смертний гріх. Можливо, він не вміє або просто не бажає працювати з іміджмейкерами. У кожному разі, результат той самий–президент дуже легко розлучився як з любов'ю тих, хто його у 2004 році підтримував, так і з острахом тих, хто тоді підтримував Віктора Януковича. А таке Владі подобатись не може.

НЕЛЮБІ ВЛАДІ „ЛЮБІ ДРУЗІ"

Ніколье Макіявеллі був достатньо спостережливим, аби помітити–Влада дуже ревниво ставиться до усіляких „любих друзів" свого володаря. Як і будь-яка жінка, вона не сприймає, коли якісь друзі стають для чоловіка важливішими за неї. Тому італійський наставник усіх, хто мріє про прихильність примхливої пані, пояснив, що лідер, по-перше, повинен вміти оточувати себе такими людьми, які насамперед думають і піклуються про нього самого, а не про себе.

Інакше це вже не друзі, а справжні вороги. А серед орди кумів та друзів, якими оточив себе Ющенко, таких, погодьтеся, фактично не було. По-друге, флорентієць дуже не рекомендував володареві оточувати себе людьми амбітними, котрі полюбляють втручатися у чужі справи. Соратник, попереджував Макіявеллі, повинен знати своє місце і займатися лише своєю справою. Ну а тепер згадаймо хоча б Петра Порошенка взірця 2005 р. чи Віктора Балогу з часів зовсім недавніх... По-третє, Макіявеллі застерігав володаря від вірности кому-небудь і чому-небудь іншому, окрім самої Влади. Що стосувалося дотримання свого слова, Ющенко проти цієї поради не пішов; що ж стосувалося вірности своїм особистим зв'язкам з кумами і „любими друзями", то тут він заповідь повністю знехтував. Ці зв'язки здебільшого виявлялися для нього чимось мало не святим. При цьому, на чому варто наголосити, значну частину своїх дружніх стосунків український президент все ж таки втратив. Але сталося це не тому, що він ними пожертвував заради справ державних–правильніше було б сказати, що це вони покинули його. Та сталося це вже після того, як Влада у Ющенкові остаточно розчарувалася.

ТЯЖКА ДОЛЯ ЗАЛЕЖНОГО РЕФОРМАТОРА

Якщо адаптувати „Володаря" до сучасних українських реалій, то Віктора Андрійовича на зламі 2004-2005 років слід віднести до тієї категорії розглянутих у трактаті лідерів, які завоювали собі чужу державу. Отже, й поради, які давав саме таким лідерам Макіявеллі, слід допасувати і до сучасного ґаранта. А тут однією із ключових порад

флорентійця була така: або ж зовсім не чіпати той лад, що склався у державі перед приходом нового володаря, або зруйнувати його до основи. Віктор Ющенко не зробив ані того, ані іншого, але зробив найгірше, що можна було: подратував усіх недореформами на кшалт реорганізації ДАІ у ДПС.

Однак Ющенко прийшов просити руки Влади як реформатор, і це зобов'язувало. Макіявеллі ж застерігав: якщо такий володар-реформатор залежний від інших, то він погано закінчить. Як показали українські події, що трапилося п'ятсот років після цього застереження, саме так і сталося–навіть несміливі спроби реформ Ющенка розбилися об скелю нерозуміння тих, від кого залежала їхня реалізація.

НЕ ЗВАБИШ–НЕ ПОТАНЦЮЄШ

Окремо треба розглянути відносини Ющенка зі східноукраїнською громадою. Адже саме там, на Сході, і насамперед у Донбасі, цій маленькій „державі всередині держави", Ющенко прийшов до влади супроти волі населення–точнісінько як у випадках, що розглядав флорентійський владний експерт. Насамперед, навчав Макіявеллі, володар повинен перенести свою резиденцію якраз на ту територію своєї нової держави, де його не дуже люблять. Особиста присутність вже сама собою має відігравати ключову ролю у зміні ставлення місцевого народу до нового лідера.

Припустімо, що Ющенко не мав змоги перенести у Донецьк президентську адміністрацію. Але ж при цьому в силі залишалася додаткова порада: саме тих, хто приходу цього володаря боявся найбільше (а якраз на Сході приходу чинного глави держави подекуди справді масово боялися), той повинен зробити своїми друзями за допомогою винятково доброго ставлення. Як же вчинив Віктор Андрійович? Його перша візита до Донецька в ранзі президента вилилася у шквал залякувань і обіцянок не забути, як його там ображали під час передвиборчої кампанії. Надалі ґарант трохи пом'якшав, але про якусь особливу прихильність до реґіону не було й мови. Ющенко його так і не завоював, не здобув там підтримки, не об'єднав українське суспільство, натомість втратив навіть те, що мав.

Отже, усі основні поради Нікольо Макіявеллі, що могли його прямо стосуватися, Ющенко не лише проіґнорував, а пішов їм наперекір. Сухий і пісний залишок не примусив на себе довго чекати–Влада від нього відвернулася. Адже її цікавить лише той, хто може бути професійним володарем,–а, як нещодавно Президент сам визнав у одному інтерв'ю, він професійно може і хоче бути лише „Віктором Ющенком". Тому, мабуть, його долю і зовуть не Влада, а Катерина.

Данило МОКРИК,
Forpost

ПРЕЗИДЕНТ ПРИСВОЇВ СТЕПАНОВІ БАНДЕРІ ЗВАННЯ ГЕРОЙ УКРАЇНИ

Про присвоєння звання Ґерой України з удостоєнням ордена Держави Віктор Ющенко повідомив під час виступу на урочистостях з нагоди Дня Соборности України.

Як зазначено в Указі, звання Ґерой України з удостоєнням ордена Держави Бандері Степанові Андрійовичеві–провідникові Організації Українських Націоналістів присвоєно (посмертно) за незламність духу у відстоюванні національної ідеї, виявлені героїзм і самопожертву у боротьбі за незалежну Українську державу.

Президент В. Ющенко і внук С. Бандери–Степан Бандера

В. Ющенко наголосив, що цієї події, безумовно, „багато років чекали мільйони українських патріотів".

Про присвоєння С. Бандері звання Ґерой України
УКАЗ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ № 46/2010

За незламність духу у відстоюванні національної ідеї, виявлені героїзм і самопожертву у боротьбі за незалежну Українську державу постановляю:

Присвоїти звання Ґерой України з удостоєнням ордена Держави БАНДЕРІ Степану Андрійовичу – провідникові Організації українських націоналістів (посмертно).

Президент України Віктор ЮЩЕНКО

20 січня 2010 року

* Раніше на адресу Віктора Ющенка не раз висловлювали нарікання, що він не удостоював Степана Бандеру звання Ґероя України. Натомість у проросійських колах Президента застерігали від такого кроку.

Степан Бандера (1909-1959) був одним із керівників Організації українських націоналістів, а згодом очолив ОУН(б) чи ОУН(р), 1959 року Степана Бандеру вбив у Мюнхені аґент радянського Комітету державної безпеки.

Онук лідера ОУН, Степан Бандера, назвав час нагородження „найбільш оптимальним варіянтом", бо Президент України це зробив поза рамками політичної виборчої кампанії.

УКАЗ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ № 75/2010
Про вшанування учасників боротьби за незалежність України у XX столітті

Ураховуючи результати проведених наукових досліджень, визнаючи на державному рівні видатну роль учасників боротьби за незалежність України у XX столітті, з метою їх вшанування, відновлення історичної справедливості та правдивої історії українського визвольного руху XX століття постановляю:

1. Визнати учасниками боротьби за незалежність України у XX столітті осіб, які брали участь у політичній, партизанській, підпільній, збройній боротьбі за незалежність України, в тому числі у складі формувань Української Центральної Ради, Української Народної Республіки, Західно-Української Народної Республіки, Української Держави (Гетьманату), Української військової організації, Організації народної оборони „Карпатська Січ", Організації українських націоналістів, Української повстанської армії, Української головної визвольної ради та інших військових формувань, партій, організацій та рухів, що ставили за мету здобуття Україною державної незалежності.

2. Кабінету Міністрів України розробити разом зі Службою безпеки України та за участю Національної академії наук України і внести в установленому порядку на розгляд Верховної Ради України проект Закону України „Про правовий статус учасників боротьби за незалежність України у XX столітті".

3. Міністерству освіти і науки України, Українському інституту національної пам'яті розробити за участю Національної академії наук України для навчальних закладів методичні, просвітницькі та інші матеріали, присвячені боротьбі за незалежність України у XX столітті.

4. Раді міністрів Автономної Республіки Крим, обласним, Київській та Севастопольській міським державним адміністраціям уживати в установленому порядку заходів щодо гідного вшанування учасників боротьби за незалежність України у XX столітті, в тому числі з активізації патріотичного виховання молоді та просвітницької роботи, найменування у населених пунктах вулиць, площ, бульварів, парків та скверів, навчальних закладів та закладів культури на честь визначних учасників боротьби за незалежність України у XX столітті та подій, пов'язаних з українським визвольним рухом XX століття.

5. Запропонувати органам місцевого самоврядування здійснювати заходи щодо вшанування учасників боротьби за незалежність України у XX столітті.

Президент України Віктор ЮЩЕНКО
28 січня 2010 року
http://www.president.gov.ua/documents/10379.html

РОМАН ШУХЕВИЧ І „ЯД ВА-ШЕМ"

Ні „Яд ва-Шем", ані ізраїльські історики не надали Голові Асоціяції єврейських громад України доказів про співпрацю Шухевича з німецькими окупантами.

КИЇВ – Голова Асоціяції єврейських громад та організацій України Ваад Йосип Зігельс висловив свій погляд щодо постаті Романа Шухевича. Він зазначив, що так і не зміг отримати від Інституту „Яд ва-Шем" матеріялів, які б свідчили про співпрацю Шухевича з німецькою окупаційною владою. „У більшості тих, хто позитивно ставиться до Шухевича та інших неоднозначних фіґур нашої спільної історії, він асоціюється з боротьбою з комунізмом і радянською імперією, з черговою спробою здобути для України незалежність, тобто з достойними і позитивними цілями. Для багатьох євреїв ім'я Шухевича співвідноситься перш за все зі смертю близьких під час Голокосту. Не думаю, що є достатньо українців, що поважають Шухевича за фактичні чи уявні злочини проти євреїв та поляків",–зазначив в інтерв'ю „Дзеркалу тижня" Йосип Зіґельс.

Він також підкреслив, що його звернення до ізраїльських істориків з проханням передати йому документи про діяльність Романа Шухевича 1941 року, коли той начебто був залучений до антиєврейських акцій у Львові, залишилось без відповіді.

Як зазначиав Йосип Зігельс, якщо участь Романа Шухевича в єврейських погромах не буде засвідчена документально, доказана, то заяви про його „злочини" будуть абсолютно безґрунтовними. „Людина зі зброєю в руках, що захищала свою землю та близьких від іноземних окупаційних армій чи від озброєних формувань місцевих коляборантів, злочинцем не є, якщо колись був за це засуджений радянським режимом", – сказав в інтерв'ю громадський діяч.

Він також закликав українців і євреїв відмовитися від звинувачень і перейти до побудови нових відносин, гармонійних. „Якщо ми, євреї, і надалі підраховуватимемо, скільки українців співпрацювало з нацистами, а українці–скільки євреїв служило в НК,ҐПУ, НКВД, КДБ, то назавжди залишимося в потенційно конфліктонебезпечному історичному тупику",–відзначив Йосип Зігельс.

У ВЕРХОВНІЙ РАДІ ЗАРЕЄСТРОВАНО ЗАКОНОПРОЄКТ ПРО ОУН І УПА

КИЇВ. – У Верховній Раді України 23 березня 2009 р. зареєстровано законопроєкт про визнання ОУН і УПА воюючою стороною в боротьбі за незалежність України, який надав би їхнім членам та воїнам певні пільги. Авторами законопроєкту є народні депутати, члени фракції „Наша Україна-Народна самооборона" Ярослав Джоджик, Юрій Костенко та Іван Заєць.

Богдан ОСАДЧУК,
Берлін

НІМЕЧЧИНА: БІЛЬШ РИНКОВА, МЕНШЕ ПРОРОСІЙСЬКА?

Б. Осадчук

У Німеччині представники Християнсько-демократичного союзу (ХДС), Християнсько-соціяльного союзу (ХСС) і Вільної демократичної партії (ВДП) через місяць після виборів підписали угоду про створення коаліції і сформували новий уряд. Основними пунктами угоди стало скорочення податків на 24 мільярди евро, завдяки ревізії витрат на охорону здоров'я, та скорочення обов'язкової служби в армії з дев'яти до шести місяців. Новим-старим канцлером бундестаґ обрав Анґелу Меркель, а главою МЗС став лідер лібералів–Ґідо Вестервеллє.

Те, що на чолі МЗС став лідер вільних демократів Ґідо Вестервеллє, дуже важливо. Досі зовнішню політику ФРН формували люди екс-канцлера Ґергарда Шредера, відомі своєю проросійською орієнтацією. Тепер зовнішня політика Німеччини стане більш проамериканською та, можливо, більш вирівняною щодо України. Досі Україна була далеко на задньому пляні. Раніше Вашинґтон тиснув на Берлін, щоб той не був таким проросійським, тепер зовнішня політика США щодо РФ змінилася–чи не вперше в історії Штатів вона радше проросійська. Тож багато залежатиме від політики Анґелі Меркель, яка симпатизує радше Москві, ніж Києву. На зовнішню політику ФРН впливатимуть також економічні кола, пов'язані з промисловістю та залежні від російських енерґоресурсів.

Не слід забувати також: у ФРН нормально сприймають те, що екс-канцлер Ґергард Шредер є співробітником російського „Газпрому". В іншій країні таке зухвальство спричинило б протести, але не в Німеччині. У ФРН–лояльність і слухняність перед Росією. До певної міри це традиційна русофілія німців, яка сягає корінням ще канцлера Бісмарка. І це попри дві війни з усіма втратами для обох націй... У частині Німеччини протягом 50 років формувалася проросійська політика, а частина чиновників НДР, з працівниками німецького КДБ включно, нині займають важливі владні посади. Наприклад, недавно ЗМІ розкрили інформацію, що в уряді землі Брандербурґ важливі пости займають екс-працівники німецького КДБ.

(„Високий замок")

Якщо ми хочемо, щоб нас поважали інші, мусимо навчитися поважати самі себе. Павло Загребельний-письменник

Ярослав КОЛОДІЙ

СУМНИЙ ТРАВЕНЬ

Кожна нація має своїх великих людей. Окреме місце між ними займають державні мужі, політики, дипломати, визначні знавці військової справи–полководці та генерали.

Про державних мужів часто говорять, що вони приходять і відходять, але й між ними бувають люди, які є творцями великих історичних подій, що пишуть історію нації.

У добі нової історії записались такі визначні будівничі української державности, як Симон Петлюра та полковник Евген Коновалець.

С. Петлюра

Ці великі державні мужі були рівночасно представниками збройних сил українського народу. Вони втілювали бажання нашого народу до незалежного життя.

Однією з великих заслуг Симона Петлюри було те, що в тяжких часах, втративши надію на організацію постійного війська,–він сягнув історичних традицій і в культі до них об'єднав довкола себе ті національні сили, що вміли зі зброєю в руках вмирати за українську державність, що, зрештою, з тією малою, але відданою національній справі, малочисельною, як для України збройною силою незнаних вояків він проводив трирічну боротьбу з московською навалою, кличучи з непам'яти віків до життя національне українське військо.

Е. Коновалець

Евген Коновалець–одна з найвидатніших постатей української історії першої половини 20-го століття. Як військовик, він відзначався організаційними здібностями та беззастережним послухом державній владі. Як політик, він умів з'єднати принциповість з дипломатичною гнучкістю, а творчу думку–з систематичністю та реалізмом, що забезпечило йому авторитет серед організаційних кадрів і пошану серед політичних противників.

Евген Коновалець, як командир Осадного Корпусу Січових Стрільців і в 30-их роках як голова Проводу Українських Націоналістів, як керівник української підпільно-революційної організації, був видатною індивідуальністю.

На місяць травень припадає три сумні події історії України: 1924 року в Києві, за загадкових обставин згинув Микола Міхновський; 25 травня 1926 року в Парижі був застрілений Симон Петлюра; 23 травня 1938 року в Роттердамі від вибухівки загинув Евген Коновалець.

Вороги вбили цих Великих Синів України, проте не могли вбити українського народу та його бажання здобути собі волю. Їхня смерть стала глибокою та болючою втратою для українського національно-визвольного руху, але це не послабило його. Боротьбу українського народу продовжували інші. Не трсба забувати, що їхня боротьба–це логічне продовження змагань українського народу до волі в історичному аспекті.

Мало хто витримав би такі випробування, через які пройшли українці у 20-му столітті: війни, геноциди, десятиліття тоталітарного обезличення.

Микола Міхновський, Симон Петлюра й Евген Коновалець належали до тих, хто очолює націю у найстрашніші часи, бере на себе відповідальність за її подальшу долю.

Автор „Самостійної України", Головний Отаман Української Народної Республіки та засновник Організації Українських Націоналістів-їхні імена вписані золотими літерами в історію України.

Вони згинули заради майбутнього прийдешніх поколінь, за честь і славу нашої держави. І пам'ять про них житиме вічно.

ПОДВИГ ПІД КРУТАМИ. ГЕРОЇКА СВОБОДИ

Голова держави поклав квіти до Меморіялу пам'яті молодих українських патріотів, що згинули в бою поблизу станції Крути, та взяв участь у мітингу з нагоди 92-ї річниці подвигу під Крутами.

Вшановуючи пам'ять Героїв Крут, урочистим маршем пройшли перед Меморіялом воїни Почесної Варти. Молебень за загиблими провів єпископ Чернігівський та Ніжинський УПЦ Іларіон.

„Завжди є велика честь та великий обов'язок приїздити на крутянське поле та вшановувати пам'ять хлопців, які боролися за нашу незалежність"–сказав у своєму виступі президент. –„...Крути–це наше сьогодення, сторінка незалежної України".

В. Ющенко відзначив виняткову важливість крутянського бою в історичному контексті боротьби за незалежність України. „Це перша

спроба в 20 столітті ясно і чітко заявити–ми, українці, хочемо власної незалежної держави",–сказав він.

„Я переконаний, що бій під Крутами ми виграли. Тому що якби його не було, якби ми його програли, ми б сьогодні не стояли під українським прапором, не говорили українською мовою і не представляли б суверенну незалежну державу. Це та плата–на жаль, дуже велика, яку внесла наша нація, щоб мати вільну незалежну державу",–сказав президент.

Президент окремо привітав присутніх з тим фактом, що Меморіял „Пам'яті Героїв Крут" разом із своїм музеєм переданий міністерству оборони.

Голова держави, крім того, повідомив, що підписав Указ „Про вшанування учасників боротьби за незалежність України у ХХ столітті".

* * *

Прем'єр-міністер Юлія Тимошенко вшанувала пам'ять Героїв Крут покладанням квітів до пам'ятника Героям Крут. На її думку, історична пам'ять про студентів, які загинули під Крутами, ще раз підтверджує те, що роз'єднання еліт призводить до загибелі молодих людей, які, не думаючи, кидаються проти ворога на захист України.

„Ми мусимо робити висновки з нашої історії і не допускати більше нічого подібного. Тому сьогодні, я вважаю, коли знову є ризик для нашої незалежности, для суверенітету нашої держави, ми знову зобов'язані об'єднати всі сили, які люблять Україну, які завжди здатні її захищати, і зробити так, щоб більше ніяких ризиків для незалежности України, для її сили і потужности, для її европейського шляху не було",–підкреслила Юлія Тимошенко.

Сьогодні виповнюється 92-а річниця історичних подій, коли невелика кількість студентів вийшла на захист України. „Вони життям, своїм прикладом нам просто довели, як треба захищати Україну і її незалежність".

СКУ ЗАКЛИКАЄ ВШАНУВАТИ ІСТОРИЧНІ РІЧНИЦІ

Світовий Конґрес Українців (СКУ) закликає українську діяспору у 2010 році діяти під гаслом „Зміцнюймо національну свідомість українців у всьому світі" і вшанувати важливі в історії українського народу річниці: 300-річчя першої Конституції України гетьмана Пилипа Орлика; 80-річчя Харківського процесу над членами Спілки Визволення України та Спілки Української Молоді; 75-річчя від дня народження відомого українського поета та діяча українського руху опору Василя Симоненка; 60-річчя з дня загибелі головного командира УПА Романа Шухевича; 40-річчя з дня загибелі української художниці і громадської діячки Алли Горської; 25-річчя з дня загибелі видатного українського поета та правозахисника Василя Стуса.

БАНДИТИ СИДІТИМУТЬ... КОЛИ І ДЕ?
або Що спільного між „чистими руками" і „швидкими ногами"

Починалося з надією–із лозунґу „Бандитам–тюрми". Не було паркану, будинку, шляхопроводу та автомобільної траси, на яких би великі й малі літери не кричали про наступ на злочинність. Але бажаний і вистражданий наступ на владу, в якій тоді були ті, кого треба було садити у тюрми, виявився, на жаль, віртуальним. Бо хто ж рубатиме гілку, на якій сидить?! Отже, гасло демократів (так називали себе його ініціятори) носило по суті рекомендований характер для тих, хто цей заклик мав утілювати в життя. А вони його не тільки не прийняли, а жорстоко помстилися лідерам цього руху. Назву лише два прізвища–В'ячеслав Чорновіл і Олександер Ємець, які й загинули майже однаково: в дорозі, під колесами одного і того ж режиму. Влада вважала, що вибрала для них легку смерть–у русі.

Це були сиґнали залякування і водночас утвердження страху та зміцнення своїх позицій. І що ж, подіяло. Моторошно згадувати ті часи. Про тюрми для бандитів почали говорити переважно пошепки. А бандитів ставало все більше і поводили вони себе нахабніше і жорстокіше. Реєстр жертв поповнювався іменами народних депутатів, депутатів місцевих рад, політичних діячів, банкірів, високопоставлених чиновників, крупних бізнесменів, журналістів, просто підприємців, у кого почав успішно йти бізнес. Не знаю, чи збереглися досі в міліції та прокуратурі списки всіх, кому влада, і державна, і кримінальна, що все частіше виступала в одній особі, виносила суворі вироки. Прізвища може й збереглися, а от свідчення очевидців, слідчі дії, висновки експертів–навряд. Якщо немає людини–то для чого зайві проблеми?

І тривав цей кошмар до 2004 року. Не вдаватимуся у подробиці подій того періоду. Нагадаю, що лозунґ „Бандитам–тюрми" вдруге повернувся на політичну сцену в період минулої президентської кампанії. Правда, змінилися у ньому акценти. Із рекомендованого він перетворився на обіцяючий та стверджуючий: „Бандити сидітимуть у тюрмах". І крапка. На окличний знак забракло, напевно, сміливости.

В усякому разі, крім усіх інших вимог, які ставив Майдан перед майбутньою владою, був і цей лозунґ і його чи не найбільше боявся тодішній кучмівський режим. Не свободи слова, яку ми вважаємо сьогодні чи не найголовнішим здобутком помаранчевої революції. Слово, хоч і буває дошкульним, але його можна стерти, у крайньому випадку закрити очі і затулити вуха. Або забрати назад. А ось тюрма... Тим більше, що один із тодішніх кандидатів у президенти знав про це

не з розмов. Тому-то і попередня президентська команда не хотіла жодних змін.

Але, як згодом з'ясувалося, даремно боялася. Грім і блискавка виявилися не такими ґрізними, як на передвиборних мітинґах. Врешті із великої хмари пішов малий дощ, який скоро перетворився просто на мряку. А потім простір затягнуло туманом. А за ним, як співається у відомій народній пісні, „нічого не видно".

Тож із бандитами вийшов пшик. Як тільки почали говорити про „чисті руки", відразу з'явилася альтернатива–„швидкі ноги". І влада лише фіксувала факти зникнення кандидатів у бандити. Великі акули шубовснули у моря сусідньої країни, де досі плавають, перебуваючи у міжнародному розшуку. Менші щуки пересиділи деякий час на дачних ставках і озерах у друзів, на зарубіжних віллах, а чи просто притаїлися на березі в кущах, перечікуючи, поки нова влада вибере і розділить поміж собою портфелі та крісла. Але скоро з'ясувалося, що для декого вони виявилися незручними, мулькими і малими. Тож спересердя всі побили горшки. Склеювати їх ніхто не хотів. Замінили новими, колишнього кучмівського виробництва.

Ось так і закінчилися погрози на адресу умовних бандитів. Реальних просто не знайшли. Або не хотіли. Напевно, сподівалися, що самі прийдуть до слідчих, а вони, капосники, не з'явилися. Навіть деяких по телевізору викликали. Довелося зарезервовані для них місця на нарах віддавати іншим.

А там дострокові парляментські вибори за новою партійною системою. І ті бандити, для яких так довго берегли місця у тюрмах, спокійно собі сіли в депутатські крісла. Кому не вистачило місця під куполом Верховної Ради, того посадили в обласних, районних і міських радах. У цілому по Україні це не десятки, а сотні „злочинців". Доводиться брати в лапки, бо недоторкані. Лише у Верховній Раді Криму народний депутат, кол. начальник Головного управління МВС автономії Ґеннадій Москаль нарахував до десяти. Ось його висновок: „Очистити півострів від колишніх членів ОЗУ зовсім не просто. Ситуація сьогодні інша. Уже фактично немає бандитів, які були в 1990-х роках, вони всі „законослухняні" громадяни, політики. Кримчани приходять до мене і ставлять запитання: „Коли ви вилучите криміналітет із влади? Сьогодні в оперативній розробці 101 розстрільна справа. Отож, бандити сидітимуть у в'язницях",–підсумовує головний міліціонер Криму.

Це що–стара пісня на новий лад? Заспокійливі віртуальні піґулки для людей із розхитаними нервами й нестійкою психікою? По-перше, люди самі знають, хто і де сидить. А по-друге, хіба тільки члени ОЗУ (організованих злочинних угрупувань) належать до бандитів, тобто до тих, хто бігає серед білого дня з пістолетом? Здається, це слово для народу має значно ширший зміст. І Кримінальний кодекс України

злочинцями вважає не тільки тих, хто проходить по „розстрільних справах". „Бандитами" (на Майдані –Авт.)–уточнює в одному з інтерв'ю кол. міністер внутрішніх справ Юрій Луценко,–називали тих, хто розкрадає державу, вимагає хабарі, зловживає посадовим становищем".

Так у чому ж справа? Хто заважає трьохсоттисячній міліції чинити по закону і як зобов'язує статус правоохоронця? Тим більше, що відомо, де треба шукати бандитів. А просто пустопорожніх розміркувань на дану тему, та ще й з вуст кол. міністра МВС, нікому вже не потрібно. Тому, напевно, й вилазять із кущів ті, хто поближче. Скоро й із далеких позицій підтягнуться до кордонів України. А чому б ні, якщо влада й сама не до кінця усвідомила, „хто є хто" у бандитському середовищі, і не знає, як із цим злом боротися.

Лише за земельні та нафтові махінації заслуговує тюремної баланди не один чиновник і політик. А де сидять полководці рейдерських атак на сотні підприємств чи стратеги освоєння надр України? А може–це заборонені зони, які, на відміну від огороджених колючим дротом, мають статус недоторканих? Один лише приклад: „Міліція встановила факт безліцензійної роботи свердловин, що належать Нестору Шуфричу, на Полтавщині. А в прокуратурі справа пропала, і я нічого не знаю про її долю. І ніхто не знає". Як ви думаєте, кому належать ці слова? Юрію Луценку. Тож, як кажуть, коментарі зайві. Тому не виключено, що головними бандитами у нас скоро будуть лише вуличні хуліґани. До того йдеться.

Аркадій МУЗИЧУК
(„День", 19 грудня 2009)

ЧОРНОБИЛЬ–НАЙЕКЗОТИЧНІШЕ МІСЦЕ ДЛЯ ТУРИЗМУ

Чорнобильську АЕС визнано найекзотичнішим місцем для туризму на Землі. Такого визначення зона удостоїлася від журналу Forbes, що опублікував список екстраваґантних туристичних місць.

„Через 23 роки після ядерної катастрофи на ЧАЕС кілька фірм пропонують сюди тури,–пише Forbes.–Відвідувачі їдуть, щоб побачити підірваний реактор, мертве місто Прип'ять і рудий ліс, де сосни набули помаранчевого кольору через радіяцію". Серед місць для екстремального відпочинку Forbes також відзначив Ґалапагоські острови і Антарктиду. Серед оригінальних тур напрямків також столиця комуністичної Північної Кореї–Пхеньян, еменський острів Сокотра, монастир Такстанг у королівстві Бутан, а також Тува (Росія), де живуть майстри горлового співу.

ВИЗНАННЯ ВИННИХ У ГЕНОЦИДІ

13 січня 2010 року Апеляційний суд м. Києва визнав очільників більшовицького режиму винними в Геноциді в Україні в 1932-1933 рр. За даними СБУ, суд констатував, що Йосип Сталін (Джуґашвілі), В'ячеслав Молотов (Скрябін), Лазар Каґанович, Павло Постишев, Станіслав Косіор, Влас Чубар і Мендель Хатаєвич скоїли злочин Ґеноциду, передбачений Кримінальним кодексом України. Водночас суд закрив справу у зв'язку з їхньою смертю.

Остаточно кількість людських втрат України від Голодомору 1932-1933 рр. складає 10 млн 63 тис. осіб, повідомив голова Служби безпеки України Валентин Наливайченко. Він зазначив, що Апеляційний суд Києва дійшов такого висновку, вивчивши матеріяли карної справи за фактом вчинення Ґеноциду в Україні в 1932-1933 рр. Згідно з оприлюдненими паном Наливайком матеріялами, 3 млн 941 тис. осіб померло безпосередньо від голоду й 6 млн 122 тис.–ненароджені.

Апеляційний суд також установив, що метою злочинних дій комуністичної верхівки СРСР на чолі з Йосипом Сталіним зі здійснення штучного голоду в Україні було придушення тут національно-визвольного руху та недопущення побудови й утвердження незалежної української держави в 1932-1933 рр.

За чинним міжнародним і національним законодавством суд засудив керівників більшовицького режиму за злочин проти людськости, який, згідно з Конвенцією ООН від 26 листопада 1968 року, не має терміну давности. Таким чином, рішенням компетентного суду наша країна виконала свої міжнародні зобов'язання вживати заходів щодо попередження Ґеноциду й карати за його здійснення. У цій справі політика не є присутня й це жодним чином не погіршить російсько-українські відносини. „Компетенція та рішення українського суду є абсолютно національними"–сказав голова СБУ. Він зазначив, що суд керується, зокрема, міжнародними конвенціями ООН.

„Жодних підстав–ні політичних, ні міжнародно-правових–говорити про третю країну (Росію) у цій справі як не було, так і немає"–підкреслив пан Наливайченко, додавши, що в матеріялах цієї карної спарви є інформація про те, що злочини скоювали й на території Російської Федерації, де компактно мешкали українці, і в разі зацікавлености російської сторони Україна може передати їй ці матеріяли. „Ми офіційно підтверджуємо готовність СБУ допомогти прокуратурі Російської Федерації в можливому розслідуванні злочинів і на території Росії"–заявив голова СБУ. Рішення Апеляційного суду дає змогу отримати грошові компенсації тим, хто пережив Голодомор і постраждав від нього.

Віталій КОРОТИЧ,
письменник

„ПРИНЦИП ОСОБИСТОЇ ВІДДАНОСТИ ДОСІ ВИЗНАЧАЄ КАДРОВУ ПОЛІТИКУ"

В. Коротич

„У розвалі нашої колишньої країни „буржуазним націоналізмом", проти якого ретельно боролися в союзних республіках, навіть не пахло. Нащадки більшовиків, що породили радянську державу, його ж і вбили. Якщо шукати визначення, я б назвав це „комуністичним сепаратизмом". Там, де хоч ненадовго до тронних залів проривалися затяті націонал-патріоти на кшалт грузина Ґамсахурдія або Ельчибея в Азербайджані, їх уміло викидали із влади звичні комуністичні вожді...

Радянський Союз був споконвіку провінційним, тому що його засновники не витримували спілкування з навколишнім світом на рівні. Вони усунулися з людства, виштовхнувши звідти власне ж населення, якому заборонялося не те що їздити за кордон, а навіть слухати закордонне радіо. Відбір керівників робився не по талантах, а по слухняності, тому такі сірі посередності піднімалися на більшовицькі п'єдестали.

Хоча з тих пір влада начебто змінилася, принципи особистої відданости й приятелювання і зараз визначають кадрову політику. Давно вже Україна не звучала у світі помітними іменами, цікавими відразу багатьом–ну хіба що трохи боксери й футболісти блиснули. Те саме можна сказати про весь пострадянський світ, враховуючи Росію. Провінціянізація і кумівство не дозволять піднятися талантам, які, звичайно, існують у надрах суспільства. Саме через небажання жити в провінційному загоні стільки розумних голів розбіглися з наших країн по всьому світу. Українських програмістів я зустрічав і в німецькому Кельні, і в каліфорнійській Силіконовій долині".

ЖІНКИ В УКРАЇНСЬКІЙ АРМІЇ

В Україні близько 13% військовослужбовців становлять жінки. Випереджають Україну тільки декілька країн, включно з Росією та США. А в таких розвинених країнах, як Велика Британія та Норвегія, цей показник становить відповідно 9% та 7%. Дослідження, проведені Програмою рівних прав жінок та чоловіків в Україні, свідчать, що українське законодавство не має так багато прогалин щодо гендерного дисбалянсу, як вважається, натомість воно не завжди коректно і відповідально використовується, особливо на місцевому рівні. Слід продумати механізм проходження майбутніми дерслужбовцями на керівних посадах вишколу з гендерних питань та необхідности перегляду клясифікатора професій на предмет допуску жінок до низки професій. (УНІАН)

Справи церковні

Євген ІВАНКІВ

ЗАГРОЖЕНА ДУША УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ– РІДНА УКРАЇНСЬКА ЦЕРКВА

Хоч вісімнадцять років минуло вже від відродження нашої державної незалежности та виходу нашої Церкви на волю, стан нашої державницько-політичної і церковно-релігійної дійсности залишається далі незадовільний. Можемо навіть сказати, що ситуація в нашій українській греко-католицькій Церкві є багато гіршою, ніж у нашій державі. Вона не тільки не поліпшуєтщся, але стає щораз гіршою. Різні аномалії, парадоксальні ситуації, занедбування власних потреб, вислуговування чужим, брак здорового інстинкту самозбереження–це загальний образ нашого церковного життя.

Не багато кращою є теж ситуація в Українських Православних Церквах на Наддніпрянщині, але від цієї так дуже національно свідомої і активної Церкви Галичини, Церкви Митрополита Андрея і Патріярха Йосифа ми повинні б очікувати чогось багато більшого.

Святоюрська Гора–наша духовна твердиня в минулому і тепер

„Шедевр львівського архітектурного ансамблю, архикатедра собору святого Юра, стає символом єднання тисячолітньої культурної та духовної християнської спадщини Сходу і Заходу."

Але крім архітектурно-мистецьких і культурних вартостей цей Святоюрський собор став для нас ще чимсь більшим, став символом українського Львова, став духовною твердинею перед наступами польського аґресивного католицизму. Став головним центром українського, не лише релігійного, але і національно-політичного, громадського і культурного життя.

Ця Святоюрська Гора зі своєю духовною спадщиною, з творчими, могутніми ідеями Митрополита Андрея і Патріярха Йосифа є дуже потрібною нам і тепер. Бо боротьба продовжується. Наші західні імперіялістичні сусіди знову наступають на нас, щоб при помочі своєї Церкви відвоювати „Польський Львів" і „Креси всходнє."

Треба тому Святоюрську Гору відродити і оживити, треба відновити Галицьку Митрополію у Львові. Бо Київ і Львів завжди були важлививими центрами державно-політичного і церковно-релігійного життя.

Святоюрська Гора–це не лише мури і малюнки, це в першій мірі духовна твердиня, це джерело сили і надхнення, це живий Дух Митрополита Андрея і Патіярха Йосифа. А вони поведуть нас до нашого світлого майбутнього. Тому як ці блудні сини перестаньмо бути наймитами чужих панів і з духової чужини повертаймося до рідного дому.

Чому Домініканський польський костьол став храмом української молоді та інтеліґенції?

Це справді важко погодити із засадами здорового глузду. Це сталось 29 березня 1997 року. Тоді започатковано у колишньому Домініканському кляшторі у Львові Служби Божі для нашої української молоді та інтеліґенції. На цю першу Службу Божу зібралися діячі мирянського руху Львова, члени УМХ (Українська Молодь Христові), Спілки ім. Андрея Шептицького, клюбу греко-католицької інтеліґенції, Марійської Дружини, Світового Християнського Конґресу та інші. Згодом там створено нашу парафію з назвою не нашого традиційного свята, але латинсько-польського Пресвятої Євхаристії, тобто „Божого Тіла".

Кожний свідомий українець напевно запитає себе чому для нашої української молоді та інтеліґенції створено цей храм в польському домініканському костьолі, в чужій нам церковній обстановці, в чужому стилі, в латинсько-польській духовній атмосфері?

На нашу думку, такі Служби Божі для молоді та інтеліґенції повинні відбуватися в соборі св. Юра, де ще очима душі бачимо сліди діяльности наших світлих Архипастирів Митрополита Андрея і Патріярха Йосифа і ще неначе чуємо їхні глибокі науки та палкі заклики до вірности Богові, рідному українському народові і рідній нашій Церкві. Якраз цей собор св. Юра зі своїм славним минулим, овіяний духом Божих Велетнів, освячений молитвами цілих поколінь–це найкращий виховник молоді та еліти нашого українського народу–його інтеліґенції. Різні, дійсні, чи уявні перешкоди, чи якісь інші причини ніяк не оправдовують створення духовного центру виховання молоді та поглиблювання світогляду нашої інтелектуальної верстви народу у польському домініканському костьолі.

У церкві єднаємося також містично з нашими предками, що в цьому храмі молилися, стаємо учасниками тих самих традицій, перебираємо від них ті самі релігійно-національні ідеали, творимо з ними одну велику духовну спільноту. А в яку духовну спільноту включається наша молодь та інтелектуальна еліта в польському домініканському костьолі? Чи відчуває там близькість своїх патріотичних предків, чи може єднається містично з ворогами українського народу в монаших рясах, які прийшли в Україну як окупаційна сила польської держави, не щоб спасати наші душі, тільки щоб нас духово поневолити. Найвищий час, щоб уже звільнитись з цих духовних кайданів. Щойно тоді станемо справді Собою.

Єдиний наш порятунок–стати Собою

Найбільш клясичним прикладом цього самозречення є ця жалюгідна ситуація у Львові. Цей, такий славний колись Святоюрський собор, порожніє тепер і латинізується, занедбаний, опущений, прикритий пилом забуття, стоїть мов сирота на величавій Святоюрській

Ґорі, а наша молодь, інтеліґенція та інші наші люди наповняють щонеділі мури чужого польського костьола. Як дуже глибоко є закорінений наш комплекс менешевартости. Невже ж все, що чуже є багато краще і досконаліше від того, що наше рідне, українське?

Або візьмімо другий приклад цього нашого самопонижування. Як подано у пресі „Патріярший Синод єпископів УГКЦ, що відбувся 2-9 вересня 2008 року постановив проголосити блаженного священномученика Омеляна Ковча покровителем душпастирів УГКЦ".

Добре знаємо, що о. Омелян Ковч по-геройчному рятував жидів від жахливої смерти і за це загинув як мученик в німецькому концтаборі. Але це не значить, що він має бути покровителем українського духовенства. Ми маємо свої проблеми, нас також жорстоко переслідувано впродовж нашої історії, а в 1932-33 роках 10 мільйонів нашого народу згинуло від штучного Голодомору. Також і тепер загрожують нам поважні небезпеки зі сторони наших імперіялістичних сусідів. І цим проблемам треба нам присвятити багато уваги. Тому, на нашу думку, Покровителем і прикладом до наслідування для нашого українського духовенства повинен бути о. Маркіян Шашкевич, який розпочав важку боротьбу в обороні рідної Церкви і галицької вітки українського народу від цілковитої духової загибелі.

Цей наш комплекс меншевартости і самопонижування дуже вміло використовують тепер чужі церковні чинники, щоб ще більше відвернути нашу увагу від наших власних потреб, від наших українських національних, політичних і церковних обов'язків, тільки всеціло посвятитись загальнолюдським, універсальним справам. Бо цього вимагає, як вони кажуть, євангельська заповідь любови до ближнього. Але це дуже неправильна інтерпретація цієї заповіді. Бо Христос каже: „Люби свого ближнього, як самого себе" (Мат. 22, 39). Отже любов самого себе не є тут відкинена, як щось грішне, нехристиянське. Навпаки, цей природний закон самозбереження одержав тут надприродне потвердження, як основа любови ближнього. Бо хто не любить самого себе, не може любити ближнього свого. Без цього закону самозбереження, чи то любови самого себе, світ перестав би існувати, вигинув би увесь людський рід і все живе створіння.

Правильно зрозумів цю заповідь любови наш митрополит Андрей і у своїй молитві звертається до Бога ось такими словами: „Ми любимо всі народи, що їх Ти відкупив своєю святою кров'ю на хресті, а передусім любимо щирою християнською любов'ю свій український нарід". Цю думку дуже гарно висловив теж поет В. Сосюра: „Не можна любити народів других, коли ти не любиш Вкраїну". Тому і ми позбудьмося всіх залишків чужого поневолення, перестаньмо бути наймитами чужих господарів і як вільні Божі діти станьмо собою та об'єднаймось у рідній традиційній Українській Церкві.

Ґалина ТЕРЕЩУК

МУЗЕЙ ГОЛОКОСТУ У США ВШАНУВАВ МИТРОПОЛИТА ШЕПТИЦЬКОГО

Американський меморіяльний музей жертв Голокосту у Вашинґтоні видав календар на 2010 рік, присвячений людям, які в роки Голокосту врятували тисячі євреїв. Серед них–ім'я митрополита Української Греко-Католицької Церкви Андрея Шептицького, який організував акцію порятунку євреїв. Священослужитель урятував від смерті близько 200 єврейських дітей.

Лютий у календарі, що його видав Американський музей Голокосту, присвячено митрополитові УГКЦ Андрею Шептицькому. Тут фотографія слуги Божого, фото з монастиря на Гуцульщині й Підлютому й документ, який засвідчує особу брата Романа Митку. Саме під цим іменем, яке вигадали монахи, врятувався Курт Левін, син львівського рабина. Брати Андрей і Климентій Шептицькі переховували й молодшого брата Курта–Натана. Обоє синів раббі лікаря Езекиїля Левіна, головного рабина реформістської общини у Львові, з якими приятелював митрополит Андрей, переховувалися в монастирях УГКЦ, як і інші єврейські діти й жінки.

Сторінка календаря, присвячена митрополиту Андрею Шептицькому

Митрополит, будучи важкохворим, мав надійних помічників і діяв через свого брата Климентія Шептицького й отця Марка Стека. Єврейським дітям видавали фальшиві довідки про хрещення, давали українські імена, поселяли їх у монастирі, багатьом допомагали перетнути кордон.

Про кількість урятованих Митрополитом євреїв досі достеменно невідомо

Митрополит Андрей не лише знав іврит, читав Тору в оригіналі. Він дуже важко переживав смерть кожної безневинної людини. Знаючи про небезпеку, рятував тих, кого міг. 1942 року слуга Божий Андрей видав відоме пастирське послання „Не вбий!"

Апостольський Екзарх для українців Франції, країн Бенілюксу та Швайцарії УГКЦ Михайло Гринчишин каже, що вшанування музеєм Голокосту у Вашинґтоні митрополита Андрея–це велика вдячність великій Людині. Адже навіть невідомо, скільки євреїв урятував священик. Кажуть, від 150 до 200 осіб, але може бути й більше.

„Важливо, що поважна міжнародна установа вшановує митрополита. Адже це престижно. Музей розповідає про Голокост, про звичайних людей, які чинили незвичайні кроки, рятували інших, наражаючи себе і свою родину на небезпеку. Календар–це вже інша форма популяризації. Його матимуть люди у своїх помешканнях, читатимуть, думатимуть. Це вдячний вчинок із боку американських євреїв, який, імовірно, матиме вплив на музей „Яд ва-Шем" в Ізраїлі для присвоєння Андрею Шеприцькому звання „Праведник світу";–наголосив владика Михайло Гринчишин.

Урятовані євреї домагаються присвоєння Митрополиту звання „Праведник народів світу"

Стараннями Курта Левіна, який мешкає у Нью-Йорку, в музеї Голокосту у Вашингтоні створено окремий відділ, присвячений постаті митрополита Шептицького. К. Левін, його брат Натан, інші врятовані євреї з 1981 року домагаються від меморіялу жертвам Голокосту „Яд ва-Шем" в Ізраїлі присвоїти митрополитові звання „Праведник народів світу", яким удостоєно брата Митрополита Климентія. Але в цьому питанні домінує не справедливість, чи моральні аспекти, а політика. Про це неодноразово наголошував Курт Левін. „Яд ва-Шем" закидає митрополитові те, що слуга Божий не стримав натовп українців, які розпочали погром у Львові в перші дні німецької окупації. Хоча з архівних матеріялів відомо, що митрополит скерував до розлючених і збуджених людей монахів. Однак заспокоїти юрбу було неможливо.

Іще зберігаються радянські міти й стереотипи щодо постаті митрополита Андрея Шептицького. Але з кожним роком вони дедалі більше розвіюються, а тим часом виникає більше зацікавлення до діяльности священослужителя, його наукових праць.

У Меморіяльному музеї Голокосту США, який є урядовою організацією, відвідувачі мають нагоду чи не щодня знайомитися з іменем митрополита Андрея Шептицького, а календар–це ще один вияв вдячности.

(„Львівська газета")

ДОВІДКА

Декілька фактів з контексту Другої світової війни. З розповідей членів родини Шептицьких дізнаємося, що родина напередодні війни намагалася триматися ближче до митрополита, хоча_ зберігала свою польську ідентичність. Один із племінників митрополита, що звався Анджеєм, поступив до римо-католицької духовної семінарії. Загинув в Катині. Родина неодноразово зустрічалася з митрополитом–як у палаці при соборі св. Юра, де була резиденція митрополита, так і в родинних

маєтках. Збереглося багато фотографій з цих зустрічей. Леона Шептицького, поміщика з Пшилбіц, разом із дружиною застрелили радянські солдати в 1939 році. Інший брат, Олександер Шептицький, поміщик з Лабунь, у 1940-му був розстріляний німцями в Замості. Як для совєтів, так і для гітлерівців зв'язок цих осіб з митрополитом був аж надто очевидним. Для митрополита всі ці події були дуже болісними, зайвий раз надто переконливо засвідчивши, з ким він має справу. З цієї перспективи варто уважніше вчитатися в текст відозви, яку митрополит оприлюднив 1 липня 1941 року, і яку вважають актом колябо-рації з окупантами. Це була відозва до українців, що вітала постання українського уряду у Львові (т. зв. уряд Стецька) і закликала українців до побудови власної держави. Як з'ясувалося невдовзі, це було наївністю–адже німці ні на мить не допускали можливости існування такої держави, а новий уряд відразу арештували. Щодо німців у деклярації знаходимо таке висловлювання: „Переможну Німецьку армію вітаємо як визволительку від ворога. Встановленій владі будемо належно слухняними". Цей текст не є надто відвертим. Стримана констатація: німецька армія визволила нас від ворога, себто совєтського окупанта, вона встановила свою владу, і ми повинні її слухатися. Жодної риторики, жодного патосу. Що ще можна було зробити в той момент, тим більше, що допіру після 1 липня 1941 р. має відбутися так багато подій?

Іншим casus belli є питання ставлення митрополита Шептицького до дивізії „Галичина". З донесень українців, організаторів дивізії дізнаємося, що однією з умов, які вони ставили німцям, була присутність капелянів в рядах Дивізії. Німці в цьому випадку мусили відступити від принципу, що формування СС капелянів не мають, і погодилися на виняток. Це переконання і бажання опиралося на досвід, що капеляни можуть урятувати молодих вояків від деморалізації. Якою мірою це вдалося–інше питання. Однак варто підкреслити, що своїх капелянів мали також різноманітні поліційні формування на службі у німців (в тому числі й польські) та інші національні військові формування, що воювали на боці Гітлера (італійці, угорці, румуни, валлонці і т. д.), а також реґулярні одиниці Вермахту. Традиція військових капелянів була притаманна майже всім арміям по обидва боки фронту (окрім Червоної Армії). Навіть костюшківці мали своїх капелянів. Тому представляти цей факт як щось незвичайне, тим паче як доказ колябо-рації,–однозначно є маніпуляцією з негідною метою. Натомість цілком певним є одне: митрополит не бажав створення цієї дивізії і не вітав цього. В той час він вже не мав сумнівів щодо справжніх намірів гітлерівців, і докладно писав про це в листах до папи Пія XII.

Мірослав СКУРКА
(„Український журнал")

В'ячеслав БІЛОУС

СТАН ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ

Доповідь голови Спілки Офіцерів України на установчому з'їзді громадської організації — Української Народної Ради Київ, 20 грудня 2009

На сьогодні значна частина міжнародних організацій, НАТО та ЕС вже не розрізняють оборону і безпеку, називаючи їх сектором безпеки. Під сектором безпеки вони розуміють сукупність усіх органів та сил, обов'язок яких полягає у захисті суспільства, держави та її інститутів. До його складу належать стрижньові структури, такі, як Збройні сили, правоохоронні органи, воєнізовані формування, органи розвідки та безпеки, митна служба, берегова охорона і прикордонна служба, а також ті інститути, які формулюють, здійснюють і контролюють політику внутрішньої та зовнішньої безпеки.

В. Білоус

Декілька слів з історії Збройних Сил України.

Після проголошення Незалежности України на її території дислокувалися: ракетна армія, 3 загальновійськові, 2 танкові армії, один армійський корпус, 4 повітряних армії, окрема армія протиповітряної оборони (ППО), Чорноморська фльота. В 1991р. за чисельністю–це близько 800 тисяч чоловік, 6,5 тисяч танків, 7 тисяч броньових машин, 1,5 тисяч літаків, 350 кораблів, 1272 ядерних боєголовок МБР, 2,5 тисяч одиниць тактичної ядерної зброї.

В 1991 р. була створена, до речі за допомогою Спілки офіцерів України, нормативно-правова база національної безпеки і оборони України. 6 грудня 1991 року був ухвалений Закон України „Про збройні сили України". Завершився перший та найскладніший етап законотворчої діяльности у сфері оборони–прийняттям Конституції України в 1996 році, в розробці і прийнятті якої приймали участь 15 Народних депутатів України від Спілки офіцерів України.

На військовій колеґії Руху в лютому 1991р. пропонувалась назва Українська армія, яка мала складатись з сухопутних військ, військово-повітряних військ, військово-морської фльоти, військових комісаріятів та корпусу національної ґвардії (НҐ). Заступник Міністра Оборони України з виховної роботи–генерал В. Мулява підготував програму патріотичного виховання військовослужбовців. Але керівництво держави та політична еліта пішли по шляху створення Збройних Сил на базі

зрусифікованого офіцерського корпусу, вихованого на радянських традиціях, а не на базі Спілки офіцерів України–патріотів і державників. На той час керівництво держави, побоюючись впливу першого національного військового формування, яке було створено за допомогою Спілки офіцерів України, Національної Ґвардії, прийняло рішення про її ліквідацію. За таке рішення проголосувала Верховна Рада України і ліві і праві, від комуністів до націоналістів.

Продовжуючи ліквідацію звершень у сфері військового будівництва, біля витоків яких стояла Спілка офіцерів України, ті ж самі депутати внесли зміни до Статуту внутрішньої служби ЗСУ і замість пан (товариш) полковник, генерал сьогодні звернення у ЗСУ виключно тільки товариш !? (Кузьмук). Товариство може бути в роті, батальйоні, полку. А командир дивізії, бриґади, командувач ЗСУ України є паном для військовослужбовців.

Для узаконення „приватизації військового майна" Міністерство Оборони України внесло в парлямент Закон „Про господарську діяльність в ЗСУ",який був майже одноголосно прийнятий. Керівництво Міністерства Оборони основну увагу почало приділяти комерційній діяльності, а не бойовій підготовці. Було проголошено, що Україні потрібна невелика, не обтяжлива для економіки мобільна армія. Цю позицію підтримав Президент України.

В цей час були розформовані військові частини повністю в Донецькій, Луганській областях. В Одеській області залишилась одна військова частина! А військовий інститут Сухопутних військ передислокували до Львова. На сьогодні є дільниці кордону України, які залишились незахищеними… Дореформувались!

Була загальна евфорія, що Україну скоро приймуть до НАТО і всі наші проблеми з Росією, Румунією будуть вирішувати країни НАТО…

Яка наївність і недалекоглядність! НАТО хоче використати (і використовує) „дешевих" військовиків в Іраку та Афганістані. Солдатові НАТО там сплачують 15-20 тис. $ США, а українському 1-2 тис. $ США. „Реформуванням" зайнялись не офіцери-патріоти, а політики які ніколи, не служили в армії. До цього потрібно додати, що евфорія НАТО так захопила Президента, Уряд, Верховну Раду, що було прийнято рішення скоротити Збройні Сили України 2010 р. – до 140 тис. чоловік.

Після так званого реформування і незаконної приватизації військового майна, велика кількість найвищої політичної еліти України розбагатіла і з партійно-господарської номенклатури стала „успішною" комерційною номенклатурою, а Збройні Сили залишила з технікою і озброєнням минулого століття та 40 тис. безквартирних військовослужбовців. І тільки війна Росія–Грузія примусила схаменутися Президента України і прийняти рішення про призупинення скорочення війська. Сьогодні чисельність ЗСУ: на 2009 рік–190 тис. чоловік, на 2010 рік–140

тис. чоловік (за державною програмою реформування та розвитку ЗСУ), а після серпневих подій на Кавказі на 2010 рік–200 тис. чоловік.

Звернення СОУ до керівництва Уряду, Верховної Ради України щодо стану Збройних Сил України, позитивних наслідків не мали.

ЗСУ замість захисту суверенітету і територіяльної цілісности почали виконувати суто миротворчі операції, а іноземні радники, або радники на іноземні гроші (ґранти) радять Президенту, Прем'єру, Міністру Оборони щодо рішень у сфері національної безпеки.

Фінансування Збройних Сил

За витратами воєнного бюджету на 1 особу Україна посідає 125 місце серед 150 армій світу. Річні витрати на одного військовослужбовця: Збройні Сили України–1,9 тис. дол.US; Польща–14,0 тис. дол.US; США–22,5 тис. дол.US.

У відповідності до закону України „Про оборону" фінансування ЗСУ повинно бути 3% ВВП (внутрішньої валової продукції). Фінансували ЗСУ на рівні 50% від необхідного рівня. А в 2009 році фінансування ЗСУ з боку Уряду України стало критичним і становить 0,8 відсотка ВВП. Таке ставлення до ЗСУ привело до того, що 2009 р. став першим роком в Україні, коли витрати на МВС (Міністерства внутрішніх справ) перевищили витрати на ЗСУ!!! В цьому є головна причина незаконного усунення фракціями БЮТ і ПР Міністра оборони Ю. Єханурова, Міністра закордонних справ О. Огризка, добровільна відставка начальника Ґенерального штабу О. Кириченка.

Техніка і озброєння

Переважна більшість технічно-складних комплексів вже вичерпала свій ресурс основної номенклатури:

до 80% ракетно-артилерійського озброєння; до 85% зенітноракетних комплексів (ЗРК); до 50% бронетанкового озброєння; до 55% винищувачів та літаків-розвідників; до 60% бомбардувальників; до 20% штурмовиків;

від їх штатної кількости: 84% кораблів; 61% автомобілів (непридатними для використання).

За часи існування Збройних Сил України не була проведена об'єктивна інвентаризація озброєння і військової техніки. Результати двох інвентаризацій, які проводилися з різницею в півроку на 900 млрд. гривень. Це стосується і боєприпасів. Різниця–сотні одиниць.

Можна критикувати керівництво Держави за стан ЗСУ, але справедливо було б почати з Президента Л. Кучми. Він як генеральний директор оборонного заводу чудово розумів необхідність нарощування оборонного потенціялу. Але не доклав жодних зусиль для цього.

Судіть самі: в 1997 році генерал О. Стеценко презентував проєкт створення нового ВПК. Минуло 12 років, а проєкт залишився про-

єктом. Так само відбулося з пляном модернізації винищувачів літаків МІГ-29. В 1999 році Міноборони презентувало проєкт модернізації цих літаків. За останні 10 років модернізацію пройшли 2 літаки.

Комплектування Збройних Сил України

У порівнянні з 150 арміями інших країн Україна посідає: за чисельністю–13 місце; за часткою ЗС до чисельности населення—28 місце.

Керівництво Міністерства Оборони (Гриценко) так захопилося питанням вступу в НАТО, що внесло до парляменту зміни до Закону „Про загальновійськовий обов'язок і військову службу" і знову і ліві, і праві проголосували, і Закон став називатись „Про військовий обов'язок і військову службу". Знову голосували за зміни до закону і ліві і праві. Після цього не стало загального військового обов'язку. Відповідно до цього закону військову службу тепер проходять виключно діти робітників та селян. А діти так званої „еліти"..., які керують Україною, не проходять військової служби. Тому представники влади не знають реального стану справ у війську, а займаються поділом ринків металу, нафти, цукру, зерна тощо. В результаті якість призову погіршилась (лише кожний п'ятий чоловік призовного віку призивається). Судіть самі: середню освіту мають близько 60%; 30 % вживають наркотики; до 8% мали приводи до правоохоронних органів.

Контрактна армія

У ЗСУ всі офіцери і прапорщики є контрактниками. Тому потрібно перевести на контракт 30 тис. військовиків, що проходять службу за контрактом. До речі: в 2009 р. на одного контрактника припало два тих, хто звільнився.

Сьогодні повністю професійні армії мають понад 50 країн світу, в тому: США, Канада, Австрія, а також Індія, Пакистан, Філіппіни, Ніґерія, Нідерланди. До позитивних рис: висока бойова готовність, матеріяльна та юридична відповідальність за виконання військового обов'язку. До неґативних рис: відсутність зв'язку з суспільством, підготовка резерви потягне значне зростання витрат бюджету. 84 держави мають змішану контрактну та за призовом, серед них: ФРН, Фінляндія, Туреччина. Позитивні риси: високий патріотизм, готовність будь-якою ціною захистити рідну землю; вояк після звільнення може бути зарахований до військової служби в резерві; значно менші кошти на утримання армії.

Слід зазначити, що державні рішення у галузі оборони приймають безвідповідальні політики. Це переважно представники великого бізнесу. Мета кожного з них отримати прибуток будь-якою ціною, або прийти до влади також будь-якою ціною. Вони розуміють, що армія мало придатна для внутрішньої політичної боротьби за владу, за ринки енерґоносіїв, за землі, за майно державної власности. Інша справа МВС, податкова адміністрація, прокуратура, суди. Така логіка рухає

політиками за останні 15 років, які зобов'язані були створити потужні ЗСУ. Вони постійно на екранах телевізорів, шпальтах газет та журналів розповідають як потрібно працювати. Вони стають героями України і орденоносцями.

Збройні Сили є одним із головних частин сектора безпеки. Тому вирішення проблемних питань у ЗСУ необхідно реалізувати комплексно і наполегливо. Становлення української держави проходить в оточенні держав, які мають багатолітню історію державности. Сліпо копіювати моделі розвитку інших країн дуже небезпечно і безперспективно. Для Спілки офіцерів давно є очевидним той факт, що Росія не визнає української держави і робитиме все можливе, щоб обернути її на сателіта. Українці повинні зрозуміти, яку ж ми ціну тепер, чи в майбутньому заплатимо за вільну Україну! Шкода, але державні діячі, політики не зрозуміли цього і хотіли заховатися за НАТО...

Україні потрібні потужні, (звичайно обтяжливі для економіки) боєздатні Збройні сили, які будуть ґарантом Незалежності України. Українці записали в Конституції ст. 102 „Президент України є ґарантом державного суверенітету, територіяльної цілісности України". Не може одна людина ґарантувати безпеку держави. Тільки Збройні Сили є ґарантом безпеки. Українці повинні вчитися жертовно утримувати своє національне військо як найголовніший ґарант своєї безпеки.

Висновок: розвиток Збройних Сил України за останні 10 років відбувався без врахування пропозицій Спілки офіцерів України– першої і єдиної організації, яка 27 липня 1991 р. започаткувала створення ЗСУ.

У зв'язку з тим, що США, Европа не підтримають Україну, а Росія прийняла закон про використання війська для захисту росіян за межами Росії, Спілка офіцерів України вносить ряд пропозицій, з яких подаємо (в скороченні) важливіші:

1. Провести міжнародну конференцію у м. Києві щодо ґарантій безпеки України.

2. Повернутися до Конституції 1996 р. Затвердити нову Воєнну Доктрину (а не так як це зроблено Указом Президента), де передбачити стратегічний шлях розвитку сектору безпеки на далеку перспективу. Підготовити евентуальну продукцію ядерої зброї (повертати статус ядерної країни не потрібно–Україна його має– ядерні електростанції).

3. Внести зміни до чинного законодавства щодо функціонування державної мови; щодо реґулювання військової служби держслужбовцями; щодо фінансування ЗСУ у розмірі 3%; щодо обов'язкової військової служби всіма чоловіками.

4. Забезпечити військовослужбовців житлом.

Іван ДІЯК

УКРАЇНСЬКА МОВА І АРМІЯ: ШЛЯХ НАЗУСТРІЧ ДОВЖИНОЮ У ТРИСТА РОКІВ

Уривок із книги „Українське відродження або нова русифікація"

Армія традиційно вважається одним із усталених суспільних та державних інститутів, а відтак усі досягнення і проблеми держави відображаються в ній найяскравіше. І мовне питання–не виняток.

Створення у 1992 році Збройних Сил України начебто відкрило українській мові шлях до війська. Вперше за триста років армія перестала бути інструментом русифікації, проте і на цьому шляху довелося зіткнутися з масою проблем. Не можна говорити, що вище військове керівництво не надавало відповідного значення цьому питанню. Перший міністер оборони України генерал Морозов сам вивчив українську, подаючи приклад підлеглим, а потім підписав директиву Д-30 про офіційне впровадження державної української мови в армії. Реалізація цієї директиви, низки інших наказів, врешті-решт Конституції України і Закону про мови висвітила чимало труднощів.

По-перше, майже з нуля довелося розпочинати створення україномовної військової еліти. Головним чинником тут є виховання майбутніх офіцерів на національно-патріотичних традиціях українського народу, професійне оволодіння як своєю безпосередньою військовою справою, так і українською мовою.

Відчутно гальмує цю справу нестача україномовних навчально-методичних посібників та іншої навчальної бази. Зокрема, з 200 тисяч книжок загального фонду бібліотеки Національної Академії оборони України–єдиного навчального закладу в країні, який готує генералів та офіцерів оперативного і стратегічного рівнів,–україномовними є лише три відсотки, та й то переважно видання з історії, народознавства, політології. Спеціяльних військово-технічних праць українською мовою не просто бракує, а поки що майже немає.

По-друге, наявність великої кількости військовиків-неукраїнців, котрі української мови ніколи не знали, а подекуди і не бажають знати, значно уповільнила її повернення до армії. Фактичним результатом стало перетворення Збройних Сил, які раніше були виключно російськомовними, на двомовні, як і сучасне українське суспільство в цілому. Двомовність є протизаконною з правової точки зору, оскільки військова служба є державною.

Під час відвідин однієї з військових частин Президент України Л. Кучма прямо наголошував на тому, що армія державна, тому мова в ній має бути державною.

Стаття 11 Закону про Збройні Сили України прямо вказує, що у

Збройних Силах використовусться державна мова, якою за Конституцією с українська. Ігнорування ж чинних законів і наказів с небезпечним і для держави, і для суспільства. Крім того, застосування двох мов с зневагою не лише державної мови, а й прав тих військовиків, котрі готові та бажають перейти на українську. Наприклад, серед курсантів Київського військового інституту управління та зв'язку таких у 1997 році було 70 відсотків.

Але поки що очевидно–в бойовій обстановці лунатимуть саме російські команди, особливо у технічних родах військ–авіяції, ППО, на фльоті.

Старше покоління українських офіцерів ніколи спеціяльно не вивчало української мови, знає її лише на побутовому рівні, а тому не здатне вести динамічний діялог українською в повсякденній службі поза парадами чи урочистими зборами. До того ж, неможливо швидко знайти адекватну заміну російській системі команд, термінології, професійному жаргону, які складалися віками. Але здасться, що дехто саме цими арґументами обґрунтовус небажання щось змінювати в становищі української мови в армії, котра завдяки такому формалістичному підходу штучно обмежується російською.

Можливо, дехто просто не розуміє важливости мовного питання в армії.

До речі, заступник міністра оборони Росії А. Кокошин у 1995 році так підкреслював значення рідної мови для збройних сил, зрозуміло, маючи на увазі російську:

„Главенствующее внимание к языку должно пронизывать всю воспитательную работу в армии и на флоте при подготовке офицерских кадров... Для единства России, усиления ее влияния в мире Пушкин, создавший современный литературный язык нашей страны, сделал больше, чем многие тысячи самых крупных государственных сановников и генералов".

Коли ж нарешті і в Україні усвідомлять значення рідної мови для своєї армії?

Поки що можна констатувати лише деяке покращення мовної ситуації у Збройних Силах, а загалом воно залишається нерозв'язаним, як і в суспільстві загалом. Ймовірно, тільки разом їх і можна буде остаточно вирішити.

(„Військо України")

* * *

„Своєї мови рідної і свого рідного звичаю серцем держіться. Тоді з вас будуть люди як слід, тоді з вас громада буде шанована, і вже на таку громаду ніхто своєї лапи не положить."

Пантелеймон Куліш

НАЙБІЛЬШЕ ЗАМОВЛЕННЯ НА ПОСТАЧАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЗБРОЇ ДО ІРАКУ

Контракт століття

Україна оформила найбільшу в історії країни операцію з продажу військової техніки Іраку на загальну суму 2,4 млрд. долярів. Контракти уклала державна компанія „Укрспецекспорт", а виконувати їх буде дочірня фірма, державне підприємство „Прогрес", яке в 1990-х роках вже забезпечило постачання 320 танків Т-80УД до Пакистану.

Іракський контракт забезпечить роботою більше 80 українських заводів, більшість яких зараз простоюють. Новий контракт вимагатиме задіяти виробників електроніки, високоточного машинобудування, удосконалити технології виробництва матеріялів.

Рішення підписати контракт з Україною ухвалювалося не без впливу Вашинґтону, який вирішив надати до 3 млрд. долярів на переозброєння іракської армії. Левову частину цих коштів отримають українські підприємства. Можливо, найважливіше це те, що Україна продає до Іраку не надлишки військової техніки, а нові розробки і зразки. Угода передбачає, що Київ протягом 3 років поставить Баґдаду, зокрема, 420 нових бронетранспортерів БТР-4, 6 військово-транспортних літаків Ан-32Б, 2 військових вертольотів Мі-8Т, а також здійснить комплекс послуг з ремонту військової техніки. У майбутньому передбачено експортувати до Іраку і нові вітчизняні танки „Оплот". Таким чином США опосередковано демонструють іншим країнам світу надійність і перспективність нової продукції українського ОПК (Оборонно-промислового комплексу)–зокрема, танків і бронетехніки.

Українські фахівці і експерти не коментують можливе погіршення українсько-російських стосунків у галузі ОПК через іракський контракт. Хоча 10 років тому російські постачальники мало не зірвали українцям пакистанський контракт, відмовившись постачати комплектуючі для танків.

Тоді це пояснювалося конфліктом інтересів, адже Росія постачала танки до Індії. Але складна ситуація змусила Україну створити власне виробництво всіх необхідних комплектуючих, частково постачання здійснюються з країн Заходу–США, Франції. І зараз у російських партнерів фактично немає важелів, щоб перешкодити виконанню контракту з Іраком.

За словами військовиків, українсько-іракська операція дозволить вивести Україну на п'яте-шосте місце в світі за обсягами торгівлі зброєю і військовою технікою, а отримані кошти будуть направлені в основному на подальший розвиток ОПК. Це не може не турбувати

Росію, для якої Україна раніше виступала могутнім конкурентом на зовнішніх ринках, а зараз відновлює свої колишні позиції в цій галузі.

Чому Україна?

Михайло Самусь, Центр дослідження армії, конверції та роззброєння (див. *Український журнал*) подає три можливі причини. Дійсно, чому українським збройовикам вдалось отримати такий ласий контракт в умовах економічної кризи, коли всі країни Центральної та Східної Европи потерпають від падіння промислового виробництва і зростання безробіття? З потенційних країн-експортерів–Польщі, Чехії, Словаччини, Болгарії, нарешті, Росії–США вибрали саме Україну, хоча вона не є членом НАТО, не дуже активно підтримує американців у нинішній кампанії в Афганістані і постійно дивує недолугістю внутрішньої та зовнішньої політики?

Однієї причини такого рішення американців, скоріш за все, не існує. Але відомо кілька обставин, які могли вплинути на адміністрацію Б. Обами.

Перше–це суттєвий внесок України в операцію американської коаліції в Іраку. У 2003 р. Україна направила до Іраку бриґаду у кількості близько 1600 військовослужбовців. Це був один з найбільших іноземних континґентів у складі американської коаліції. 11 українських військовослужбовців віддали в Іраку своє життя. Від самого початку перебування українців в Іраку проходило на тлі намагань урядових та бізнесових структур з України отримати доступ до розподілу щедрого пирога нових можливостей, які відкривалися на цьому перспективному ринку. Однак усі спроби були марними. Як кажуть очевидці–через відсутність системного цілеспрямованого державного підходу. Україна начебто робила все вірно і, здається, могла сподіватися на свій шматок бізнес-можливостей. Український континґент навіть безоплатно передав Іраку озброєння і військову техніку вартістю (за різними оцінками) до $15 млн. Зокрема, зі складу української 81-ої тактичної групи, що до кінця 2005 р. виконувала миротворчі функції в Іраку, було передано 13 БРДМ-2, 38 вантажних автомобілів, а також 527 одиниць стрілецької зброї і близько 1 500 000 штук боєприпасів. Згадую, яка тоді була істерика в українських комуністів, які назвали цю допомогу Іраку „нелеґальними" поставками зброї, що нанесли величезну шкоду обороноздатности України.

Друге–компенсація Україні за зрив її просування до НАТО. Зараз уже зрозуміло, що Франція та Німеччина, намагаючись продемонструвати американцям „хто в Європі хазяїн", заблокували вступ України до Альянсу і зробили чудовий подарунок Росії. Тим самим вони підірвали евроатлянтичні сподівання України. Не дивно, що після цього країни Заходу в українському суспільстві інколи сприймаються дуже подібно до 1938 року, коли була підписана сумнозвісна Мюнхенська змова,

вигідна Гітлеру. В цьому сенсі іракський контракт дійсно може допомогти виправити ситуацію і сформувати практичну основу для наближення України до НАТО.

Третє–окремі спостерігачі назвали причиною надання американцями Україні контракту на поставки зброї до Іраку в обмін на зобов'язання українського керівництва знищити ракетні комплекси Р-300 „Скад". Але ця причина є досить сумнівною насамперед через те, що ракетні комплекси „Скад" є дуже застарілими. Вони були розроблені ще в 50-х роках минулого сторіччя і призначені для використання з ядерними боєприпасами, через що мають нормальне відхилення від цілі до 300 метрів. Практичної користі для Української армії вони не мають, при цьому потребують недешевого утримання й продовження термінів експлуатації. Більш того, компанія „Укроборонсервіс", дочірнє підприємство ДК „Укрспецекспорт" уже продовжує термін експлуатації більш сучасних тактичних ракет „Точка-У", а КБ „Південне" створило ескізний проект оперативно-тактичного ракетного комплексу „Сапсан", який повинен стати основою ракетного щита України. Тому збереження „Скадів" у складі ЗС України не має жодних аргументів „за". І якщо саме за відмову від „Скадів" США надало Україні такий контракт–тоді українському ОПК дійсно пощастило.

ВІЙСЬКОВА СПІВДРУЖНІСТЬ

В Брюсселі в штаб-квартирі НАТО міністри оборони України, Литви та Польщі підписали лист намірів щодо створення спільної литовсько-польсько-української бриґади ЛитПолУкрбриґ(LitPolUkrbrig) для участи в міжнародних миротворчих операціях під еґідою ООН, Евросоюзу і НАТО. Керівники оборонних відомств України, Польщі та Литви юридично закріпили наміри щодо створення спільного миротворчого об'єднання. Передбачається проведення експертного обговорення концепції та практичних деталей створення ЛитПолУкрбриґу, розробка, обговорення та укладання відповідної тристоронньої угоди про створення, статус і діяльність бриґади. Крім того, у листі намірів підкреслюється, що литовсько-польсько-українська бриґада буде відкритою для приєднання інших зацікавлених держав.

Передбачається, що штаб ЛитПолУкрбриґу буде розміщуватися на території Польщі. Посади командира бригади і його заступників по черзі переходять за принципом ротації від однієї країни-учасниці до іншої в алфавітному порядку через кожні два роки.

Національні складові ЛитПолУкрбриґу дислокуватимуться на території своїх країн. Робоча мова ЛитПолУкрбриґу–англійська. Контроль над діяльністю бриґади буде здійснюватися Координаційною групою, до складу якої увійдуть по троє представників від міністерств оборони від усіх країн-учасниць цієї ініціятиви.

Наші сусіди–Росія

Марк УРНОВ
голова правління Центру політичних технологій „Експертиза", Delfi, Естонія.

РОСІЯ ПІСЛЯ СРСР. ТОЧКА НЕПОВЕРНЕННЯ

Ми вже другий десяток літ живемо без СРСР, а масова свідомість досі відчуває те, що заведено називати постімперським синдромом. Хоча я радше казав би про поствеликодержавний синдром, бо, на відміну від Росії добільшовицької, Радянський Союз не бажав бути імперією.

Спочатку перед ним бовваніла утопічна ідея про світову революцію, яка через свою повну неспроможність переросла в ідею супердержави.

Різниця між імперією та супердержавою суттєва. Щоб зрозуміти це, порівнюємо СРСР із Великою Британією. Остання набувала колоній для власного статку. Радянський Союз розвивав експансію, перш за все, щоб продемонструвати всьому світові свою потугу, на витрати там не зважали. Коли наприкінці 1980-х патос великодержавности ослаб, СРСР розпався. Причини дві. По-перше, Росія вирішила, що велика держава, тобто СРСР, для неї невигідна річ. По-друге, еліти, а здебільшого й населення союзних республік, запрагнули незалежности від Москви...

Коли поглянути на історію Росії у XX столітті, то можна зауважити таку закономірність. За кожним із двох доволі коротких періодів несприйняття ідеї великої держави надходила потужна хвиля великодержавного патосу. Навряд чи це випадково. Річ у тім, що впродовж щонайменше 300 років відчуття причетности до країни, яка відіграє ключову ролю у світових політичних процесах, було однією з найважливіших характеристик спочатку російської еліти, а відтак і пересічних росіян.

Інакше кажучи, відчуття супердержавности крім коротких, „аномальних" періодів часу, було та залишається системотворчим елементом російської ідентичности.

Нині цей елемент національної самосвідомости знову набуває значення. Бажання неодмінно бути великою державою дуже впливає й на версії розпаду СРСР. Безумовну емоційну підтримку серед більшости має версія про „змову трьох": ось зібралися в Біловезькій пущі три президенти і зруйнували велику державу. Ще одна популярна версія–змова „світового закулісся",якому потужний Радян-

ський Союз був мовби кісткою в горлі, тому було зроблено все для його розвалу.

До слова, з'явився новий варіянт версії про „світове закулісся", яке нині намагається розвалити велику Росію, що стає з колін і загрожує гегемонії (залежно від схильностей адептів, сюди можна вписати будь-яку країну–США, Ізраїль і таке інше).

Бажання відчути себе великою державою сприяє збереженню погляду на колишні радянські республіки як на молодших братів, якими ми опікувалися та яких любили, але котрі виявилися невдячними та втекли від нас. І це справді щире й дуже хворобливе переживання значної частини російських громадян й еліт. „Як же так? Ми ж вас годували..."–це випад проти прибалтів. „Чому ви дивитеся на Захід? Ми ж слов'яни!"–це звернення до України. „Ви що, збожеволіли? Адже на Кавказі наші інтереси"–це докір грузинам. І так далі.

Образа провокує нас на доволі дивну демонстрацію власної потуги. То нафтову чи газову трубу перекриємо, то погрожуємо підняти ціни, то просто кулаком по столу грюкаємо й суворо супимося. Результат–відторгнення Москви в елітах і суспільній свідомості нових незалежних держав знову зростає, ми втрачаємо можливість мати добрих сусідів і надійних друзів.

Втрата Радянського Союзу для Росії, крім складнощів у стосунках із колишніми союзними республіками, спричинила чимало внутрішніх проблем. Росіяни, етнічні „руські", вперше за багато років опинилися в становищі домінантного етносу й одночасно в ситуації глибокої популяційної кризи. Я маю на увазі не тільки зменешення чисельности, а й погіршання здоров'я мешканців і чимало іншого. А все разом створює основу для потужної хвилі радикального, аґресивного російського націоналізму. Націоналісти не бажають зважати на те, що російський етнос становить не 100, а 80 відсотків населення країни, а решта 20 здебільшого є компактними анклавами зовсім не православного, зовсім не російського етносу.

Я кажу про татар і башкирів. Я кажу про якутів і бурятів, які, до речі, значно більшою мірою культурно орієнтовані на Пекін, аніж на Москву. Я кажу про Північний Кавказ. Ці етнічні групи постійно чують: „Росія–для росіян!" результат–хвиля зворотного націоналізму. Цей процес ставить під загрозу саме існування Росії в її нинішніх кордонах. І небезпека розпаду країни зростатиме доти, допоки міцнітиме націоналізм.

Як слід діяти в такій ситуації? Передусім потрібно визнати

реальність. Визнати, що країни, які пішли з Радянського Союзу,–це незалежні суверенні держави, з якими треба розмовляти, як із рівними. Визнати, що Росія в нинішньому стані не може претендувати на ролю супердержави. А отже, хоча це й боляче, взятися за облаштування власного буття.

Відмовившись від облудних мітів і прийнявши реальність, ми маємо шанс зберегти себе та налагодити нормальні стосунки зі своїм оточенням. Альтернативи, по суті, немає. Але шлях цей непростий. Подолання поствеликодержавного синдрому та багатьох пов'язаних із ним комплексів буде важким і вимагатиме багато часу. Люди не позбудуться цих комплексів легко–це їхнє життя, їхні цінності. А тому ще доволі довго ми страждатимемо, метатимемося, поводитимемо себе то ефективно, то неадекватно. Проблема тільки в тому, щоб устигнути перекрити руйнівні тенденції, які наші комплекси плодять в економіці та політиці. Встигнути зробити це, поки ще не пройшли точку неповернення.

(„Львівська газета")

ЩО НАМ РОБИТИ З РОСІЄЮ?

Ми з росіянами–два великі слов'янські народи. Це наші сусіди, і ми повинні жити з ними так, як живуть рідні брати. Нам уже остогидли постійні претенсії з боку російських великодержавників. Ми „розійшлися", і звертаємося до росіян залишити нас у спокої. Ми за свою незалежність заплатили сповна. На кістках українців побудовано північну столицю, освоєно північні райони, Сибір. Ми віддали їм атомну зброю, золоті та алмазні запаси СРСР, Північний, Балтійський, Тихоокеанський фльоти й більшу частину Чорноморської фльоти, вклади Ощадного банку СРСР і т. п.

Їм завжди буде замало. Вони хотять нашу душу, в будь-який спосіб. Їм повертай мову імперії, яка прийняла понад 150 різних циркулярів, що забороняли або обмежували використання української мови. Ми вже пережили ті часи, коли на нашій землі було декілька державних мов,–російська, польська, румунська, угорська, німецька. Минулося. Але вони й надалі хочуть писати нам викривлену історію, географію, що робили протягом 350 років, і ніяк не можуть зрозуміти, що „менший брат женився". Ми не будемо підтримувати імперські зазіхання Росії, як і не будемо сприяти тому, щоб імперія остаточно розвалилася. Для України не кращий варіянт і кордон з Китаєм.

Історія підтверджує, що всі імперії розпадаються, адже вони зшиті білими нитками і не можуть існувати при демократичних суспільствах. Путін і К° нервують, бо на черзі–утворення вільної та незалежної Чеченської держави, Далекосхідної республіки, Татарстану, Мордовії,

Чувашії, Кубані та відокремлення інших російських колоній. Епоха колоніялізму завершується. Проте мовчазне спостерігання світової громадськости за подіями в Чечні надихнули імпер-шовіністів до подій у Грузії. Утримання імперії за будь-яких умов і будь-якими засобами продовжується, і українцям треба це розуміти.

Вступ у НАТО–це найкращий і найбільш надійний варіянт утвердити суверенітет і незалежність України та „охолодити" росіян. Хто проти вступу України в НАТО, той підігрує російським імпершовіністам, які прокидаються й бажають повернути Україну у свою імперію. Постійні зазіхання на Крим, газові війни–ми весь час їм щось винні, крадемо газ і т. д. і т. п. Російський газ для України–це дешевий сир у мишоловці. Є якісь світові ціни на газ, нафту, транспортування газу й нафти, базування фльоти, перевезення вантажів, переїзд транспортних засобів через територію іншої держави. За все треба платити. Хто купує газ, хто його обліковує, кому продає–все повинно бути прозорим. Нехай західні країни купують газ у Росії на російсько-українському кордоні, а нам платять за транспортування. Чому ми падаємо на коліна? Нарешті, повинні бути встановлені нормальні міждержавні кордони між Росією та Україною, щоб припинити контрабанду й нелеґальну міґрацію.

Окремі політики закликають „не дражнити сусіда". Звичайно, що дражнити не треба, але постійні потурання заохочують до аґресивних дій. Ми маємо гіркі приклади як нашої, так і світової історії–коли мовчазне потурання і задобрення західними країнами комуністичного і нацистського режимів дуже дорого обійшлося для світу, і особливо для України. Два обмани ми пережили–1654 і 1922 року. Головне–не повестися на третій обман. Всі речі треба називати своїми іменами, не протиставляючи один народ іншому. Ми маємо постійно шукати компроміси й точки дотику.

Іван МАТІЙЧУК

НОВА ПЕРША ЛЕДІ УКРАЇНИ

Людмила–„Люда" Янукович. Домохазяйка. Любить ходити до театру й співати. Один раз виступила на мітинґу в Донецьку підчас Помаранчевої революції й розказала, що в Києві на Майдані прихильникам Віктора Ющенка роздають „наколені" наркотиками помаранчі. Ось її виступ (в перекладі на українську):

–Дорогі друзі, я з Києва, я можу сказати, що там діється. Там просто помаранчевий шабаш! Значить. Стоять валянки рядами–все американське! От! І гори помаранчевих апельсин. І то на фоні: „помаранчеве море, помаранчеве небо..." От таке то! То просто... Це кошмар! І хочу вам сказати, що ці апельсини не прості, наколені. Люди беруть апельсин, сіли–взяли другий. Тягнеться і тягнеться–рука!" (Подано за російською газетою „Беседа", ч. 772, 2010)

Творчість побратимів

УСПІХИ ІВАНА ТРУША

Унікальне видання

Іван ТРУШ
род. 24.XI. 1921 р.
м. Скала-Подільська

У чернівецькому видавництві „Місто" 2009 р. вийшла антологія української поезії в італійських перекладах буковинця Івана Труша. На 200 стор. цієї книжки вміщено переклади творів 166 українських авторів: Тараса Шевченка, Юрія Федьковича, Івана Франка, Лесі Українки, Богдана Лепкого, Богдана-Ігоря Антонича, Василя Стуса, Миколи Руденка, Дмитра Павличка та ін.

Більшість цих перекладів було опубліковано у міланському журналі „Артекультура", з видавцем якого Джузеппе Мартуччі Іван Труш співпрацює понад 13 років.

Івана Труша нагороджено грамотою Секретаріяту Національної спілки письменників України за визначні досягнення у мистецтві перекладу класичної та сучасної української поезії італійською мовою, за активне сприяння у зміцненні українсько-італійських зв'язків. Він є членом Універсальної академії ім. Федеріка ді Свевія, м. Корато (Італія).

Йосип ПАЛЯТИНСЬКИЙ,
член Національної спілки журналістів України, м. Кіцмань

Передача збірки поезій Івана Франка італійською мовою

Посольство України в Італії передало збірку поезій Івана Франка, перекладених Іваном Трушом, до національних бібліотек Риму, Флоренції, Венеції, Турина, Неаполя, реґіональних бібліотек Аости, Барі, державної бібліотеки Трієста, міської бібліотеки Перуджі, національних університетських бібліотек Ґенуї, Болонії, Трентіно з проханням включити зібрання поезій до їх бібліотечного фонду.

Враховуючи важливість поширення української класичної літератури за кордоном, збірку поезій Івана Франка у перекладах І. Труша було також передано до Італійського центрального інституту об'єднаного бібліотечного каталогу з проханням розповсюдити її серед інших італійських бібліотек, що є членами зазначеної установи.

(З листа Міністерства закордонних справ України до І. Труша, 19 грудня 2008 р.)

ЛЕОНІД ПЕРФЕЦЬКИЙ, МАЛЯР-БАТАЛІС-ІЛЮСТРАТОР

Леонід Перфецький (з походження галичанин, але ще перед Першою світовою війною його родина виїхала на східну Україну) народився 23 лютого 1901 р. в Ладижницях на Київщині. Навчався в середній школі в Орлі, в університетах у Москві й Казані та у військовій школі прапорщиків у Пертергофі біля Петрограду.

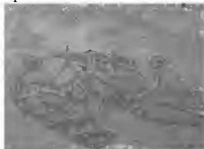
В 1918 р. бере активну участь в Визвольних змаганнях. Ілюструє пензлем і кредкою воєнні події армії УНР і Українських Січових Стрільців. 1921 р. переходить з Армією УНР на еміґрацію і вступає до Краківської Академії Мистецтв. В 1925 р. переїжджає до Парижа, де студіює у майстерні маляра Анре Льота. В 1941 р. вивезений до Німеччини, як аґрарний робітник. В 1942 р. „Українське Видавництво" стягнуло мистця до Львова, як ілюстратора для місячника „Наші дні"; теж працював викладачем в Українській Мистецькій Школі у Львові.

В 1944 р. вступає до Дивізії „Ґаличина" та діє, як воєнний маляр-кореспондент. Намалював цикль ілюстрацій акварелю, кредкою і олівцем побут та бойові дії Української Дивізії на Словаччині, в Словенії та Австрії.

В 1945 р. опиняється в таборі воєнних втікачів в Зальцбурзі.

В 1954 р. прибуває до Канади і поселяється в Монтреалі. Тут він живе в Ораторії св. Йосифа аж до останніх років свого життя, коли перенісся до українського дому для старших.

Розмалював церкву св. Духа і ораторію св. Йосафата в Монтреалі, церкву в Ронон, Квебек, випрацював цикль малюнків (акварeля, ґваш, пастеля й олія) до Апокаліпси св. Івана Богослова, яка сьогодні в колекції Українського Музею в Нью-Йорку (дар Юрія і Христини Перфецьких). Мав виставки своїх творів в Нью-Йорку, Філядельфії (1965 р.) і в Едмонтоні (1962 р.).

Словенія-кулемет підчас бою
Зі збірки Українська Дивізія (кредка 12x16цм)

Помер Леонід Перфецький в Монтреалі 25 жовтня 1977; похований на цвинтарі Монт Рояль.

Орес „Ґоґо" Слупчинський

Використана література: Леонід Перфецький. *Монографія.* За редакцією Святослава Гординського. Видавництво: Українська Вільна Академія Наук у США, Нью-Йорк–Торонто, 1990.

Гора "Св. Дух" - В очікуванні наступу Словінія 1945
(із збірки "Українська Дивізія")

ПЕРЕВИДАНО КНИЖКУ КОМІКСІВ ПРО УПА

У грудні 2007 р. в Івано-Франківську презентували книжку коміксів про Українську повстанську армію під назвою „Україна в боротьбі" львівського мистця Леоніда Перфецького.

Гітлерівці хотіли зробити Україну своєю колонією, але українські націоналісти сміялися їм просто в очі.

Життєвий шлях Л. Перфецького був тісно пов'язаний із військом, оскільки у 1917-1921 роках він був учасником визвольних змагань у складі українських військових підрозділів, а під час Другої світової війни перебував у лавах дивізії „Галичина".

Автор на 129 малюнках з невибагливим текстом відобразив історію визвольної боротьби українців в 1939-40 роках минулого століття. Цим малюнкам уже понад 60 років. Вперше комікси Л. Перфецького були опубліковані в американській газеті ще 1953 року.

У Києві німці розстріляли поетесу Олену Телігу, яка своєю відвагою збентежила навіть гестапівського ката.

Розрахована книжка коміксів на дітей віком до 12 років.

Книга двомовна: українською і російською мовами 50 на 50. Це зроблено з метою залучити до читання якнайбільше коло дітей України, зокрема і тих, хто проживає в російськомовному середовищі.

Комікси про УПА розповсюджують по школах та юнацьких бібліотеках України безкоштовно.

БАНДЕРА В КОМІКСАХ ДЛЯ ДІТЕЙ

У Тернополі, за фінансової підтримки Української інформаційної служби в Лондоні (Велика Британія), побачила світ збірка коміксів *Степан Бандера: Юність та вбивство з наказу КДБ.* Видання приурочили до 100-річчя з дня народження та 50-річчя з дня загибелі провідника ОУН. Вона є сьомим перевиданням коміксів на визвольну тематику з журналу української молоді *Крилаті* за 70-80 роки, що друкується Світовою Управою СУМу за кордоном.

ВШАНУВАННЯ 85-РІЧЧЯ ІВАНА БУРТИКА

Іван Буртик, визначний громадський та ветеранський діяч, автор книги „Тернистий шлях 2-ої Дивізії Української Національної Армії" та численних статтей, закінчив 85 років свого незвичайного життя. Він теж є головою Об'єднання Вояків і Приятелів 2-ої УД УНА. Бажаємо йому багато здоров'я і дальших успіхів у праці для добра українського народу.

Головна управа Братства кол. вояків 1-ої УД УНА
Редакція „Вістей комбатанта"

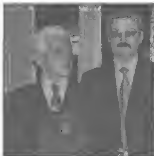
НАТЛІ, Нью-Джерзі. – 13 грудня в ресторані „Петро Великий" відбулося вшанування відомого громадського діяча, ветерана Другої світової війни, голови Ради оборони і допомоги Україні Українського Конґресового Комітету Америки Івана Буртика з нагоди його 85-річчя.

І. Буртик, Ю. Сергеєв

Постійний представник України в ООН, Посол Юрій Сергеєв, вітаючи ювіляра, вручив йому цінний дарунок–книгу „З української старовини", перевидання фоліянту кінця XIX ст., що є своєрідною енциклопедією українського козацтва.

Вітання виголосили радник Міністерства оборони при Постійному представництві України в ООН генерал-майор Леонід Головатюк, другий заступник президента Українського Народного Союзу Михайло Козюпа, голова Організації оборони Лемківщини Зенон Ґалькович, Заслужений артист України Ростислав Василенко та інші.

І. Буртик, Л. Головатюк

Були оголошені вітання від Ґенерального консула України в Нью-Йорку, Посла Сергія Погорельцева, Єпископа-емерита УКЦ Василя Лостена, голови асоціяції „Українці Казахстану" Михайла Парипси, інших осіб та організацій.

І. Буртик широко відомий як благодійник та організатор добродійної допомоги передовсім колишнім політв'язням і репресованим в роки комуністичного режиму в Україні і Казахстані, фінансової підтримки Українського Вільного Університету, у якому є почесним доктором. Дякуючи за вітання, ювіляр запевнив присутніх, що й надалі вестиме активну діяльність, щоб полегшити життя колишніх каторжан і в незалежній Україні досягнути визнання їхньої боротьби.

***Л. Хм.** („Свобода")*

Валентин МОРОЗ

СТВОРЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИХ НАЦІОНАЛІСТІВ

Перша конференція націоналістичних груп (див. ВК, ч. 4, 2009, ст. 71) відбулась у Берліні 3-7 листопада 1927 року. Вона була іменована офіційно „1-ю конференцією Українських Націоналістів".[1] Було ухвалено почати видавництво журналу *Розбудова Нації*. Крім того, було створено також ПУН (Провід Українських Націоналістів), що мав служити координаційним центром аж до першого конґресу.[2]

Проте сам конґрес відбувся аж через два роки. Причиною цієї затримки було, по-перше, небажання лідерів деяких вищеназваних груп „самоліквідуватися" і стати єдиною монолітною структурою,– мотив, психологічно цілком зрозумілий і присутній в усі часи і в усіх суспільствах. Але була ще й важливіша перешкода. З самого початку було ясно, що єдиною і бездискусійною кандидатурою на посаду керівника майбутньої ОУН вимальовується Евген Коновалець, теперішній провідник УВО. Проте не всі лідери УВО поділяли цю думку. По-перше, не всі вони (як правило, люди старшого покоління) бачили в націоналістичній концепції свою „альма матер". По-друге, не хотіли просто так „розчинитися"в новій структурі, що складалася практично з самих молодих людей.

Для розчищення всіх цих „кучугурів" потрібна була ще одна конференція. Вона відбулась у Празі 8-9 квітня 1928 року.[3] І резолюції її були вже „крутішими"; навіть було ухвалено, що Конґрес Українських Націоналістів має відбутися 1 вересня 1928 року.

Відбувся він насправді в наступному, 1929 році, у Відні, від 28 січня до 3-го лютого. Тому що й польська дефензива (політична поліція) й КҐБ (тоді ще ЧК) дуже „дерли кігтями глину", щоб знати всі таємниці конґресу, довелося вдатись до конспірації. „Про людське око" було оголошено, що конґрес відбудеться у Празі. Туди й приїхали учасники конґресу: і лише потім, залишивши у Празі для „камуфляжу" підставних осіб, виїхали до Відня.[4]

На конґресі було 30 представників від націоналістичних організацій. 2 лютого 1929 року було оголошено історичну ухвалу про заснування Організації Українських Націоналістів. З лютого Головою Про-

[1] Петро Мірчук. *Нарис історії ОУН*, т. І. Мюнхен, 1968, ст. 76-80.

[2] Там же.

[3] Там же, стор. 86-87.

[4] Там же, стор. 88.

воду ОУН було одноголосно обрано Евгена Коновальця, дотеперішнього керівника УВО.[5]

На засіданнях конґресу зіткнулися дві концепції; між ними розгорілась полеміка. Була це полеміка між ідеалістичним волюнтаризмом, що в основі своїй мав ідеї Міхновського й Донцова, й матеріялізмом та „уенерівщиною". Перемогла перша тенденція. Це означало, що українські національні теорії вже „допеклися" й виросли з „веґетеріянського" етнографізму 19-го століття. Було це виразним свідченням дозрівання української духовної еліти.

Все це прозвучало як у заключному слові Евгена Коновальця і відозві конґресу, так і в „Постановах Великого Збору Організації Українських Націоналістів".

Евген Коновалець сказав у своїй промові, що була логічним завершенням конґресу:

> Як знаєте, друзі, я не є приятелем гомінких слів [...] Спротиви, які зустрінемо на нашому шляху, будуть велетенські. Бож віднова Соборної Української Держави сама собою однозначна з ліквідацією Московської імперії, як і польського історичного імперіялізму, спричинить таку докорінну перебудову цілого Сходу Европи і великої частини Азії, що з конечности вплине не менш глибоко й на політичний вигляд всієї решти світу.
>
> Чи можемо пориватися на такі великі діла? Чи ми, як колектив, і кожен з нас, як одиниця,–маємо в собі цю міру і цей формат, щоб відповісти прийнятому зобов'язанню? Цього свідоцтва ми не можемо виставляти самі собі, його виставить нашій Організації щойно пізніше твердий іспит самого життя. Завжди це є мужі, що творять історію. Хочу вірити, що завдання, які в нашій програмі ми собі накреслили, зуміємо, як мужі, виконати. Тільки в тому випадку вільно буде сказати, що дата створення нашої Організації зарахується будучими істориками, як одна з переломових, творчих і позитивних дат на тисячолітньому шляху життя Української Нації.[6]

У відозві, що називається „Від Конґресу Українських Націоналістів", варто підкреслити певні моменти:

> Тільки повне усунення всіх окупантів з українських земель відкриє можливості для широкого розвитку Української Нації в межах власної держави. Відкидаючи орієнтації на історичних ворогів Української Нації, але будучи в союзі з народами, які вороже відносяться до окупантів України, національна диктатура, що витвориться в бігу національної революції, забезпечить у тяжкий час боротьби силу Української Держави.
>
> Щойно після відновлення державности національна диктатура перейде, через участь у владі провідної верстви, до створення законодавчих органів, на засаді представництва всіх організованих верст з узгляднениям відмінностей окремих земель, що ввійдуть до складу Української Держави.[7]

[5] Там же, стор. 91.

[6] Там же, стор. 92.

[7] Там же, стор. 93.

Ця теза про необхідність диктатури була цілком природною, коли врахувати: 1) час, коли її проголошено; 2) реальний стан тодішнього українського політикуму.

У 1929 році в Московській імперії (замаскованій під нововигаданою назвою–СРСР) замість відносного, „непівського" лібералізму починається нова епоха тоталітаризму. Була це сталінська диктатура. У 1933 році в Німеччині стає реальністю гітлерівська диктатура. Ще перед тим–у 1926 році–в Італії приходить до влади Муссоліні–теж диктатор. Потім це поширюється на Еспанію, де диктатором стає Франко: на Португалію, де диктатором стає Салазар... У 30-і роки диктатура встановлюється в Австрії, Фінляндії, Литві–тенденція ця була всезагальною. Традиційно-ліберальна демократія відступала тоді „на всіх фронтах". Вона просто перестала бути популярною. Чому? Що стосується Заходу, то досить назвати одну дату: 1929.

У цьому році Північну Америку охопила економічна криза (Great Depression), що скоро переросла і в соціяльно-політичну площину. В 1930 році криза „перестрибнула" через океан і охопила Европу. Уперше в історії подібне явище стало ґлобальним,–як за географічними вимірами, так і за соціяльно-політичними. Багато мільйонів безробітних стали перед вибором. Що робити? Голосувати й далі за традиційно-демократичні партії?–Це означало не дуже оптимістичний варіянт: умирати з голоду, або, у кращому випадку, животіти на допомозі по безробіттю. Диктаторські, радикальні розв'язки стали неймовірно швидко популярними. Адже Гітлер у своєму райху (імперії) „ліквідував безробіття" дуже швидко й елементарно. Він створив „арбайтдінст". У цій системі мільйони німецьких безробітних могли знайти працю, а головне–мати стабільну нішу і не були більше нікому непотрібними „вуличними собаками". (Є вже у сучасній політологічній думці й така–покищо–парадоксальна версія: Захід навмисно спровокував Гітлера на війну. Чому? Бо боявся, що гітлерівський досвід позитивного розв'язання проблем у кризовій ситуації стане заразливим для цілого Заходу. І через те, мовляв, його штовхнули на війну, аби знищити на полі бою).

Але...

Версії є версіями; лише майбутнє покаже, які з них заслуговують на увагу. Як завжди, найкращим суддею є час. А ми займемося покищо другим з обіцяних аспектів: реальний стан тодішнього українського політикуму.

Про те, що у 20-і роки існувало кілька „державних центрів" УНР і ЗУНР (ще й до того „гетьманський центр"). Все це була ностальгічна бутафорія без жодної „проекції" на майбутнє.

Але й т. зв. „леґалістичні" українські партії, що були безсумнівними політичними реаліями у рамках польської (чехословацької, румун-

ської) держави, не навіювали аж надто оптимістичних сподівань. Правда, зовнішньо-статистичні факти були часом досить позитивними. Скажімо, на виборах 1928 року до польського парляменту пройшло 48 українських послів (солідна цифра!). Українська Парляментарна Репрезентація у парляменті відразу ж склала заяву про необхідність української державности.

Але...

Необхідно взяти „під мікроскопом" специфіку польської системи. Леґальна, поза-підпільна праця у цій системі давалася тяжко. Давньою рисою цієї системи було незмінне правило: „У Польщі кожний шляхтич–король"). А якщо говорити конкретно, то специфікою „міжвоєнної" Польщі було те, що кожний повітовий староста застосовував повну самоволю, не рахуючись ані з Варшавою, ані з „папою римським". Незважаючи на українські виборчо-парляментські успіхи, буденною реальністю була нахабна польська колонізація українських територій. Досить сказати, що на Західну Україну було „напхано" 300 тисяч родин „осадників". Були це військові ветерани, що отримали безкоштовно землю від польського уряду на українських землях. „Безкоштовно"–але коштом безземельного чи малоземельнго українського селянства, яке завзято випихали кудись в Канаду чи Арґентину, аби збутись „вибухового матеріялу" на час майбутніх подій.

Зрештою, є факт, який може служити просто-таки символом ситуації. Було у Варшаві два міністри, які розуміли: українці–надто „великий звір", щоб його можна було просто так „закидати шапками". Тобто, вони зрозуміли давню англійську мудрість: „коли їх не можна перемогти–то з ними треба домовитись". Ці двоє підтримували українців у питанні Українського Вільного Університету, в питаннях українського шкільництва тощо. Яким же був результат? Ці міністри просто поплатились своєю політичною кар'єрою; польський політикум відмовив їм у будь-якому елементарному довір'ї.

Не дивно, що після цього уже не було бажаючих „захищати українців"; ця „раса" в польському політикумі просто зникла.

Крім двох згаданих аспектів, неможливо обминути ще й третій. Мабуть, найлогічніше було б його окреслити як вічну тему піночета. Що мається на увазі? У критичних, кризових ситуаціях виникає як правило потреба національної диктатури. Ситуація вимагає піночета. (Не кубинського „фіделя-шміґеля" і не лукашенка, а саме піночета–тобто національного диктатора).

Чілійські події з Аґусто Піночетом у фіналі–найклясичніший і найсвіжіший приклад. Але–не перший в історії. На початку цієї тенденції доведеться, мабуть, поставити Наполеона. Деякі історики кажуть, що на посаду диктатора у Франції було тоді аж чотири кандидатури... Після революційних експериментів кінця 18 століття і викликаного

ними неминучого хаосу Франція просто-таки спрагла за національною диктатурою. Потреба її стукала в двері...

Далі в історичному ряді варто, мабуть, згадати Пілсудського, литовського диктатора Сметону, еспанського Франко та португальського Салазара. До речі, паралелізм між Франко і Піночетом просто-таки буквальний. Як Франко врятував Еспанію від комуністичного „визволення" у 1936-39 роках, так і Піночет врятував тридцять років пізніше свою чілійську батьківщину від перспективи перетворення її на ще одну кубу в Латинській Америці.

Отже: немає нічого дивного в тому, що українська політична думка дозріла в 1929 році до цієї ідеї. (Власне, це й було виразним доказом її дозрівання). У 1935 році з'являється навіть спеціяльна праця, присвячена цій темі.[8] (При нагоді: сучасна Україна, аби врятуватися від дестабілізації, що насувається, теж гостро потребує піночета...) [9]?

А тепер знову повернемося до документів конґресу. У „Постановах Великого Збору ОУН" підкреслено, що в основу світосприймання нової організації кладеться національний принцип. Не соціяльна група (клас по-совєтському) і не професійна чи якась інша група є в основі клясифікації, а саме нація. Цитуємо:

1. Український націоналізм є духовний і політичний рух, що зродився з внутрішньої природи Української Нації в час її зусильної боротьби за підстави і цілі творчого буття.

2. Українська Нація це вихідне положення кожної чинности та метове назначення кожного прямування українського націоналізму.

3. Органічна зв'язаність націоналізму з нацією є фактом природного порядку і на ньому основане ціле розуміння істоти нації.

4. Нація є найвищий тип органічної людської спільноти, що при найбільшій своїй психологічній та суспільній зрізничкованості має свою одну внутрішню форму, витворену на ґрунті подібного природного положення, спільного пережиття історичної долі та невпинного стремління здійснитися в повноті силової натуги.

5. Внутрішня форма нації є основний чинник її динамічного тривання і разом з цим принцип синтетичного формування, який дає життю нації напротязі її історичного розвитку суцільну духовну окресленість, зазначену в різних її конкретно-індивідуальних виявленнях. У тому означенні внутрішня форма–це є ідея нації, що основує та вможливлює її історичне ставання [...]

11. Через державу стає нація повним членом світової історії, бо що лиш у державній формі свойого життя вона посідає всі внутрішні і зовнішні ознаки історичного підмету. [10]

---

[8] Микола Сціборський. *Націократія*. Париж, 1935.

[9] Див. цю тему Валентин Мороз. *У пошуках українського піночета*. Львів, „Сурма", 1999.

[10] *Розбудова Нації*, ч. 3, 4, 5 за 1929 рік. Цит. за Петро Мірчук.

НАШІ ВТРАТИ У ВІЙНІ

Деякі дослідники вважають, що за 1 418 днів війни у боях було вбито 5,5 млн. радянських воїнів, померло від ран 1 млн., загинуло в полоні (від ран, голоду, хвороб та бойових дій на боці німців) 1 млн. осіб, тобто разом–7,5 млн. осіб. Крім того, 18 млн. осіб було поранено. Інші називають більші цифри: 10 млн. загиблих військовослужбовців і 5,7 млн. полонених. Інші дослідники заявляють, що безповоротні втрати Збройних сил СРСР становили 13,2 млн. осіб.

Військове керівництво СРСР на початку 1991 р. наводило такі дані: загальні безповоротні втрати (вбито, пропало безвісти, потрапило в полон і не повернулися з нього, померло від ран, хвороб та внаслідок нещасних випадків) радянських збройних сил разом з прикордонниками та внутрішніми військами складають 8 668 400 осіб. Армія та фльота втратили 8 509 300, внутрішні війська–97 700, прикордонні війська й органи держбезпеки–61 400. Ці дані наведені у книзі „Памяти павших. Великая Отечественная война 1941-1945".

До числа 8 668 400 осіб не ввійшли 939 700 тих, які вважалися на початку війни пропалими безвісти, але були мобілізовані повторно на звільненій від окупантів території, а також 1 836 000 колишніх рядових і командирів, які повернулися з полону після закінчення війни–загалом 2 775 700.

Санітарні втрати становили близько 18 344 200 осіб, у тому числі: поранених та контужених–15 205 700 осіб, хворих–3 047 700, обморожених–90 800 осіб.

Велика кількість солдатів та офіцерів на фронті одержала від 2 до 7 поранень. Тому ті ж самі воїни могли фіґурувати в донесеннях не один раз. Також поранений воїн, який повернувсь у стрій, а потім був убитий, двічі проходив у графі військових втрат.

Статистика подає, що в складі Червоної армії та Військово-морської фльоти загинуло 1 376 500 українців (15,9% втрат). Однак відомо, що з України до ЧА призивалися і інші національності. Водночас українці проживали в інших республіках СРСР, і їх було мобілізовано. Тому наведену цифру не можна вважати точною.

Пам'ятаймо, що облік втрат особливо під час відступу, здійснювався неорганізовано. Ще в 1940 р. були ліквідовані червоноармійські книжки. 7 жовтня 1941 р. видано наказ НКО № 330 про їх поновлення, а до того часу сотні тисяч були поховані безіменними.

В 1942 р. у діючій армії почали вводити спеціяльні медальйони з двома вкладками, на яких вказувалися біографічні дані володаря та відомості про найближчого родича, його адреса; для командного та політичного складу–індивідуальні жетони з особистими номерами, що повинні були

допомогти встановити особу вбитого. Однак, по-перше, не всі були забезпечені медальйонами та жетонами, а, по-друге, в багатьох випадках вони виявлялися порожніми: бійці з причини психологічного порядку виймали записки.

Відомо, що значна частина воїнів, які померли у медичних установах, неминуче переходила до категорії тих, які пропали безвісти.

Враховуючи, що донесення про втрати в ряді деяких операцій взагалі не надходили, очевидно, слід покладатися не стільки на документи, як на оцінки.

За 17 місяців оборонних боїв радянські війська втратили 11 162 тис. осіб. При цьому безповоротні втрати перевищували санітарні. Пік санітарних втрат припадає на час наступальних боїв. Отже, головних втрат радянським військам противник завдав у ході своїх наступальних операцій. ЧА і в наступальних боях зазнавала більших втрат, ніж противник, який оборонявся. Так, тільки протягом січня 1943–жовтня 1944 рр. у ході двох оборонних та 13 наступальних операцій, здійснених на території України, загальні втрати ЧА становили 3 млн. 991 тис. 200, а 56,7% усіх безповоротних втрат припадає на 1941-1942 роки.

У ході боїв у европейських країнах ЧА втратила 3 889 686 осіб, причому 1 099 465 з них–загинули.

У Далекосхідній кампанії, в ході якої протягом 25 діб бойових дій з ладу вийшло 36,4 тис. осіб, у тому числі вбито, померло і пропало безвісти 12 тисяч. Серед загиблих тут багато і українців.

Наведені вище дані відображають втрати особового складу ЧА. Проте й вермахт зазнав величезних втрат.

Важливими чинниками, що істотно впливали на обсяги втрат були шаблонні тактичні схеми радянського командування, ведення бойових дій „великою кров'ю".

Гітлерівський воєначальник К.Тіппельскірх виділяв такі їхні особливості: стандартні схеми бойових операцій (розвідка боєм–могутня артпідготовка, авіяналіт–дії піхоти, танків і кавалерії), відсутність густої мережі залізниць, що дозволило абверу знати про передислокацію радянських військ; пристрілка артилерії, що, як правило, виявляло розташування артилерійських угрупувань; радіоперехоплення допомагали відтворювати картину організації, а дані розвідки доповнювались перебіжчиками і полоненими.

Командуванню вермахту часто вдавалося стримати наступ радянських військ за допомогою глибоко ешелонованої оборони. Німецький стратег писав: „Не рахуючись із втратами в живій силі, бойові дії набирали ознаки на виснаження. Німецькі війська, що оборонялися, були в змозі відносно невеликими силами завдавати важких втрат, часто в 20 разів більших від своїх. В таких умовах з'являлася можливість шляхом несподіваного контрудару відразу повернути втрачені перед тим позиції".

Жертвою військової некомпетентности та волюнтаризму ставали не лише рядові бійці, а й офіцери. За даними російських істориків, протягом війни радянські збройні сили втратили: 121 генерала й адмірала, 2502 полковники, 4887 підполковників, 19 404 майори, 71 738 капітанів, 168 229 старших лейтенантів, 353 040 лейтенантів, 279 967 молодших лейтенантів, 122 905 не офіцерів, які займали офіцерські посади.

Одним із вирішальних чинників, що визначав прямі військові втрати стало медичне забезпечення. На початку бойових дій військові медичні установи не встигли відмобілізуватись.

До військових втрат України слід віднести й ті, яких зазнали учасники визвольних змагань 40-х–початку 50-х років. При цьому важливо наголосити, що загальні втрати ОУН-УПА остаточно не визначені. За мінімальними оцінками ОУН втратила 8-10 тис., за максимальними–18-20 тис. осіб, УПА–близько 57 тис. осіб. За матеріялами недоступних раніше архівів НКВС, визначено інші дані: з лютого 1944 до січня 1946 рр. радянськими спецорганами було здійснено 38 773 чекістсько-військові операції, вбито 110 785 членів націоналістичного підпілля та вояків УПА, заарештовано 8 370 учасників ОУН і 15 969 активних повстанців.

В ході репресій та бойових дій в західних областях України загинуло понад 25 тис. радянських військовослужбовців, серед яких були й українські громадяни.

Поза увагою не можна лишити й тих, хто загинув у німецьких мундирах дивізії „Галичина", РВА, УВВ.

Підсумовуючи, можна вийти на загальну оцінку безповоротних втрат українців і громадян України інших національностей колишнього СРСР протягом 1941-1945 рр.:

4,5 млн. осіб цивільного населення окупованих територій (вбитих і зниклих безвісти); близько 4,1 млн. осіб військового персоналу (вбитих, загиблих у полоні, зниклих безвісти, померлих у госпіталях у перші повоєнні роки); 2,4-2,8 млн. осіб вивезених до Німеччини на примусову роботу (велика частина з них загинула); не менше 100 тис. членів ОУН-УПА; близько 16 тис. українців, які загинули у складі збройних формувань, що воювали на боці Німеччини.

Всього на 1945 р.–близько 10 млн. осіб, не враховуючи радянських партизанів і підпільників, науково підтверджених даних про втрати яких немає.

Демографічні втрати України з 1 січня 1941 р. до 1 січня 1945 р. 1945 р. становлять 13 млн. 584 тис. осіб. Реальні людські втрати України можна було б визначити шляхом встановлення різниці між кількістю населення республіки на дати початку та закінчення війни. Однак зробити це точно неможливо з кількох причин. Загальна чисельність населення УРСР на 1 січня 1945 р. (27 383 000) і на 1 липня 1946 р. (32 099 000) відома, але з початку 1945 р. до закінчення війни ще відбувалися бої в Европі, Азії.

Після закінчення бойових дій значна частина тяжкопоранених протягом перших повоєнних місяців померла від ран і хвороб.

Каральні акції проти ОУН-УПА також впливали на демографічні втрати, бо вони доповнювалися „додатковими заходами у боротьбі з бандитизмом, під яким розумілись облави й арешти всіх підозрюваних у зв'язках з повстанцями (рішення „Про відселення жителів з 25-кілометрової смуги згідно з постановою Військради 1-го Українського фронту від 3 квітня 1944 р.").

В ході реалізації цих „додаткових заходів" лише з Галичини в 1944 р. було депортовано 4274 сім'ї (12 762 особи), в 1945 р.–7393 родини (17 497 осіб). Примусове переміщення цілих сіл із західноукраїнського реґіону тривало до 1949 р. включно й охопило 50 453 родини (143 141 осіб). Скільки з них і коли повернулося до батьківських домівок, скільки було назавжди втрачено для України–встановити неможливо.

Не всі українці повернулися на батьківщину після війни. За оцінками спеціялістів від 143 тис. до 200 тис. українців після війни виїхали до країн Північної та Південної Америки, Великобританії, Австралії, Нової Зеляндії.

За даними науковців діяспори: в 1947 р. в англійській окупаційній зоні Німеччини знаходилось 54 580 українців, в американській–понад 104 тис., французькій–понад 19 тис.; у всіх трьох окупаційних зонах Австрії–21 893 осіб, і у великому таборі під Ріміні в Італії–11 тис. осіб. Близько 100 тис. українців з різних причин нелеґально перебували серед корінного населення або переховувалися в лісах. Отже, понад 310 тис. українців були „переміщеними особами" або „біженцями".

Серед названих категорій були і військовополонені, і колишні колябораціоністи, і члени органів управління німецької адміністрації на тимчасово окупованій території України, дивізії „Галичина", інтернованої в Італії англійцями наприкінці війни. Їх в основному переміщено до Великобританії. Крім них, туди прибуло близько 6 тис. українців з корпусу польського генерала В. Андерса, а також 21-24 тис. із західних окупаційних зон Німеччини та Австрії. Майже 2 тис. українських жінок з Юґославії та Польщі після війни переїхали до Великобританії у відповідь на шлюбні оголошення, що друкувалися в газетах західних країн.

Кілька мільйонів українців тривалий час після завершення військових дій перебували у лавах радянських Збройних сил за межами України, що також необхідно брати до уваги при підрахунках методом демографічного балянсу в межах певного відрізка часу. Разом з тим з 1944 р. почалася демобілізація з лав діючої армії, що також істотно впливало на динаміку демографічних процесів.

За оцінкою ЦСУ СРСР, в період німецької окупації в Україні народилося 1152 тис. дітей, а померло 2623 тис. осіб з природних причин. Після вигнання загарбників з території республіки до закінчення війни минуло

7 місяців. Оцінка природної смертности в цей проміжок часу сягає 3 млн. осіб. Тому це число слід відняти від загальної кількости людських втрат України внаслідок війни, хоча від'ємна величина приросту є опосередкованим наслідком воєнних умов. Використання коефіцієнта приросту населення для даного часового відтинку неможливе.

Ось втрати деяких країн у відсотках до загальної кількости населення: Україна–16,7%; Німеччина 9,0%; Польща 19,6%; Японія 3,4%; Югославія 10,6%; Франція 1,5%; Італія 1,1%; Румунія 3,7%; Греція 6,2%; Угорщина 4,6%; Австрія 5,6%; Великобританії 0,7%; Чехословаччина 3,0%; США 0,2%.

Згідно з підрахунками деяких зарубіжних дослідників Україна втратила: військових–2 500 тис. осіб; цивільних–5 500 тис. осіб; усього–8 млн. осіб. Втім, ці відомості не можна вважати повними. Так, внаслідок копіткої праці в архівах, було встановлено, що безповоротні військові втрати України становили не 2,5 млн. осіб, як вважалося донедавна, а 4,1 млн.

Поки що ми не маємо змоги співставити людські втрати України та інших республік СРСР. У нашому розпорядженні є тільки цифри втрат серед цивільного населення: в Росії–1 800 тис. осіб, Білорусії–1 547, Литві–370, Латвії–313,8 і Молдові–понад 64 тис. осіб.

За матеріялами сайту peremoga.gov.ua

ДОВІДКА

Загальні втрати країн світу за роки Другої світової війни сьогодні оцінюють у 55-62 мільйони чоловік. Україна втратила у цій війні понад 8 мільйонів, 19 відсотків усього народу (це 40 відсотків втрат СРСР). Серед країн-учасниць Другої світової війни втрати оцінюють так: Німеччина–5-6,5 млн. (з яких цивільного населення–2 мільйони), Польща–4,5-6 млн. (враховуються загиблі й під радянською окупацією, і під німецькою), Югославія–1 млн. (причому половина з них загинули від рук хорватських фашистів–усташів), Румунія–500 тисяч, Угорщина–430 тисяч. Жахливі втрати понесли євреї, яких загинуло 6 мільйонів–половина всіх европейських євреїв.

Англійський історик Джайлс Мекдоно (Giles McDonough) у своїй недавно перевиданій книзі Після Райху (After the Reich) подає, що німецькі втрати після офіційного закінчення війни виносили три мільйони. З того числа один мільйон військовополонених, найбільше в совєтському полоні. (З 90 тис. полонених, які здалися в Сталінграді, повернулося 5 тисяч). Альянти теж спричинили велику смертність після закінчення війни.

З двох мільйонів цивільного населення найбільше число загиблих становили старці, жінки й діти. Практично поголовне знасилування жінок в совєтській окупаційній зоні. Крім цього, чехи знищили в брутальний спосіб чверть мільйона німців в Судетах. Така сама доля зустріла німців в Польщі, головно в Сілезії та Східній Прусії.

Щойно облога Берліну 1948 року й пострах перед комунізмом змінили західну політику відносно вчорашніх ворогів-німців.

Петро ГРИЦАК

ЖОРСТОКОСТІ ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ

Після досить довгої кампанії взаємного обвинувачування й ображування, ряду пограничних інцидентів між Німеччиною та Польщею та підписання договору між Молотовим і Ріббентропом 23 серпня 1939 року, вже 1 вересня почалася Друга світова війна. Вона різнилася від попередніх тим, що велику ролю почало грати наставлення обох держав до власних досить численних (після Версальського договору) меншин. Їх Польща мала 30-40% і намагалася цей відсоток брутально зменшити, а з другого боку, таке трактування меншин приводило до компліктування військових дій.

Виховання молоді у школах та „Домах людових" у Польщі в дусі, що „вони є чимось кращим", давало почин до неприємних, нераз брутальних, виступів. Відомою була „пацифікація" українських сіл польським військом* у 1930 році й терористичні виступи польських „корпорантів", наприклад, корпусу кадетів, супроти українців при відповідних нагодах. Подібно трактовано й інші меншини, в тому німецьку.

Більше відомим став інцидент 3 вересня 1939 р. в Бидґощі, де мало згинути 5400 німців з рук польських місцевих активістів.[1] Мало це ніби початися після обстрілу німецьким місцевим населенням відступаючих відділів польської армії. Все одно, через знищення такого великого числа цивілістів протягом одного дня вказувало на попереднє плянування тої акції. Німці пізніше поширювали цю вістку та подали, що поляки вбили до 60 тис. цивільних німців підчас „вересневої кампанії" 1939 року.

У відповідь на те та на попередній мнимий польський напад на радіостанцію Ґлівіце,** німці почали поляків трактувати як „під- чи півлюдей" (Untermenschen) під час окупації. Уведено „збірну відповідальність" та брали закладників. Їх просто ловили на вулицях та стріляли, звичайно 10-ох за одного вбитого німця.

Поляки сподівалися чомусь легкої і скорої перемоги, бо вірили своєму урядові, що були „сільні, зварці, ґотові", як теж під впливом радієвих передач з Лондону. Тому за програну війну почали звинувачувати

* Уживання війська проти мирного цивільного населення є проти міжнародних законів і договорів.

** Наприкінці серпня 1939 року група озброєних людей напала на радіостанцію в місті Ґлівіце, на території, що тоді належала Німеччині. Вони передали в етер чистісінькою польською мовою звернення до поляків Сілезії повстати проти Гітлера. Після короткого бою нападники зникли, залишивши труп, зодягнений у польську військову уніформу. Гітлер використав цей інцидент як привід до нападу на Польщу. І лише на Нюрнберзькому процесі з'ясувалося, що на німецьку радіостанцію напали переодягнені офіцери гітлерівських спецслужб, аби спровокувати привід до війни. Прізвище вбитої людини, до речі, так і залишилося невідомим.

меншини. Це було згідно з політикою Лондону, щоб тримати окуповані території у стані „цивільного непослуху та безперервного кипіння".

Хоч урядово толеровані чи інсценізовані протиукраїнські виступи вже нераз перед тим мали місце, але збройні виступи проти українців почалися надобре у жовтні 1939 року, наприклад, у селі Тарнавка біля Переворська. Це тому, що такі акції проти німців були приписувані українцям, та були по-драконськи карані, через збірну відповідальність супроти місцевого українського населення. Ті, колись „самодіяльні" групи активного спротиву, потім зрганізувалися у відому Армію Крайову, яка фактично на власну руку провела відверте повстання у Варшаві 1944 року. Це коштувало до 200 тис. життів цивільного населення та спричинилося до великого пошкодження міста з його історичними пам'ятками. У місті тоді поголовно згинула досить численна українська громада. Між ними був також кузен автора цієї статті Михайло Грицак, за фахом правник, що мав там крамницю.

Деякі польські автори порівнюють долю Варшави з визволенням альянтами Парижа і Риму, які зазнали мінімального пошкодження. Тому приходять до думки, що причиною повстання могло бути нераціональне звільнення наростої роками взаємної ненависти, підсиленої напруженою воєнною атмосферою. [2]

Нахил поляків до спонтанного вияву гніву показався спеціяльно в Перемишлі 1918 року та у Львові, коли так звані „орленята" та люмпенпролетаріят, підбурений ксьондзами, виступили проти української влади, помимо вимагань більше умірковaних елементів з польської сторони, щоб дійти до якогось перемир'я чи порозуміння. Бо перебрання влади українцями деінде пройшло цілком спокійно. Замість признати, що це були (хоч зроблені в добрій вірі) акти заборонені міжнародним правом і воєнними законами, знову в наш час, 10 серпня 2009 року *Нови Дзєннік* написав про такого героя С. Веселовського, що брав активну участь в „обороні" Львова у віці 9 літ, а потім став командиром американського літаконосця.[3]

Відомий нахил поляків пишатися певними сумнівними сторінками своєї історії. В популярній „Трилогії" кривавої війни XVII століття Г. Сєнкевича є докладні описи нелюдської кари–„саджання на палі" полонених козаків, не уживаної жодним іншим культурним народом. Ославлювана „Барська конфедерація", яка довела до гайдамаччини й масових кар та ампутацій (лівої руки, правої ноги і т. д.) місцевого населення, була спочатку бунтом розпаношеної шляхти проти власної польської влади, так як і „Листопадове повстання" 1831 р. У ІІ Речипосполитій першого президента вбито, другого прогнали в перевороті у травні 1926 р. Вбивство міністра внутрішніх справ Б. Пєрацького*

* За одною версією, Б. Пєрацького вбив Мєчислав Ружанський, у якого пан міністер звабив дружину (Див. *ВК*, ч. 2, 2007, ст. 76).

призвело до широких арештів українських націоналістів („випростовцуф"; по-польськи) та спорудження польського концентраційного табору в Березі Картузькій, що довело до сильного зросту престижу Степана Бандери. Це було початком нової „моцарствової" політики останнього міністра закордонних справ Й. Бека, який твердив, що Карпатська Україна–це загроза для світового миру.

Автор Л. Стома каже, що духовна спадщина (більше, як 400 років) страшної, нідеінде не практикованої в Европі, панщини, й загально поширеного пияцтва довели більшість польського сільського населення до отупіння, відчаю та неконтрольованих вибухів гніву як проти власного шляхетського проводу, так і проти меншин. Відомі є „мазурська різня" 1846 р., а ще у 1937 р. поліція застрелила 42 селян („хлопів"–каже автор) [2] як наслідок селянського страйку.

Жорстокі дії 27-ої Дивізії АК на Волині підчас Другої світової війни довели до неприємних польсько-українських подій, яких 65-ліття було офіційно святковано в Польщі.

В окупованій Німеччині поляки назагал дуже погано поводилися супроти післявоєнного місцевого населення, ніби в заплату за трактування поляків під час війни. В університетськім місті Тюбінґені, де тоді автор цієї статті перебував, напали польські активісти на український табір і декого серйозно потурбували під претекстом, що ніби вони мають право до українців як польських громадян. Місцева французька окупаційна влада дуже гостро на це зареаґувала і потрактувала їх як скрайно небажаних ворохобників. Подібно поводилися люди з СРСР (т. зв. „ости"). Дуже скоро, одначе, їх перевели до окремих, суворо контрольованих, таборів та вивезли „на родіну".

Помимо очевидних осягів (перший неіталійський Папа римський був поляк Войтила, В. Шимборська дістала нагороду Нобля з літератури), поляки мають схильність до непотрібної жорстокости і нахабности навіть супроти своїх братів-поляків, а особливо до українців.

Опінії німців відносно поляків, тобто загальна малокультурність і нехіть до співжиття з іншими цивілізованими народами, були так само проголошувані поляками у відношенні до українців у 1930-их роках, що репрезентували тодішні настрої польського народу.

Тому не дивно, що тепер появилися на ті теми книжки та навіть окремий фільм *Неславні байструки,*[4] де жорстокість у війні графічно представлена режисером Тарантіно.* Автор допису до широко читаного журналу *Ньюсвік*, де це було поміщено, Д. Мендельсон,[5] твердить одначе, що у фільмі ті речі є сильно перебільшені і перекручені, що є шкодою для зрозуміння правдивої історії Другої світової війни.

* У фільмі показано, як американські парашутисти єврейського походження діють у підпільних акціях проти німецьких окупантів у Франції перед висадкою альянтів у червні 1944 року.

Відзначення 70-ліття початку тих страшних подій формально відбулося на Вестерплятте 1-го вересня 2009 року (Фільм *Неславні байструки* був найбільше популярним в останній тиждень серпня 2009). На святкування прибуло десь 20 голів держав. Путін зробив деякі критичні завваги щодо пакту Ріббентропа-Молотова, кажучи що причиною до вибуху війни були як намагання Німеччини відкинути обмеження Версальського договору, так і численні необдумані провокативні виступи поляків проти німецької меншини.

Дипломат Ян Шембек, заступник останнього польського міністерства закордонних справ, сказав у своїх споминах, що якою нерозумною сьогодні не видавалася б польська урядова політика у 30-их роках, вона була такою, як того вимагала публіка. Бо інакше, уряд би опинився „на ліхтарні". „Не вірите, то прочитайте тодішні польські часописи",–додав.

До т. зв. „масакр" цивільного населення могла дати почин польська адміністрація Галичини під намісником Коритовським ще в 1914 р., коли розпочалися масові репресії проти некомбатантів під маркою боротьби з москвофільством. Людей, а головно українців, масово арештовано, вішано, й висилано до карного табору Талергофу. Активним при тому було мадярське військо. Все це є описане знаним автором Я. Гашеком, який тоді перебував у Перемишлі, де 15 вересня 1914 р. відділ мадярської кінноти зарубав на вулиці „На Бузька" 43 арештованих підозрілих, заохочуваний до того вигуками міського шумовиння.

Ті справи був порушив в австрійському парляменті тодішній посол від Перемишля Володимир Загайкевич. Заявив, що боротьбу з москвофільством „на скору руку" перемінено на поширене шиканування галицьких „русинів" (як тоді називалися українці), руками мадярів, яких багато в той час стаціонувало в Галичині. До мадярів, як до „братанків", польська адміністрація завжди мала симпатії. Ті справи нераз були згадувані в українській пресі та в книжках (І. Нагаєвський).

В якомусь дивному засліпленні польська скрайно негативна політика супроти всіх меншин продовжувалася навіть після Мюнхенського арбітражу 1938 р.[6] Висилано диверсійно-терористичні групи на Карпатську Україну, щоб сіяти безпорядок і замішання, ніби як „доказ" некультурности українців і їх нездібности до організованого політичного життя.

Використана література:

1. Gregorz Nowak: "Szlakiem niemieckiej irredenty, Przeglad Polski", *Nowy Dziennik*, 7.10.2009.
2. Ludwig Stomma. *Polskie zludzenia narodowe*, "Sens", Poznan, 2006.
3. A. Navas: "Bohater dwoch narodow", *Nowy Dziennik*, 8.10.2009.
4. Quentian Tarantino: "Inglorious Basterds", *Newsweek*.
5. Daniel Mendelsohn: "When Jews Attack", *Newsweek*, Aug. 4, 2009.
6. Udowalendy. *Truth for Germany* (The Guilt Question of the Second World War), Kolle Druck, Oldendorf, Germany, 1981.

ЩО СТАЛОСЯ НА ВЕРЕЦЬКОМУ ПЕРЕВАЛІ?

Кілька слів про те, як II Річ Посполита розстрілювала своїх громадян-українців

Справжній кінець історії цих громадян II Речі Посполитої української національности, яким на Верецькому перевалі в Карпатах без суду вкоротили життя державні органи власної держави, настав щойно 14 вересня 2009 р. Йдеться про перепоховання тлінних останків Січових стрільців Карпатської України. Так називали вояків Карпатської Січі, яка від листопада 1938 р. до березня 1939 р. складала збройні сили Карпатської України–державного утворення, що постало на Закарпатті в березні 1939 року.

Карпатська Україна впала під ударами угорської армії, яка мала своїм союзником (не тільки дипломатичним) Польщу. Натомість Карпатську Україну підтримали українці з Галичини, громадяни Польщі. Принаймні кількасот з них стали в ряди Карпатської Січі та збройно боролися за цю малу українську державу. Угорці, подолавши армію Карпатської України, частину полонених січовиків-галичан передали своїм союзникам-полякам. Польська жандармерія доставила їх на територію Польщі 17 березня 1939 року. Зупинившись недалеко від кордону, на Верецькому перевалі, польське військо розстріляло приблизно 500-600 українців. Убивство було незаконне й таємне. Жертви поховано не на цвинтарі, а в кількох великих ямах поза сільською територією, неподалік таких населених пунктів, як Нова Розтока, Верб'яж, Петросовця, Жупани, Лази.

Аж до 2008 р. про цю подію майже ніхто не згадував. Зрештою, це масове політичне вбивство плянувалося як винятково таємне–бо воно становило найвищий злочин держави щодо власних громадян. Найімовірніше, це було найбільш численне вбивство власних громадян, яке в мирний час вчинила тодішня польська держава.

Після повідомлень мешканців сіл на Верецькому перевалі, які запам'ятали факт розстрілу, там почала свою роботу Державна міжвідомча комісія у справах увічнення пам'яти жертв воєн та політичних репресій при Кабінеті Міністрів України. У жовтні-листопаді 2008 року Комунальне підприємство Львівської обласної ради з питань пошуку поховань „Доля" отримало доручення комісії провести пошук місць поховань вояків Карпатської Січі на Верецькому перевалі. Дослідження проводилися в околиці села Жупанів Сколівського району на Львівщині та коло Верб'яжа Воловецького району Закарпатської області. Виявлено перші масові поховання. За повідомленням прес-служби комісії, „аналіз остеологічного і речового матеріялів засвідчує, що в могилі були поховані здебільшого молоді люди, одягнуті в теплий, сукняно-шерстяний одяг цивільного і військового крою.

Знайдено залишки шкіряних поясних ременів, а в одному випадку– рештки офіцерської портупеї. На ногах збереглися чоботи і черевики військового зразка".

У церемоніялі перепоховання цих тлінних останків взяли участь керівники Державної міжвідомчої комісії, Львівської та Закарпатської облдержадміністрації та обласних рад, Сколівської та Воловецької райдержадміністрації та районних рад.

* * *

На 20-му році свого існування Польща 1939 р. неухильно прямувала до авторитаризму. Одним з проявів таких намагань було вкрай неґативне ставлення до представників інших національностей, зокрема українців і євреїв. 1938 року проводилася насильна полонізація Холмщини. На 1940 р. польські урядові чинники передбачили тим же шляхом вирішити українське питання в Люблінському воєводстві. На Верецькому перевалі в Карпатах 17 березня 1939 р., у мирний час і без суду, невідомо внаслідок чийого рішення втратили життя кількасот польських громадян. На сьогодні в Польщі жоден історик нічого про це ще не написав.

Багатьом воїнам Армії Української Народної Республіки, які еміґрували, Польща стала другою батьківщиною. Коли 1939 р. треба було рятувати державу, вони самовіддано боролися з німецькими загарбниками: біля 200 тис. з них поповнило ряди ВП, біля 8 тис. загинуло, 100 тис. потрапило у німецький полон, а майже 30 тис. у совєтський.

Богдан ГУК,
(„Наше слово")

Роман КОЛІСНИК

ПРО ДЕЩО МАЛОВІДОМЕ ВІДНОСНО ДИВІЗІЇ „ГАЛИЧИНА"

Дивізія „Галичина"–це унікальне явище. Бо така собі звичайна дивізія, без геройських подвигів, створена з українців і названа проти їх волі „галицькою", зайняла таке визначне місце в післявоєнній публіцистиці. І тим самим популярності?..

Про неї написано дуже багато книг, статтей, оцінок, опіній англійською, німецькою, еспанською, російською, польською мовами, створено фільми–правдиві і фальшиві–інтернет повний світлин, пропаґандивних афішів і статтей. Також нахабних невиправданих або брехливих нападів. Величезна більшість позитивно представляє Дивізію та її вояків.

Чому?

Багато залежить від поширення відомостей, тобто пропаґанди. І так першу „пропаґанду" зробив для Дивізії Сталін зараз після війни на конференції у Потсдамі, вимагаючи від англійського прем'єр-міністра Черчілла видачі дивізійників, що були в той час у таборі в Італії. Про Дивізію Черчілл почув вперше. І від того часу вісті про Дивізію сипалися, як зерно з дірявого мішка. Були й серйозніші причини, а найважливіше це те, що то була єдина українська дивізія у Другій світовій війні, яка колола гостро, як колька спину, ворогів українства.

Ось деякі дані про Дивізію, які часто перекручують або пишуть протилежне. І то навіть українські історики. Наприклад, В. Косик.

Твердять, що проф. Володимир Кубійович став ініціятором Дивізії. Написав навіть прохання в тій справі до губернатора Галичини Вехтера у Львові. Дійсно, проф. Кубійович старався про створення не дивізії *Ваффен СС*, а військового українського з'єднання. І писав у тій справі не до Вехтера, а до генерал-губернатора Ганса Франка у Кракові. Однак не отримав жодної відповіді.

Ініціятором був Вехтер. Бо прийшов до переконання, що тогочасна німецька політика на Сході Европи, без участи й прав ненімецьких народів, принесе крах Німеччині. Тому він найперше добивався дозволу на творення української дивізії. Але Гіммлер вперто наполягав, що вона буде „галицька" в рамках військ СС. Це затвердив і Гітлер, бо без його дозволу нічого не робилося. Перед проголошенням творення Дивізії Вехтер звернувся до проф. Кубійовича, провідника Українського Центрального Комітету, єдиної леґальної української організації у Генеральній Губернії, про підтримку, даючи до зрозуміння, що

німці створять дивізію й без участи УЦК, але тоді українці не матимуть жодного впливу на її вояцтво. Це було можливим, бо німці вже проводили в Галичині т. зв. „дикі набори" до своїх військ. Після наради з іншими організаціями, головно з ветеранами Визвольних змагань, УЦК погодився підтримати творення Дивізії. Тоді українська сторона висунула певні вимоги, які Вехтер не всі прийняв, бо не мав на це повноважень. Але деякі були прийняті, напр., українським греко-католицьким священикам дозволено бути капелянами в Дивізії. Також створено Військову Управу.

Завдяки Дивізії були деякі користі.

Дивізія дала можливість патріотичній молоді до певної міри вибирати своє майбутнє. А воно було: йти в УПА, яка не могла прийняти більшої кількости добровольців; бути покликаним до будівельної служби на тяжкі роботи; бути вивезеним на роботи в Німеччину, що була під постійним бомбардуванням альянтів; чекати на прихід більшовиків і загальну мобілізацію. Це стало критичним після приходу більшовиків до Галичини на весну 1944 р. На засіданні Військової Управи 21 червня 1944 р. зголошено новий наплив добровольців. „Переходять навіть фронт і йдуть у Дивізію"... „З Бучаччини вже є добрий полк",–звітував сот. Володимир Марків, уповноважений ВУ на Бучаччину.

Добровольців до Дивізії ніколи не бракувало. У Запасному полку зареєстровано від червня 1944 до квітня 1945 – 20 тис. добровольців. [1]

Інша користь–це та, що дозволила багатьом українським діячам і патріотам виїхати на захід у транспортах, організованих ВУ і УЦК, і так врятуватися від каторги, а то й смерти перед совєтами. Також так склалося, що підчас дислокації Дивізії у Словаччині, було врятовано багато українських біженців, яких комуністичні партизани захопили. І, врешті, на заході опинилося понад 15 тисяч молоді з Дивізії, що сильно скріпило діяспору, бо велике число з них осягнули вищу освіту й стало у проводі й активі еміґрації. [2]

Щодо загально прийнятої назви „СС Дивізія Галичина".

Чужинцям у військах СС Гіммлер заборонив називатися *СС-манами*. Він твердив, що вони тільки тимчасово служать у військах СС. Замість „СС-ман", чужинців та їхні формації називали „Ваффен". Наприклад, назва німецької дивізії почаналася: SS-Panzerdivision… А українська чи пак галицька: Waffen-Grenadierdivision... Так само називали військові ранґи. Німець був SS-Unterscharfuehrer, а український десятник–Waffen-Unterscharfuehrer. (Військо СС мало свої особливі назви ранґів, відмінні від вермахтівських). В українському розумінні така практика виглядала нікудишня, а навіть смішна, бо як перекласти, наприклад, підстаршинську ранґу Waffen-Unterscharfuehrer: „Збройний десятник"?

Назви Дивізії.

Напочатку Дивізія називалися „галицька ч. 1", але в листопаді 1944 її офіційно дозволив той же Гіммлер переназвати на „українську ч. 1".

Закидають, що вояки Дивізії присягали вірність Гітлерові.

Українські вояки, як і вояки інших ненімецьких формацій, присягали послух головнокомандувачеві збройних сил, яким у той час був Гітлер, з додатком: „у боротьбі проти більшовизму". Вермахтівці присягали головнокомандувачеві і канцлерові (голові німецького уряду). Знову ж німецькі „СС-мани" присягали вірність особисто Гітлерові.

Наприкінці війни Дивізія вийшла формально з лав війська СС, коли генерал Павло Шандрук заприсягнув її вояцтво на вірність українському народові й назвав 1-ою Українською Дивізією Української Національної Армії.

Чому така назва: Українська… Української…?

Бо в той час ген. Шандрук переговорював з Білоруським Національним Комітетом щодо переведення 1-ої білоруської дивізії з військ СС до УНА.

Злочини приписувані Дивізії.

Провірювали Дивізію різні комісії західних держав, включно з канадською Комісією під головуванням судді Жулья Дешена. Вислід: всі ствердили, що нема жодних доказів про злочинність Дивізії.

Совєтські чинники, поза пропаґандою, не подали ані одного випадку злочинної поведінки дивізійників. На вимогу видачі, у відповідь їм, цей факт підкреслювали західні власті.

Зрештою, дивізійникам дозволено леґальну еміґрацію до усіх держав на Заході, включно з Канадою і США.

Трагедія під Бродами.

Ходили різні чутки: пропало 15 тисяч українського цвіту, німці невишколених вояків Дивізії післали під Броди як гарматне м'ясо ітеде. Насправді під Бродами було 11 тис. вояків (полки мали по два батальйони), яких вишколювано цілий рік, і її озброєння для такого типу дивізій–було модерне.

З-під Бродів до Дивізії повернулося понад три тисячі (Польово-запасний батальйон не був оточений). У совєтський полон попало понад 2 тис., як було подано в тогочасних радянських часописах. До УПА перейшло прибл. 3 тис., що подано на конференції в Києві 1992 р. з нагоди 50-річчя створення УПА. Полонених дивізійників при переслуховуванні СМЕРШ-ом розстрілювано на місці. Тому деякі перебиралися у вермахтівські уніформи й змішалися з німецькими полоненими та повернулися до Німеччини, коли німців звільнювано.

Деякі змішалися з населенням, яких згодом сексоти видалали.

Деяких мобілізували до Червоної армії. Бодай двом вдалося повер-

нутися до Дивізії з фронту. (Олег Островський написав спомин *Водила молодість*. Василь Петровський написав спомини: „До історії 4-го полку").

Ґеврик Григорій, учасник боїв під Бродами, став героєм СРСР. [3] У Дрогобичі стояв його пам'ятник, який здемонтовано влітку 2009 року.

Все таки, в 1992 році Галицьке Братство начислювало коло тисячу членів, хоч не всі дивізійники вступили в його члени.

Для порівняння українських втрат по другому боці фронту: мобілізованих українців при приході совєтів брали й часто уже через тиждень неозброєних і часто неуніформованих, посилали у перші хвилі наступу проти німців. О. Довженко дивився один раз на таких „чорносвитків" (в цивільному одязі) у наступі й… заплакав. А відомий радянський письменник Анатолій Дімаров вважає, що в Украні було два масштабні геноциди–1932-33 і коли радянські війська визволяли УРСР.

Яка сьогодні ситуація в Україні?

Упівців і дивізійників не визнано ветеранами Другої світової війни. Зате було визнано, очевидно для пенсії, приблизно 12 мільйонів „ветенарами Великої вітчизняної війни і праці", включно з каґебістами й карателями українських патріотів. Ходив жарт, що ветеранами війни вважають усіх, які були народжені в Україні до 1945 року. Їх очолював член ЦК СРСР і КПУ, росіянин, генерал-лейтенат Іван Ґерасімов (нар. 1921 р. Башкирський АР СРФРС, помер 2008 р. в Києві). Тепер Організацію ветеранів України очолює комуніст Петро Цибенко (нар. 1949 р.). Вчитель Цибенко є уже „поствоєнний ветеран". Під час останніх президентських виборів рада Організації офіційно заявила, що підтримує кандидатуру Комуністичної партії Петра Симоненка.

Від 1997 року існує Всеукраїнське об'єднання ветеранів, до якого належить теж Братство кол. вояків 1-ої УД УНА. Його очолює академік Ігор Юхновський. Основна мета Об'єднання–осягнути примирення між усіма ветеранами Другої світової війни в Україні.

Володимир Малкош, голова Станиці дивізійників в Івано-Франківську, писав, що влада в незалежній Україні поставилася до дивізійників гірше, ніж комуністи. Бо указом Президії Верховної Ради СРСР від 17 вересня 1955 року дивізійників було амнестовано „як ізммєнніков Родіни".

А щодо президента Ющенка. Коли його запитали про УПА і Дивізію, він відповів: Та що ви, це небо і земля!

Але останній головнокомандувач УПА Василь Кук, немов Президентові у відповідь, в лютому 2007 року, заявив:

„І УПА і дивізійники боролися проти совєтської комуністично-більшовицької чуми, яка ордою сунула на Україну. Безумовно, треба

знати різницю поміж УПА і дивізією „Галичина", але треба трактувати їх однаково, як героїв України. Указ Президента України В. Ющенка 879-2006 від 14 жовтня 2006 року проливає світло на відтворення справедивості стосовно воїнів УПА, але, на мою думку, це треба розуміти, що повинна бути відтворена історична справедливість стосовно всіх учасників національно-визвольного руху в Другій світовій війні, в тому числі повинні бути й дивізійники".[4]

Часи міняються.

У Тернополі є „Вулиця вояків Дивізії Галичина"; В Івано-Франктвську–дві вулиці: „Української Дивізії Галичина" і „Дмитра Паліїва". В Україні Дивізія тепер набирає популярности, особливо серед молоді. Дивізійний левик став „класним".

---

[1] Д-р Василь Верига у книзі *За рідний край, за нарід свій.* (В-во ім. О. Теліги, Київ, 2006) зібрав короткі дані про понад 900 кол. дивізійників, які відзначилися у діяспорі.

[2] Володимир Ґоцький: „Рекрутський кіш", *Вісті комбатанта*, ч. 5-6, 1993.

[3] Народився 30 листопада 1925 року в Дрогобичі. Був мобілізований до Червоної армії, в якій став командиром чоти кулеметів. Згинув 29 березня 1945 року. 29 липня 1945 року був нагороджений званням Героя Радянського Союзу.

[4] Див. *Військо України*, ч. 10, 2008. Див. новий указ Президента Ющенка, ст. 16.

Спомини

Протопресвітер д-р Степан ЯРМУСЬ

З ПРИВОДУ ПЕРЕХОДУ 1-ої УД УНА В ПОЛОН– МОЇ РЕФЛЕКСІЇ

Феномен української дивізії „Галичина", що згодом стала Першою Дивізією Української Національної Армії під командою генерала Павла Шандрука–феномен несподіваний. Вона була створена з метою боротьби виключно проти більшовизму.

Правда, про Дивізію „Галичина" є вже чимало літератури, але в ній її трактується політично, патріотично, навіть романтично. В даному випадку попробуємо поглянути на неї і на її воїнів психологічно. Сама ж Дивізія, як і дивізійник, назагал, феномен осамітнений.

Мені ж ідеться про момент багатьом невідомий, який може бути зовсім забутий. А стався він у процесі намагання совєтської репатріяційної військової комісії повернути полонених Дивізії властям СРСР. В цій ситуації ми, полонені, були зовсім безборонні. Ми були поза очима, поза увагою світу.

Дивізія здала зброю англійським властям у половині травня 1945. Перейшовши декілька таборів та перевірок, 10 червня вона зупинилася на тимчасовий побут у таборі біля Белярії, в районі Ріміні, Італія. Там вона стала об'єктом особливої уваги з боку совєтської репатріяційної комісії. Щоб нас репатріювати, її агенти вдавалися до прерізних метод. Вони домагалися в англійців виводити нас на паради, щоб мати до нас безпосередній доступ. Офіцери цієї комісії–під охороною англійців–виступали перед зібраними сотнями наших полків, заохочували нас повертатися на Батьківщину, обіцяли Сталінове прощення тощо. Але коли наше вояцтво реаґувало на це вигуками та свистом, то вони почали групами, то поодинці викликати нас поза дроти табору, а там вдавалися до всяких намовлень, але і це їм не допомагало.

Пригадую, викликали мене. Я скинув із себе військову одежу і тільки в одних купалках появився в шатро совєтського майора. Мене супроводив англійський солдат. Майор поставив мені ряд питань і коли переконався, що йому нічого не вдасться, то махнув на мене рукою і сказав: „Гуляй!". Англієць провів мене назад, до табору. Врешті, аґенти комісії запропонували англійцям вивезти з табору наших старшин, бо, казали, що наша поведінка–то намова старшин. Англійці пішли і на те. Вони наказали нашим старшинам зібрати свої речі і вийти на головну дорогу табору. До нас під'їхали вантажні машини і з наказу англійців наші старшини-батьки погрузилися на них. В той же час обидві сторони таборової дороги заповнилися тисячами нашого вояцтва. Витворювалася тяжка атмосфера. Провідникам ешелону був даний наказ виїжджати з табору. Колона рушила вперед. Хтось з-поміж нашого вояцтва голосно

завів військову пісню: „О, Україно, ти люба ненько". Пісню підхопили маси нашого вояцтва. Емоційною хвилею понеслася та пісня понад ланами белярійського поля. Наші старшини були зворушені,–чимало з них витирали сльози. Заплакали багато і в рядах наших мас,–і нам на диво,–втирали сльози дехто з англійської сторожі...

Від сусіднього нам німецького табору полонених почулися виклики: „Україна, браво! Україна, браво! Україна, браво!" То були сотки німецьких полонених, що відчувши дивну метушню в нашому таборі, зібралися біля дротів і пробували підтримувати нашого духа своїми викликами. Це було підбадьоруюче, а одночасно тільки посилювало ту атмосферу, яка покрила нас.

Такого здвигнення духу не можна забути ніколи...

Наших старшин вивезли, а совєтська репатріяційна комісія тільки посилила свою діяльність. Нас знову почали викликати на зустрічі з її аґентами. Обіцяли нам все: прощення, поживу, згадували навіть дівчат. І це впливало на людей: цій пропаґанді піддалося понад тисяча хлопців. Туга за ріднею, за рідним Краєм діє на людей сильно, глибоко. Вона відізвалася в багатьох...*

Наших воїнів далі почали викликати й заманювати обітницями. Появився серед англійської команди капітан, що розмовляв російською мовою. Він промовляв до нас, висловлював всякі погрози й запевняв нас ув'язненням не менше як на 20 років. Але більшість з нас були вже добре випробувані, загартовані, підготовлені,–ніяким погрозам не піддаватися. Одного разу група совєтської комісії, озброєна, пробувала увірватися в наш табір. Наше вояцтво живою лавою загородило їй дорогу. Ми збіглися до головної (одинокої) брами нашого табору. Совєтчики й англійці стали проти нас з автоматами. Але наша стрілецька душа–завзята! Ми так часто співали стрілецьку пісню „Ми у вічі сміємося смерті, вмирати прийдеться лиш раз!". Тож тепер кожен дивився, щоб взяти щось в руки, готовився іти на брань з ворогом. Але на белярійських полях каміння нема. Я бачу груду засохлої глини і беру її в руки... Тут коло нашої брами появилася легка військова машина, джіп. З неї вийшов, залярмований нашим бунтом, англійський генерал Блок. Він запитав представників, у чому справа? Ті заявили йому, що наше вояцтво совєтів у табір не пустить.

„А що, як би я хотів піти?"–запитав. На це йому дали відповідь, що не станеться нічого.

Ґенерал Блок покликав двох своїх воїнів і пустився до брами. Наше вояцтво розступилося. Він пішов у табір, вояцтво давало йому дорогу і віддавало вояцьку честь. Пройшовши далі, він дав знак своїй сторожі повернутися назад, а сам пішов у глибину табору. Там скрізь бачив лад і спокій. Він повернувся назад, сказав совєтам, що вони можуть іти в табір на свою відповідальність, він за них відповідати не буде! Сів у джіп і від'їхав.

* Див. *Вісті комбатанта*, ч. 4, 1994, Степан Шпак: „Повернення з англійського полону на родіну".

На цьому акція совєтської репатріяційної комісії закінчилася. Наших старшин повернули до табору, а перед нами розгорнулася нова сторінка таборового життя. Відтоді і ми, як Майдан Незалежности, почали дивувати світ.

У жовтні 1945-го нас переселили в т. зв. зимовий табор, що біля Ріміні. Там для нас були військові шатра й ліжка (нари) для кожного. В Белярії ми жили в своїх військових палатках, спали на землі.

Наша таборова команда почала організовувати освітнє та взагалі культурне життя. Були організовані різні курси та школи. Чимало хлопців докінчували матуральні курси, набували різні фахи. Я закінчив Лісні курси з посвідкою підлісничого. Іспити ми здавали перед комісією з Риму. Тут була розвинена преса, театральне життя. Був побудований таборовий театр, у бараках були устатковані католицька й православна церкви, в театральному будинку фахівці читали різні виклади, працювала мандолінова оркестра, вояцькі хори, влаштовувалися різні мистецькі вистави,–таборове життя закипіло. Наші вистави й концерти відвідували чужинці й висловлювали признання.

Моїм улюбленим заняттям було слухання лекцій, що їх читав проф. В. Ревуцький (він живе у Ванкувері, Канада); старий письменник Сергій Девлад („Дід Пасічник") розважав нас викладами, деклямував Листа запорожців до Султана (на вимогу слухачів–безцензурно), хто хотів, то в таборі було чим зайнятися. (Проф. Валеріян Ревуцький і Сергій Девлад в Дивізії не служили. Доля заставила їх шукати порятунку в таборі полонених).

Я якось випадково на таборовому смітнику знайшов книжку Чарлса Діккенса „Олівер Твист". Книжка зацікавила мене, я почав читати її, а разом з тим вчитися англійської мови. Для того позичив у хорунжого Володимира Новосілця польсько-англійського словника, при допомозі якого на туалетному папері опрацював свій власний словник, оправив його в картонні обкладинки з коробки на сухарі. Виходить, що працював добре, бо вже 1947 року в Англії був перекладачем у військового лікаря. А доля мого словника? В моїй відсутності шваґер, не бачучи в ньому будь-якої вартости, викинув його на смітник. А була б реліквія...

В травні 1947 року нас, полонених Дивізії, з Італії перевезли в Англію. Але й там не обійшлося без якщо не доленосних, то все таки замітних пригод–все завдяки причетності до феномену та долі Дивізії. В англійському полоні доводилося працювати на різних сільськогосподарських роботах, які я закінчив службою у полковника, пізніше генерала й головного командира англійських збройних сил в Австрії. Скоїлося це так: в таборі полонених, в якому я перебував, мені доручили відповідальність за таборову крамницю. Сталося, що інспекцію наших таборів проводив генерал з міністерства Воєнних справ Англії. Зайшов він із своїм антуражем до нашої крамниці. Він оглянув крамничні полиці, взяв пачку найнижчої якости сигарет (інших нам не давали), понюхав їх і запитав мене: „Вояче, чи ваші люди люблять ці сигарети?" На це я, не задумуючись,

відповів: „Мусять любити, пане..." Ввесь антураж генерала вибух реготом. Засміявся й пан генерал і вийшов з моєї крамниці.

Декілька днів по цьому до нашого табору приїхав комендант таборів полковник Л. Віллєрс і викликав мене до канцелярії. Я був здивований, але замельдувався до нього. По обміні деякими словами, він запитав мене, чи погодився б я працювати в його городі? Я відповів „Так, пане". Комендант повелів мені поїхати з ним, щоб ознайомитися, де він живе. Я поїхав... в авті Гітлерівського друга, Гіммлера, що його полковник якось присвоїв. Він ознайомив мене зі своїм осідком, показав город та садок, дав мені велосипеда і сказав приїжджати на роботу. Я слухняно погодився. Коли ж другого дня я появився на роботу, служниця полковника винесла мені його черевики з приладдям до чищення і повеліла взятися за роботу. Я не міг... Я вважав, чо чищення черевиків будь-кому було поза межами вимог долі навіть і полоненого українця. Я відвернувся і пішов у город. Але чую голос полковника: „Стефане!" Я повернувся. Він у повному строї, підійшов до мене, подав мені руку, дав пачку „Сеньйор сервіс" (сигарок), десять шилінгів, побажав мені доброго дня й від'їхав. Я ж пізніше почав застановлятися і думав: „Яка в тім несподівана лекція, дійсний психологічний іспит і виклик..."

Повернувшись до табору, я розповів про все своєму двоюрідному брату та іншим у бараку. Вони однодушно сказали, що я поступив не добре. Не добре... Але в тім була дійсна наука, якої й тепер не можна забути. Тут на думку приходить дія загадкового „меча обосічного". Важне, що до всього того мене вела доля Батьківщини, доля Дивізії. Феномен Дивізії вивів у широкий світ багатьох. Без нього те, що діялося зо мною особисто–вихід у світ, зазнання дару свободи, встановлення сім'ї і насліддя, наука, неабияка творчість, не могли б бути вимріяними ніяк і ніколи. Про це доводиться думати завжди, а вже тим більше під усвідомленням подій Майдану Незалежности та наслідків подиву гідної „Помаранчевої революції". А все це–то продукт долі нашої Батьківщини, її Духу, що живий і єдиний завжди і скрізь.

То він кує долю України! То його ворушення в нашій істоті творить нас українцями, творцями добра, а в потребі–революціонерами, воїнами, будівничими долі свого народу. А самі ті будівничі–то не герої, вони нормальні люди, які розуміють, що в даний час, в даних обставинах, на даному місці треба робити. Такими були оборонці старої Руси-України і всієї Европи, наші прабатьки-русичі; такими були творці феномену козацтва, гайдамаків, УНР, повстанського руху УПА, Дивізії. Такі вийшли на Майдан Незалежности, провели „Помаранчеву революцію" і на наших очах встановлять демократичну Україну. Коли застановитися, то бачимо, що в нас є багато величного, є про що думати, є про що згадувати, є про що розказувати дітям і внукам.

А все воно–продукт живого Духу України. Так-ото ми всі–великий рід того Духу...

Роман БОЙЦУН

КАПІТУЛЯЦІЯ І ПОЛОН

КАПІТУЛЯЦІЯ

Друга світова війна на европейському континенті закінчилася повною капітуляцією Німеччини 8 травня 1945 року. Ранком цього дня почали відступати частини нашої Дивізії з зайнятого нею фронтового відтинку в околицях міста Фельдбах в Австрії. Кожна частина залишала одну третю свого складу для забезпечення відступаючих частин. Одною з умов капітуляції Німеччини було залишення всієї зброї неушкодженою. Жодна наша частина не думала цьому наказові підчинитися. Всю тяжку зброю, яку не можна було забрати зі собою–знищено.

У моїй 4-ій тяжкій сотні куреня фюзелерів протипанцерну 37 мм гармату, яку приділену мені недовго перед капітуляцією, знищено чи радше розмонтовано, і всі рухомі частини, як замок, прицільний інструмент знищено. Рівнож наказано чотовому тяжких скорострілів хор. Зеноновi Малиновичові, що залишився охороняти відступ нашої сотні, понищити всі ляфети з моментом відходу його чоти з фронту.

Наміром Дивізії було якнайскорше відв'язатись і найдальше віддалитися від більшовицьких частин, що переслідували нас; це відносилося і до німецьких частин. Треба було якнайскорше осягнути ріку Мур та міст на ній у місті Юденбурґ. Як пізніше довідався, багато наших вояків злегковажили цю пересторогу. Часто перепочиваючи, вони у Юденбурзі попали більшовикам у руки, які зуміли вже перетяти відступ, захопивши міст. Деяким вдалося пізніше вирватися з їх рук, переходячи горами на захід.

Організованому відступові перешкоджали вибухи паніки. Одною з таких була паніка на відтинку „Пакштрассе", вже за Юденбурґом. Хтось пустив поголоску, що більшовики нам на пятах, і це дало почин одній з найгірших панік. Вантажні й легкові авта, вози, маршируючі вояки нагло приспішили нормальний, хоч доволі скорий рух при дорозі. Кілька хвилин і почалося блокування руху одні одним. Ті, що на возах, відчіпали коней, залишали вози, а самі верхи боками гнались уперед.

Спинив цю паніку німецький старшина, що побачив ворохобників, що спричинили її, та витягнув пістолет і застрілив одного з них.

ПОЛОН

Місцевість Tamsweg була першою заставою британських частин для відступаючого з фронту вояка. Кожного спиняли, казали зложити зброю. Купи скорострілів, крісів, машинових та звичайних пістолетів. (Думаю, що були і такі, що залишили пістолети собі, бо ніхто не перевіряв). У Tamsweg треба було рішатися куди дальше йти. Одна дорога провадила до англійців, друга на місто Radstadt–до американців.

Я вибрав другу. Причиною було те, що перших я бачив, як „жебраків", що стягали німецькому чи нашому воякові годинники з рук.

10 травня 1945 р. я остаточно став полоненим в американських руках у місті Radstadt. Тут була стрілка й дороговказ, що подавав напрям на місцевість Wagrain, де гуртувалися вояки нашої Дивізії. Село Ваґрайн положене у горах на південь від Radstadt.

Деякі фраґменти

Ввесь час я перебував зі Стефком Ґуляком.

Наші хлопці, що були біля нас, виміняли у австрійців коня за ялівку. Коли наші вояки їли кінське м'ясо з конечности, австрійці в тих околицях воліли їсти кінське м'ясо від воловини. Вони вбивали коней, солили і складали у великих бочках, подібних до тих, в яких наші люди квасили капусту або огірки на зиму.

Ми зарізали ялівку, пошматували та зварили. Кожний дістав кусень несоленого м'яса. Здається і шкіру також „спожиткували".

Наказ всім збиратися, бо маємо виїздити з Radstadt у вантажних вагонах. На станції п'яні колишні совєтські полонені. Бачимо: стараються за всяку ціну добратися до цистерни зі спиртом, що стоїть на рейках. Цистерну пильнує американський вояк, який старається відігнати нахабів. А коли це не вдається йому, стріляє до гурту і ранив одного з них. Це помагає. Раненого забрали, а решта залишила цистерну.

Переходять у нашу сторону. Вештаються вздовж наших вагонів. Нагло якесь замішання. Двоє совєтчиків, помахуючи руками, сердито клянуть. Каже один до другого: „Слушай, Ваня, он, понімаєш, руґался! Ну да, он руґался! Того... ґерманца я одстрелю!" Жертвою був би впав Ромко Ґерасимович, якого вони чомусь вчепилися. Щастя, що двері у вагонах були відкриті на два боки і Ромко перейшов до іншого.

Rigsee

Ґаряче! Люди без сорочок, хто лежить, хто ходить. Шукає чогось, може слимака. Їх уже давно визбирали. Здалися б „швімки". Було б вигідніше. На помисл приходить Олесь Горбач. Він найвищий між нами, а при цьому худий, худий. Він бере сорочку, обтинає ножиком рукави і готові штанці. Там, де були рукави, тепер ноги Олеся. Як він зчіпив їх ззаду, не пригадую.

Відвідують нас також люди зі „світа"–родина, знайомі.

<u>Сцена</u>. Ґурт наших вояків обступив „цивіляка". Він гарно вбраний. Сміх, цікавість. Набожно слухають, що говорить той, зі „світа". Питаються, він розповідає. Просять передати вістку. Всіх задоволить. Нікому не відмовляє. Навіть, у нотесі пише. Нагло: „А ви, х...!, та я такий самий полонений, як ви!"–Сміх, констернація. Клянуть „цивіляка". Це стрілець Мацюкевич, перебрався у цивільний одяг і набрав

усіх. (По звільненні був шефом кухні на „транзитці" у Реґензбурзі).

Bad Aibling

Ми жили у палатках.

Тут люди почали нетерпеливитися. Проти великих сподівань кожний думає про звільнення. Були і такі між старшинами, що шукали помочі в „духів", хочуть знати, як довго прийдеться ще „кіблювати". Одні викликали, інші „лаха дерли" з них. До мене під дроти прийшов мій брат Михайло. Приніс мені цивільний одяг, документи, ну і тютюн. Одяг і папери я не брав. Тютюн забрав і продав та дав братові гроші. При цьому сам скористався, бо жменька тютюну залишилася також у мене. Я далі залишався полоненим.

Auerbach

Отець Богдан Левицький завжди хотів курити, подібно як я. Приходив до гурту наших вояків і казав: „Хлопці, дайте закувити, а скажу вам паволю" (Не вимовляв букви „р").

Він мав право виходити поза границі табору. Одного дня він не повернувся. По втечі у 5-му старшинському „кейджі" („cage"–квадратова частина всередині табору, обгороджена колючим дротом), де також і ми були, появилися транспаранти з карикатурою священика в ризах, з розбурханим волоссям, з хрестом, що висів на плечах, утікаючої людини з написом: Bodio Avanti.

Спочатку примістили старшин у великому бараці, де крім нас, були німецькі старшини та санітарний пункт (Revier).

–Прийшли ви вже по часі, коли барак був весь час замкнутий. Щоби задовольнити свої фізіологічні потреби, збиралося більше старшин і стукали у двері. Їм відчиняли юґослави або французи і кожного хрестили палками куди попало, аж до лятрини. Віддаль не була велика, тому і лупцювання не було таке обильне,–розповідали ці, яких ми застали у бараці.

Перший раз у грудні 1945 р. дозволили нам післати рідним поштову картку з надрукованим текстом німецькою мовою, ви тільки підписували: „Ich bin noch am Leben. Ich bin in Amerikanischen Gefangenschaft". („Я ще живий в американському полоні."–Весела картка, ні?)

Regensburg

Тут перебували також Отто Скорцені, який вславився своїми відчайдушними вчинками підчас Другої світової війни, в тому звільненням італійського дуче Беніто Муссоліні з англійського ув'язнення.

Підчас Нюрнберзького процесу його звільнили, бо за геройства, як казали, не можна судити людину. Перевезено його до Реґенсбурґа і держали, як казали, у бункрі.

Одного дня покликали його до офісу CIC (розвідча служба). Приявні в бюрі побачили цікаву сцену, як Скорцені-полонений обіймався з

СІС–американцем. Виявилося, що обидва–колеґи з Ґрацу. Разом ходили до школи, разом і студіювали. Один з них виїхав у 1937 р. до Америки. І щойно у 1946 р. доля судилася їм знову стрінутися.

Тут звільняли вояків, включно до ранґи десятника, а з днем 1-го липня 1946 р. всі старшини і вищі підстаршини, що залишилися в таборі, перейшли з полонених на статус інтернованих. До 30 червня того року кожному старшині відповідно до його ступеня, нараховано місячну платню в долярах. При звільненні кожному видано посвідку, яку можна було інкасувати в німецькому банку, однак за дуже низькою офіційною тарифою в німецьких марках.

Darmstadt

Першим транспортом до Дармштату, крім нас, їхали також інші чужинці, між іншим і австрійці, яких американські власті трактували як чужинців. По приїзді до Дармштату нагло відкрилися двері нашого товарного вагону, і їх відкрив ніхто інший, а сам Скорцені зі словами: „Виходити і брати „штамґеріхт” (зупу), яку на станції в той час видавав Німецький Червоний Хрест.

Шефом канцелярії у цьому таборі з німецької сторони був Prinz von Hehen, колись велика партійна шишка 3-го Райху. У 1943 р. німці запроторили його до концтабору, бо він не годився з політикою уряду.

У таборі знаходились деякі з найкращих мистецьких сил 3-го Райху. На сцені, між іншим, ставили в час нашого побуту оперу „Фауст”.

Під оглядом харчовим нам жилося досить добре. Діставали ми посилки від рідних та нашої СХС (Суспільно-Харитативної Служби) досить часто, так що зупу зі солодкої бараболі, яка була на щоденному меню, ми віддавали іншим. Сталим нашим відборцем був брат Міністра пропаґанди 3-го Райху Ґеббельса, купець з Гамбурґу. Ростом і фізіономією були вони дуже схожі один на одного з різницею, що купець не кривав на ногу, як його брат. Кожного дня він забирав зупу, а опісля приносив менашку (їдунку) таку чисту, аж світилася.

Тут викликали кожного з нас до СІС на допити. Пішов і я. Почалося: ім'я і прізвище, вік, де народився, ступінь, у якій частині служив, яке озброєння моєї сотні. Відповідаю. Питається знову, чи знаю такого, а також старшину. –„Знаю”,–кажу. –„А де він тепер?”–„Не знаю, бо сиджу тут, а його між нами немає”.–Знову дивиться у папери. –„А хто такий був Петер Люра?”–питає.–Що за лихо думаю. Врешті прояснилося мені. Це напевно Симон Петлюра. Кажу, що голова Української Держави у перших наших Визвольних змаганнях, замордований у травні 1926 року в Парижі. Було мені вже на думці сказати: „Жидом Шварцбартом”,–аж бачу, що переді мною офіцер СІС–тої ж самої національности. Змовчав.

Гумор і сатира

Ро-Ко

ХТО ВИГРАВ?

Очевидно, мова йде про останні президентські вибори в Україні. Слухаючи і не наслухаючись, думки народу і політиків, і політологів, і експертів, і моїх приятелів, і кого хочете, насувається відповідь одна: Янукович. Але як? Це вже інша пара калошів. І, звичайно, треба знати, чиїх калошів.

Якщо так дивитися й оцінювати політику у вітчизні Україні, що виглядає дуже спрощено й заразом дуже складно. Для звичайної людини. Бо поза Януковичом є ще більше „януковичів" і „антиянуковичів"–політиків і їх заплічників, які також виграли. І то безапеляційно!

Невже ж?!

Авже ж!

Наприклад, Ющенко! Президент! Який був президентом і залишиться з титулом Президента на все своє життя. Бо як до нього будуть звертатися? Інакше не личить. Отже, Ющенко виграв. Хоч набрав щось аж 6 відсотків голосів. Задоволений? Очевидно, бо міг набрати навіть мінусову кількість.

Як то так?

А так! Бо ненька Україна є найнайдемократичніша держава у світі з найдемократичнішою конституцією. І законами. На виборчих бюлетенях є рубрика: „Проти всіх". Тобто, хто голосував проти всіх, мав на увазі одного–чинного Президента України. А ним був, як відомо–може й не всім–Ющенко Віктор Андрійович. Таких голосів було щось п'ять відсотків. Тож плюс 6 мінус 5 є „плюс". Позитивний.

Правда, кажуть, що за кожним „успішним" мужчиною, стоїть жінка. Ще успішніша. Думайте, гадайте.... Так навчав ніхто інший, а наш Шевченко Тарас Григорович. Якщо ще його пам'ятаєте. Бо новий президент, мабуть, про нього не чув, а як чув, то не запам'ятав. Бо не цитував його ні одним словечком. Таким він є.

Хто? Шевченко чи Янукович? Шевченко був, а Янукович є.

Це різниця, як між драмою, комедією і „реаліті шоу". Бо це український шоу реалітетів. Чи українських реалітетів? Невідомо. Бо як написав депутат канадського парляменту, котрий був спостерігачем виборів в Україні, Джералд Кеннеді: реалітети в Україні пішли в підпілля. Тобто помаранчеві. Не сказав, однак, чи зі страху, чи з конечности, чи з потреби. І чи надовго, чи назавжди. Треба по-

жити, щоб побачити,–каже народна мудрість. Українська! Мудра!

Однак повернімося до виборів. Справжніх. Якщо такі є? А ще в неньці Україні!

Отже, один серед 18 кандидатів вирізнився. Змінив своє прізвище. Прийняв нове: Василь Противсіх. Нагадується комедія. Стара: „Пошились в дурні...” Тільки невідомо, чи Василь Противсіх хотів пошити в дурні усіх інших кандидатів, чи самого себе. Якби не було, Противсіх Василь Васильвич, який до 2 жовтня був Гуменюком, здобув на виборах таке саме місце, як Ющенко–п'яте місце. Не важливе, що його місце п'яте зкінця, а Ющенка–п'яте спереду–результати в політиці такі самі. Ніякі... І вийшов український демократичний куріоз: всі, що на бюлетенях зафайкували рубрику „Проти всіх”, голосували і проти п. Василя Противсіх. А практично за... Януковича.

На маргінесі ще варто згадати, що Ющенко заявив–а як заявив, то слова дотримав–що в другому турі голосуватиме „проти всіх”. Дуже логічна й президентська децизія, яку застосовують політики: як не всі за мене–то я проти всіх!

Юлія „Бюті” (інакше її не слід називати, бо вона справді „бюті”) теж виграла. Зайняла друге місце й увійшла до фіналу. І пописалася справді якнайкраще. Її карта попереду. (Так навіть з карт поворожила циганка). І набралася досвіду.

Усі інші кандидати–усіх рангів–аж 18. (Було більше охочих кандидатів в кандидати, але їх не прийняла Центральна виборча комісія, головно через те, що вони не мали два і пів мільйона гривень на застав. Цікаво було б довідатися, що з тими завдатками діється після виборів?).

Українська демократія чи вірніше демократія України, найкраща, або майже найкраща, найсправедливіша й найуспішніша на цілому світі. (Така, що потребує повторення, щоб повірити). Наприклад, Янукович не з'явився на дебати з Тимошенко, хоч так вимагає закон. Але він нардеп і має недоторканість, то навіть прем'єр-міністер Юлія не могла його „доторкнутися”.

Інший приклад: нащо найбагатішому олігархові Ахметову було йти в депутати Верховної Ради, як він має свою Верховну раду. Мій приятель, який має відповіді на всі заковики, сказав: „Що ти, не второпаєш? Та ж він взяв з собою на нардепів свого шофера й бодіґарда (тобто, персонального охоронця). Тепер шофер може собі по своїм дорожнім приписам драйвувати. (В Украні неньці приймають англійські вислови у щоденному житті, з реального шоу–ану ж прийдеться жити в Канаді чи США). А охоронець може охороня-

ти, як йому встрілить ідея до голови. Вони недоторканні. Навіть як таке право протиконституційне!

Отже, всі виграли. Бо кожний отримав голоси. Як належиться в справжній демократії.

І 70 відсотків виборців, що вийшли на вибори, в зимову погоду із снігом, як ніколи, вище колін, а подеркуди ще вище, теж виграли. Похвала! Всі західні медії аж захлиналися від похвал на адресу демократично настроєних виборців України.

І виграв Захід, бо політики його люблять газовий мир і нафтяний спокій з Росією. Тепер Україна не буде їм перешкоджати своїми „витребеньками". Тому так вихвалювали вибори. І виграли націоналісти, бо можуть знову йти за наказом Шевченка: „Кайдани порвіте!" В загальному результаті найбільшим переможцем вийшов… Ющенко. Бо його противник–Тимошенко–не стала президентом чи, сказавши по-старогалицькому–Панею Президентовою. І напевно задоволена Перша Леді Катерина. Це і є засада, що за успішним мужчиною може стояти тільки одна жінка, а не дві. Навіть народна українська мудрість навчає: де є дві господині, хата не замітана. Очевидно, де є два господарі, то не потрібно замітати–бо вони не матимуть хати.

Такі виводи сказав мій приятель, той від політики. І додав:

–Ооо, найбільші переможці–це клани олігархів. Бо їхній державний устрій залишається. Як у назві славної повісти Ремарка, очевидно, з заміною одного слова: „На сході без змін".

Є ще інший бік медалі. Найвлучніший коментар перед фіналом виборів сказав глава УГКЦеркви, блаженіший Любомир (так його титулують): „Було би добре вибирати поміж двома янголами"…

Контракоментар: Ба…

Після виборів в інтерв'ю блаженіший Любомир ще сказав:

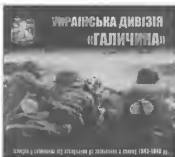
–…Бог знає, хто очолить українську державу, але це не означає, що Він особисто „голосує" за того чи іншого кандидата… Бог любить людську свободу, тому й дотримується невтралітету. Бог каже: „Хочете? Маєте!".

Якщо так, то що далі?…

–Янукович може собі робити, що захоче. Або нічого не робити, чого він навчився, як сидів під караулом, і як сидів у Верховній Раді,–твердить мій приятель–той, що на все має відповідь.–Бо він недоторканний! –І додав з іронічно-скривленою усмішкою:

–Він увійде в історію неньки України, як „Віктор ІІ-ий Недоторканний". Після "Віктора І-го", назву для котрого може придумати кожний собі.

АЛЬБОМ УКРАЇНСЬКОЇ ДИВІЗІЇ „ГАЛИЧИНА"

У Львові вийшов у світ альбом фотографій української Дивізії „Галичина"–історія у світлинах від створення Дивізії 1943 р. до звільнення вояків з полону 1949 р. Альбом зредаґований Богданом Мацівим з Монтреалю з присвятою всім побратимам по зброї живим і померлим, що були готові зі зброєю в руках стати в обороні своєї батьківщини України.

На першій сторінці автор складає подяку Дивізійникові Павлові Свободянові з Тернопільщини, який призначив 10 тися долярів на видавничий фонд Головної Управи Братства кол. вояків 1-ої УД УНА, а частину цієї суми використано на видання альбому, та проф. Романові Сербинові за допомогу у доборі світлин, а побратимові Романові Коліснику за поради і перевірку історичних деталей, як також дружині автора Олені, яка заохочувала і допомагала у праці.

У „Вступному Слові" (стор. 6-23) автор аналізує та ілюструє знимками ситуацію напередодні створення Дивізії; на стор. 24-58 ілюструє вступ добровольців; на стор. 60-80 вишколи; на стор. 82-85 першу сутичку з ворожими партизанами на Підляшші; на стор. 86-119 дальші вишколи; до стор. 136 бої під Бродами; до стор. 145 фотографії Дивізії на Словаччині, на стор. 146-148 Дивізія в Юґославії та „Волинський Леґіон", на стор. 149 бої в Австрії. На стор. 152-154 фотографічна документація „1-ої Української Дивізії–Української Національної Армії" під командою генерал-хорунжого Павла Шандрука; на стор. 156-158 знимки вищих старшин Дивізії. На стор. 160-164 знимки юнацтва протиповітряної оборони; на стор. 165-169–фотографії з кінця війни. На сторінках 170-203 ілюстрований полон в Італії; на стор. 204-209 ілюстрована таборова преса та таборова пошта із серією таборових графічно виконаних поштових марок, на стор. 210-211 фотографії цвинтарів у „Червії" та „Фута пас", де в 1945-47 роках поховано 34 полонених. На стор. 212-217 зображено ліквідацію табору та переїзд до Англії. На стро. 218-222 описаний американський полон, та ще дальший дворічний полон в Англії. На стор. 223-234 Роман Сербин у „Післяслові" п. н. „Фотографії Дивізії „Галичина"–пам'ятка українського патріотизму" аналізує генезу Дивізії, підкреслює її український дух, духовну опіку військових капелянів, її зв'язки під Бродами з УПА, полон в Італії, де Дивізійники зорганізували багатогранне культурне життя: школи, гімназію, таборову пресу, оркестру, хор, театр, ремісничі

верстати та зуміли мужньо протистояти небажаним відвідинам совєтських військових місій аж до переселення до Англії, де ще після однорічної праці, як полонені, були звільнені та могли організуватися, створивши „Об'єднання бувших вояків-українців", разом із колишніми українцями-вояками корпусу ген. Андерса. „ОбВУ" прославилось плеканням вояцьких традицій та всесторонньою культурно-політичною діяльністю. На стро. 225-240 поміщене цікаве „Оверв'ю" Олени Маців–інформація про наші визвольні змагання двох Світових воєн. На стор. 241-245 англійською мовою „Каталог фотографій", на стор. 245-247 „Показник місцевостей", на стор. 248-253 „Показник імен" та на стор. 254 „Бібліографія".

Богдан ШАРКО

Альбом можна замовляти по ціні 35 дол. з пересилкою з України:
B. Maciw,
43 Aldercrest,
Dollard des Otmeaux, PQ,
Canada H9A 1V1,
tel. 514-684-822, e-mail: maciw@colba.net

Роман КОЛІСНИК

ПРЕЗЕНТАЦІЯ „АЛЬБОМУ ДИВІЗІЯ ГАЛИЧИНА"

В НЕДІЛЮ 6 грудня, в переповненій залі Українсько-Канадського Дослідчо-Документаційного Центру, 620 Спадайна вул. в Торонті, відбулася презентація Альбому, влаштована дирекцією Центру, заходом Оксани Закидальської.

Програму провела Оксана Закидальська (дочка хор. В. Вітушинського, який в боях під Бродами попав у полон і з нього не повернувся).

Голова Центру, проф. Всеволод Ісаїв, відкриваючи презентацію, підкреслив важливіть зберігання пам'яті про борців за незалежність України, до яких безперечно слід зачислити дивізійників. Центр має архів матеріялів про УД й плянує випустити документальний фільм. Підкреслив важливу ролю дивізійників у житті української громади й подякував за тісну співпрацю Братства дивізійників з Центром.

Згодом у короткому спомині він описав, як 12-річним хлопцем був свідком у Криниці, коли проф. Кубійович при збірці добровольців, які отягалися стати в лаву, замітив: „Ви, сафандули, в українському війську будете добрими вояками!". Він теж нагадав, що слід споминати не тільки поразку під Бродами, але й перемоги Дивізії, хоч і малі. Наприклад, у Словаччині його родина з іншими біженцями була за-

У першому ряді сидять зліва: М. Кулик, Р. Колісник, Х. Ісаїв, проф. В. Ісаїв, І. Винницька, О. Закидальська.

хоплена комуністичними партизанами. „Якби Дивізія нас не звільнила, я сьогодні тут не був би",–зауважив.

Роман Колісник у короткому слові спростував деякі неточності істориків і подав маловідомі факти про творення й існування Дивізії та долю вояків після закінчення війни. Сьогодні в Україні серед молоді Дивізія набирає популярности, а дивізійний знак-левик став „класним". (Див. ст. 67)

Він теж прочитав листа від автора Альбому Богдана Маціва, який не міг був приїхати з Монтреалю. Мета видання Альбому–подати правдиву історю Дивізії, особливо в Україні, де цю історію, м'яко кажучи, викривлюють. „Надіюся, що Альбом дасть відповідь читачеві на багато питань",–пише Б. Маців. Є голоси, щоб альбом видати англійською мовою.

Показано на екрані з численних інтерв'ю уривки із трьох відеозаписів покійних уже дивізійників: д-ра Василя Вериги, Мирослава Бігуса й Володимира Молодецького. Їх вибрала Мотря Ріс (дочка дивізійника інж. Степана Ільницького).

М. Ріс

Показано відео п. н. „Машерують добровольці", приготованого для пластового новацького табору під проводом

Андрія Головатого (сина Мирона, голови ГУ Братства).

Орест Закидальський (син пані Оксани) прочитав з книжки, виданої в Україні, про дивізію в інтернеті *Українська Дивізія „Галичина" у запитаннях і відповідях* –три запитання і на них відповіді.

Євген Ващук, який у Центрі завідує архівом матеріялів до історії Дивізії, пояснив, що–це авдіо і відеозаписи та документи; їх впорядковується, рекордується для дослідників історії.

Є. Ващук

Професор Юрій Даревич, котрий, побуваючи в Англії, провів інтерв'ю з дивізійниками, зазначив, що кожний з них переконливо заявив, що пішов до Дивізії з наміром воювати за незалежну Україну, отримати добрий вишкіл і стати зав'язком вишколеної і добре озброєної армії. Між інтерв'юваними були теж два брати Костельники, сини відомого о. Ґавриїла Костельника зі Львова, Зенон і Іриней (Іриней нар. 1 квітня 1916–помер 8 грудни 2009 року в Англії). Вони розповіли, що належали до нелеґального пластового гуртка, продискутували справу й усі, разом з виховником, зголосилися до Дивізії.

Теж була коротка презентація нової книги, виданої в серії „Літопис УПА" п. н. *Підпільна пошта України*. Велика частина марок, виданих за кордоном, оформлені Любомиром Рихтицьким, хор. Дивізії.

Після презентації продано усі примірники Альбому (понад 50). Розпродажем й гостиною-прийняттям зайнялася Лариса Пришляк (дочка сот. Богдана Підгайного).

Мотря Ріс почала організувати „Кружок нащадків дивізійників" з метою допомагати Фондові й вивчати історію Дивізії. Вона склала список перших членів. Це дуже потрібно, бо вона сама мала ситуацію у 7-ій клясі американської школи, коли на запитання вчителя: чому українці в Другій світовій війні були по стороні німців, не знала що відповісти.

„Фонд дивізійників"

Оксана Закидальська поінформувала, що при Центрі офіційно створено „Фонд дивізійників", на який склали перші пожертви родина Романа Чолкана: на його похороні зібрано 2 500 дол., а його родина зложила 5 тис. долярів. Тепер цей фонд розбудовується.

В УКДДЦ знаходиться дивізійний архів, матеріяли та записи аудіо і відео інтерв'ю з членами Дивізії. Дивізійний проєкт буде включати: додаткове інтерв'ю, каталог архіву, створення фільму про Дивізію на тему, наприклад, „Чому я йшов у Дивізію".

ВАГОМИЙ ВНЕСОК В ІСТОРІЮ ДИВІЗІЇ „ГАЛИЧИНА"

...все гине,–
Слава не поляже

Тарас Шевченко „До Основ'яненка"

Нещодавно вийшла друком книжка Романа Колісника **„Військова управа та українська Дивізія Галичина"**. Наприкінці вересня я несподівано отримав цю книжку з Києва від Видавництва „Ярославів Вал", за що сердечно вдячний.

Ні, я не був вояком цієї Дивізії, проте в роки її творення (1943) після закінчення навчання в торгівельній школі в Коломиї був призначений місцевою владою йти в Дивізію (згодом замінили на службу в Baudienst). Але я поступив на навчання в торгівельній фаховій школі (вищого ступеня) в Станіславові і уникнув і від Дивізії, і від Баудінсту. Я не бажав йти в Дивізію під впливом поглядів ОУН (революційної).

В наступні роки я не раз задумувався, чи мій вчинок дійсно був сформований позицією ОУН. І ось тепер, зі згаданої книжки, я знайшов заспокоєння своєї совісті. Уже на стор. 59 читаємо, що у Бюлетені, виданому Краєвим Проводом Організації Українських Націоналістів Самостійників Державників, 1943, ч. 11, значилося:

„[...] без української держави, без українського уряду не може бути української армії...,

[...] в ім'я чого, з якою метою творять німці т. зв. „галицьку дивізію"?..

[...] Позбавити запілля активного елементу–кинути його на гарматне м'ясо, словом спожиткувати його на фронті–ось справжня суть того, що зараз німецьким пляном, на жаль, і українським руками, твориться".

А ще, на стор. 133 зокрема, є висловлювання керівника Закордонного представництва Української Головної Визвольної Ради Миколи Лебедя, а саме: „Із закінченням війни не закінчилася „контроверсійність" дивізії серед української еміґрації [...] Навесні 1943 року німці побачили, що їхнього вояка не східному фронті замало, тому почали в Галичині акцію за організуванням СС-стрілецької дивізії [...] Самостійницька ОУН поставилася до тієї акції ворожо [...]"

Звичайно, в ті часи я не міг знати цього, але й не міг не погодитися з такими міркуваннями, бо ж в 1943 році можна було передбачити, що шанси Німеччини на перемогу над об'єднаними силами Радянського Союзу, США і Великобританії малоймовірні. Адже німецька армія постійно відступала (хай, і „для вирівнювання фронту", як подавала німецька пропаганда). Тому в ті часи під впливом викладених поглядів я не пішов в Диві-

зію. Тепер, детально прочитавши згадану книжку Романа Колісника, я побачив, що таки поступав згідно з поглядами ОУН (революційної).

Однак, це не означає, що доля Дивізії була для мене байдужою, тим більше, що в ній опинилися і мої родичі Іван Шпарик і Микола Задемленюк, про долю яких я намагався дізнатися у наш час, але, на жаль, безрезультатно.

І ще одна обставина навівала думки про Дивізію. В 1946 р. після розформування дивізії, в якій я був на фронті, я опинився в 3-ій гвардійській танковій дивізії, яка розміщалася на полігоні Нойгаммер–Штранс (Neuhammer–Strans).При розчищуванні підвальних приміщень в будинку штаба дивізії в Нойгаммері мені попалися листи з Галичини. Тоді я не міг знати, хто саме міг бути там. Тепер, завдяки згаданій книжці, мої здогадки підтвердилися. Стосовно Дивізії про це читаємо на сторінках 82, 103, 112, і навіть на фронт Дивізія відправилася з полігона Нойгаммер–Штранс (стор. 257). Та й не лише Дивізія „Галичина" стояла там, бо ще в 1941 р. тут стояв батальйон „Нахтігаль", що входив до Дружин Українських Націоналістів (ДУН) (стор. 31 і 280).

А ще із книжки (сторінки 257 і 278) довідався, наче Дивізія мала попасти на фронт під мою рідну Коломию, а не під Броди. Як пам'ятаю, в ході наступу в березні 1944 р. радянські війська після форсування р. Дністер в районі Заліщик дійшли аж під Станіславів, але зразу ж були відкинуті дещо західніше Коломиї і Городенки. Отже, тут відрізок фронту не був стратегічним, як це мало місце стосовно наступу на Львів з-під Бродів. На додаток дізнаємося (стор. 257), що напередодні радянського наступу німецьке командування зняло з-під Бродів дві СС-дивізії до Нормандії. З цього випливає, що Дивізія „Галичина" наче навмисне була кинута командуванням вермахту у перший фронтовий бій на ослабленому відрізку фронту, бо ж не підлягало сумніву, що саме львівський напрямок для радянських військ був стратегічним. Ситуація під Коломиєю, напевно, була б легшою для „не обстріляної" ще дивізії.

Приємною несподіванкою для мене особисто було й те, що в книжці я знайшов відомі мені особистості ще з довоєнних років, коли я навчався у Львові в купецькій гімназії товариства „Рідна школа". Згаданий в книжці д-р Петро Біланюк (стор. 76, 96) в 1938-1939 шкільному році був опікуном моєї кляси, а проф. Тиміш Білостоцький (стор. 118, 121, 123)–учителем руханки.

Війна закінчилася поразкою Німеччини, а значить, і несприятливо для Дивізії „Галичина". Але могло бути і по-іншому. Адже не позбавлене сенсу твердження (стор. 136) що [...] „воєнний союз між Сталіном і англо-американцями розпадеться, як тільки впаде нацистський режим, а негайно після того дійде до збройного конфлікту між СРСР і західними альянтами". Із власне пережитого можу підтвердити реальність такого припущення. Так, наприклад, радянські війська 2-го Білоруського фронту уже 3-го травня

1945 р. увійшли в контакт з 18-им американським корпусом на підступах до головного міста землі Мекленбурґ (Mecklenburg) Шверіна (Schwerin). Як виявилося, англо-американські війська зайняли біля 30-кілометрову смугу між Шверінським (Schweriner See) і Шаальським (Schaal See) озерами, яка мала б увійти в рядянську зону окупації. Західні союзники відмовлялися звільнити цю територію, посилаючись на зволікання СРСР з наданням зон окупації США, Великобританії і Франції в Берліні. Як наслідок, радянське військове командування заговорило про збройний виступ проти союзників, до чого і готувалися у військах.

Прочитавши книжку Романа Колісника, я ще раз переконався, що Дивізія „Галичина"–це унікальна сторінка історії України. У загальному, вона–героїчна за вчинками і водночас трагічна за наслідками. Як знаємо, 25 квітня 1945 р. Дивізію перейменовано у 1-шу Українську Дивізію Української Національної Армії (1 УД УНА), складаючи при цьому присягу (стор. 9): „[...] під Українським Національним Прапором боротися зі зброєю в руках за свій Народ і свою Батьківщину–Україну [...]"

На жаль, з волі переможців у Другій світовій війні Дивізію було інтерновано, вояки опинилися в американському і англійському полоні. Після звільнення вони поселилися у Західній Европі, Північній Америці і Австралії, де проявили себе активними борцями за Українську національну ідею. І в цьому їх велика заслуга перед українським народом, бо заряд патріотизму зі сорокових років XX століття вони продовжують нести до кінця своїх днів, будучи при цьому прикладом для багатьох свідомих українців в Україні і не в Україні сущим. Тож бажаю їм доброго здоров'я і Многая літ!

Василь ШПАРИК

ветеран-фронтовик Другої світової війни, 14 жовтня 2009 р.

Ярослав ЗАКАЛЯК

МИХАЙЛО ЗАТИНАЙКО

„Військова Управа та Українська Дивізія Галичина". Книжка дуже гарна, естетично видана. Поручаю її всім нашим дивізійникам і історикам, де знайдуть дійсні обставини, які формувалися в той час.

На сторінці 231 (у протоколі) є помилка відносно пор. Данилка. Він не вбив Когутяка, а бунчужного відділу Постачання („Нахшуб") М. Затинайка.

Ярослав Закаляк

Михайло Затинайко зголосився до Дивізії в Мостиськах у 1943 році. Все згадував свою улюблену Лемківщину.

Пройшов рекрутський і підстаршинський вишколи, став взірцевим вояком. Любив дисципліну й військовий порядок. Через це доручено йому стати бунчужним у Відділі постачання („нахшуб"). Він дбав дуже

солідно про вишкіл стрілецтва, адміністрацію і господарські припаси. Він слідкував за кращими у вишколі стрільцями і висував їх, як кандидатів до підстаршинських шкіл. (Це мало б бути в компетенції старшин у проводі, але, на жаль, наші старші старшини тим не цікавилися, навіть деякі не знали німецької мови). Михайло теж заохочував підстаршин, щоб вони старалися набути старшинський вишкіл.

Час до часу, з нагоди якихось святкувань, старшини з відділу уряджували скромні прийняття і майже кожний раз просили Михайла, щоб він допоміг таке прийняття зорганізувати, при чому і його запрошували, щоб у ньому брав участь. Організаційний хист у Михайла був і він вив'язувався у кожному випадку дуже добре.

Під час боїв під Бродами я і двоє моїх товаришів, вихідців з „Постачання", Ткачук і Височанський перебували на старшинському вишколі в Кіншляґу, біля Праги. Після закінчення вишколу ми повернулися до Нойгаммеру, до нашої старої частини. Командир і старшини нас радо вітали, бо мали надію, що допоможемо у вишколі. Друга річ, я хотів стрінути Михайла Затинайка. На запитання, де він, кожний здвигав плечима; казали, що помер. Коли я став довідуватися про причину смерти, мені тоді розказали:

Наші старшини просили Михайла, щоб він зорганізував їм мале прийняття, з якої нагоди не пам'ятаю. На це прийняття з'явився новоприділений хор. Данилко, колишній артист львівського театру. Він заквестіонував присутність Михайла на цьому прийнятті для старшин, який був тільки підстаршиною. Михайло сказав, що він був запрошений. Тоді хор. Данилко заявив, що це прийняття є для старшин, і він, Михайло, як тільки підстаршина, не має права у ньому брати участи, витягнув пістолю і застрелив Михайла.

Після цієї констернації хор. Данилка арештували і скоро викинули з Дивізії та відіслали до „цивіля". Це все покарання, що він одержав. Де Михайла похоронили, не знаю, правдоподібно на військовому цвинтарі у Нойгаммері. У „Списку поляглих вояків Дивізії" є подано, що Михайло Затинайко згинув на Словаччині. Цим коротким спомином я хотів довести істинну причину його смерти.

Вічна йому пам'ять!

СПРАВЛЕННЯ ПОМИЛКИ

У *Вістях комбатанта* ч. 4, 2009, у статті „XXX Пленум В-ва *Літопис УПА*" на ст. 112 надруковано:

„2. П'ять книг про С. Бандеру в серії..." Має бути:

„2. П'ять книг в серії *Події і люди*–про С. Бандеру, проф. П. Потічного, М. Твердохліба, П. Федуна та УГВР (кн. 3-7).

За помилку перепрошуємо.

Редакція

На службі народу

ЛЕВ БАБІЙ

(16.II. 1927 – 9.I. 2010)

Народився в с. Вівся кол. Бережанського повіту, тепер Козівського району Тернопільської обл. До середньої школи вчащав у Бережанах. Учень матуральних курсів у Ріміні, Італія.

В червні 1944 року вступив у лави дивізії „Галичина", згодом 1-ої Української Дивізії Української Національної Армії. Після вишколу на поліґоні „Гайделяґер" та у Чехії їхню групу (1 200 вояків) відкомандировано до дивізії „Вікінг" на східний фронт біля Варшави. У тій дивізії їх розділено поміж окремі підрозділи–Лев попав до гарматної батареї. Після бойових втрат й інших труднощів, зорганізовано комітет, в якому Левко брав участь. Комітет висунув вимогу командуванню „Вікінг", щоб українських вояків повернено до Української дивізії, до якої вони зголосилися, а у „Вікінґу" перебувають тимчасово. Це мало успіх, бо їх повернено до Дивізії в листопаді 1944 року–у Словаччину.

З Дивізією Лев пройшов бої у Словенії та під Фельдбахом у Австрії. Був у сотні поручника Володимира Козака, який був нагороджений Залізним хрестом І кляси.

Був у полоні в Італії та Англії аж до звільнення у вересні 1948 року.

По звільнені включився у громадську працю–був членом Союзу Українців Британії (СУБ) і Спілки Української Молоді (СУМ) та Об'єднання б. Вояків Українців у Великобританії (ОбВУ).

До Канади прибув 22 травня 1952 року й відразу включився у громадське життя. В листопаді 1958 року одружився з Марією Малинович. Їм народилося два сини–Марко й Роман та доня Надя. Всі вони отримали високу освіту.

Основною дальшою діяльністю Л. Бабія було Братство кол. вояків 1-ої УД УНА. В 1976 році його обрано головою Торонтської Станиці, якою провадив 10 років. У 1986 році його обрано головою Крайової Управи Братства Канади. На цьому пості він залишався до своєї смерти. Член Головної Управи Братства від 1986 року.

Був членом Управи Всесвітньої Ради Українських Комбатантських Організацій при Світовому Конґресі Вільних Українців. Був секретарем Комітету Бережанців в Торонто та членом Комітету, який видав 1-ий том *Бережанська Земля* (Нью-Йорк 1970). Згодом очолив Комітет

і Редакційну Колеґію 2-го тому цього видання, що появився в 1998 р.

За свою працю нагороджений Конґресом Українців Канади в 1995 році *Шевченківською Медалею*, Головною Управою Братства кол. вояків 1-ої УД УНА–*Золотим Хрестом за особливі заслуги*, Міською Радою Бережан–*Дипломом „Почесного Громадянина міста Бережани"* у 2004 році, на відзначення особливих заслуг перед м. Бережани та його людьми.

Як успішний підприємець заснував будівельну фірму Jessmar Developments Ltd. Ця фірма займалася будовою й винаймом комерційних та індустріяльних будинків.

Помер після довгої недуги 9 січня 2010 року. На велелюдній Панахиді, яку відправили в похоронній каплиці „Кардинал" парох катедри св. Йосафата в Торонті о. Іван Барщик і парох у Брамптоні о. Роман Ґаладза, прощав покійного Левка мґр. Ромах Михайло й розповів про його життєвий шлях. Співав хор „Прометей".

Обидва священики відслужили відправи в катедрі. Похоронений біля своєї дружини Марійки, з якою прожив 50 років, на Дивізійній ділянці на почесному місці на цвинтарі св. Володимира в Оквіл.

На тризні прощали покійного теплими словами Роман Колісник від Головної управи Братства дивізійників і редакції журналу „Вісті Комбатанта", зазначуючи, що Побратим Левко був вродженим „тихим" провідником, який провадив Братство добрим прикладом. Навіть у складній ситуації він завжди вмів знайти полюбовний вихід. Він організовував і брав участь практично у всіх заходах Братства в діяспорі й Україні–з'їздах, бенкетах, посвяченнях тощо, був співредактором „Ювілейного альманаху" Братства, репрезентував Братство на загальногромадських і церковних імпрезах.

Побратим Ярослав Гунька прощав від Комітету Бережанської землі й підкреслив, що без Левка не було б двох книг про Бережанщину. І проголосив збірку в його пам'ять на сиротинець у Бережанах, що принесла близько тисячу долярів. Голова Світової Федерації Українських Жіночих Організацій, Марійка Шкамбара, підкреслила, що Левко завжди був готовий допомогти в праці інших організацій. Не відмовляючи, він питався: „Що треба зробити? Коли?". Вона додала, що можливо ще за життя останніх ветеранів УПА й Дивізії влада України визнає їх борцями за незалежність. Голова Товариства кол. вояків УПА Микола Кошик прощав Покійного Побратима і свата (його дочка Катруся одружена з сином Левка Романом) й підкреслив повну співпрацю між обидвома організаціями.

Лев Бабій–громадський діяч, добрий організатор, щедрий жертводавець на громадські й харитативні цілі. Вічна Йому пам'ять!

Роман КОЛІСНИК

Ділимося сумною вісткою з рідними, приятелями,
побратимами та українською громадою,
що 9 січня 2010 р., на 83-му році життя,
упокоївся в Бозі
наш незабутний і найдорожчий тато і дідусь
бл. п. ЛЕВ БАБІЙ

Народився в селі Вівся колишнього Бережанського повіту, а тепер Козівського району, Тернопільської области, 16 лютого 1927 року.

Левко Бабій був головою Крайової Управи Братства колишніх Вояків 1-ої Української Дивізії („Галичина") Української Національної Армії.

Залишив в глибокому смутку: сина Марка з Ребекою, сина Романа з дружиною Катрусею та внуками Стефанкою та Павлусем, доню Надю з чоловіком Богданом та внуками Танею та Олександром, сватів п-во Кошиків і п-во Ґоґусів, та родину в Україні і Канаді.

Вічна Йому пам'ять!

За квітки, вислови співчуття, пожертви в пам'ять Покійного, участь у похороні складаємо щиру подяку. Хай Бог винагородить Вас сторицею.

Марко Бабій, Роман Бабій,
і Надя Ґоґусь

СПІВЧУТТЯ з м. БЕРЕЖАНИ

СВІТЛІЙ ПАМ'ЯТІ

9 січня 2010 року відійшов у вічність **Левко БАБІЙ**–Почесний громадянин нашого міста, голова видавничого комітету другого тому історико-мемуарного збірника „Бережанська земля" в Канаді.

Кожен його приїзд у Бережани, зустріч з інтеліґенцією міста дозволили нам пізнати його як великого патріота України, який вірив у її відродження і всіляко сприяв утвердженню її незалежности.

Бережанці назавжди збережуть пам'ять про вірного сина українського народу. Розділяємо біль і смуток родини та близьких.

С. Токарський, міський голова

З глибоким сумом повідомляємо бережанців, що в Торонто (Канада) закінчив земний шлях колишній дивізійник, голова Крайової управи Братства колишніх вояків 1-ої УД УНА, голова комітету „Бережанська земля", що видав книгу „Бережанська земля", т. 2, Почесний громадянин м. Бережани, уродженець с. Вівся Козівського районуну – сл. п. **Левко БАБІЙ**.

Висловлюємо глибоке співчуття родині, близьким і знайомим покійного. Хай канадська земля буде йому пухом!

Від Бережанської станиці Братства ОУН-УПА–
О. Гуменюк, станичний.
Від колективу авторів 2-го тому книги
„Бережанська земля"–В. Савчук.
Від інтеліґенції м. Бережани–Н. Волинець.
Від педколективу гімназії–директор М. Будар.

З листа до друга Левка Бабія–Ярослава Гуньки

Дуже дякую за вітання, хоч дуже сумно, що Ваше з Левом вітання прийшло, коли він уже був у вічності. Бог забрав його душу у велике свято, бо ця душа дуже трудилася все життя. Хай упокоїться душа Лева в святих оселях. Ми знали про його хворобу, та все ж звістка застала зненацька. 12 січня, в день похорону, всі діти-гімназисти і вчителі були на Службі Божій за упокій душі Лева, так що рідна земля його теж проводила в останню путь. А у пам'яті він залишиться достойним, мудрим, чуйним, наполегливим великого серця чоловіком.

Щиро Вам співчуваю у зв'язку з утратою товариша, сумую разом з Вами і всіма близькими людьми, які знали і шанували Левка Бабія. Наш обов'язок–продовжити його шляхетну справу. Це була б найкраща для нього пам'ять.

Зіна Токарська, директор БТШ

СВІТЛОЇ ПАМ'ЯТИ ЛЕВА БАБІЯ

З сумної причини відходу у вічність бойового побратима, ідейного однодумця та щирого друга Левка Бабія, глибоко сумую і висловлюю щирі співчуття його рідним та близьким:

Синові Маркові з подругою Ребекою;
Синові Романові з дружиною Катрусею;
Доні Наді з чоловіком Богданом Ґоґусем;
Онукам – Стефанці, Павлові, Тані і Александрі;
Сватам – п-ву Кошик та п-ву Ґоґусь.

У світлу пам'ять дорогого друга, підтримуючи і продовжуючи нашу спільну справу, складаю щиру пожертву в сумі 500 дол. у пресфонд журналу „Вісті комбатанта", у видання, яке було невід'ємною частиною життя мого побратима.

Спи спокійно, дорогий друже.

Вічна Тобі пам'ять!

Евген КОСТРУБА

У шосту сумну річницю відходу у вічність
коханої дружини, улюбленої мами і найдорожчої бабуні,

св. п. НАДІ КОСТРУБИ,

її глибокозасмучений чоловік Евген,
доня Ляриса, сини Орест і Адріян з родинами
у невимовному смутку в молитвах за спокій її душі,
просять Господа, щоб оселив душу покійної в Царстві небеснім,
де немає ні журби, ні смутку, а життя вічне і безконечне.

Вічна їй пам'ять!

У глибокій скорботі біля могили
коханої дружини невтішний дивізійник.

Бендина Михайло Іванович "Залізняк"

22.11. 1921–27.11. 2009

Михайло Бендина народився 22 листопада 1921 року в сім'ї Івана Бендини та Розалії (з дому Вірт) у селі Раделичі, Миколаївського району, Львівської області. Навчався у сільській школі, а у 1936 році вступив до Львівської торговельної школи і з того часу покинув батьківський дім.

По завершенні навчання працював у народній торгівлі та одночасно провадив комерційну діяльність. У червні 1939 року вступив до лав ОУН (псевдо „Залізняк").

У 1942 році зустрів свою майбутню дружину Марію Пугач і через рік, у серпні 1943 року, вони одружились і розпочали сімейне життя у Львові. Щастя молодих тривало не довго і вже у вересні цього року Михайло Бендина вступив до УД „Ґаличина". Залишивши дружину, яка на той час вже очікувала дитину, в складі 1-ої УД УНА відправився на вишкіл, який тривав протягом року.

У першому ж бою під Бродами Михайло був ранений і потрапив до совєтського полону. 18 липня була призначена страта. Смерть була неминуча, проте коли солдати вели його на розстріл, рішення щодо його подальшої долі було змінено. Михайло все життя вважав це чудом Божим і був вдячний Діві Марії за чудесне зцілення життя. Він був відправлений під військовий трибунал, який засудив його до 25 років ув'язнення у Кемерово.

З перших днів полону Михайло плянував втечу і така нагода випала через два роки ув'язнення. Після втечі, кілька днів відсиджувався у лісі, а потім, без документів, практично без грошей і їди при допомозі добрих людей добирався Михайло до рідного дому 10 днів.

Дружина на той час народила доньку і переїхала жити у своє рідне село. Очевидно, що Михайло не міг залишитись з нею, тому навідавши її під покровом ночі він був змушений залишити її на роки.

За допомогою товаришів по зброї, яких йому вдалось відшукати у Львівській області, він отримав документи переселенця на прізвище Володимира Івановича Сенишина.

Першим наміром його було приєднання до УПА, проте побратими переконали, що він принесе більше користі працюючи на офіційній роботі і допомагаючи повстанцям, їх сім'ям, та таким як він втікачам, шляхом оформлення фіктивних документів, а також постачаючи

медикаменти, одяг та зброю повстанцям.

Михайло Бендина влаштувався на роботу у канцелярію Районного відділу соціяльного забезпечення у Городоцькому районі, а згодом він вже займав посаду старшого інспектора. Його робота передбачала поїздки по всьому Городоцькому району, що допомагало у здійсненні підпільної діяльності. Незважаючи на довіру до нього безпосереднього керівництва, працівники НКВД ніколи не довіряли йому і він був під їх пильним спостереженням.

У 1951 році по доносу „українця" Михайло був затриманий і засуджений до 25 років ув'язнення за статтею 54-1а. Заслання відбував в таборі в Сухо-безводній у Горьківській області. У 1957 році попав під амністію і повернувся до дружини до Львова.

Після ув'язнення Михайлові було заборонено працювати у торгівлі, тому решта його професійної діяльности була пов'язана із обласними закладами охорони здоров'я, де він працював на посаді головного бухгалтера.

У 1990 році в часі свойого візиту до родини у США, Михайло зустрівся з побратимами Ярославом Качаєм, Романом Данилюком та Юрієм Ференцевичем. Разом вони домовились про створення Братства колишніх вояків Дивізії „Галичина" в Україні, метою якого б стало вшанування пам'яті полеглих у визвольній боротьбі, встановлення історичної справедливости, систематизація захоронень полеглих та здобуття належного, почесного місця діяльности УД „Галичина" у сучасній історії України.

Початком діяльности стала публікація Михайлом у пресі в грудні 1991 року оголошення про налагодження контакту між колишніми вояками Дивізії „Галичина" в Україні.

Будучи членом Крайової Управи Галицького Братства колишніх вояків 1-ої УД УНА з 19 листопада 1991 року, Михайло займав посаду Голови Львівської станиці Братства.

З 1990 року і до останніх днів це була основна і найбільш значима діяльність всього його життя. Безліч справ були започатковані і реалізовані з побратимами, яких він відшукав і об'єднав для спільної діяльности й задля досягнення поставлених цілей.

Найбільш значимими досягненняни Братства всього періоду було встановлення пам'ятника загиблим під Бродами у селі Ясенів на горі Жбир, пошук та перезахоронення останків загиблих під Бродами на новоствореному меморіяльному цвинтарі, побудова каплиці на цьому цвинтарі, сприяння створенню меморіяльного комплексу воїнів та репресованих на Личаківськім цвинтарі у Львові, встановлення пам'ятного знаку. За майже два десятиліття Братство видало багато публікацій та вело значну просвітницьку діяльність. Михайло також

був тією ланкою, яка постійно забезпечувала зв'язок між вояками в Україні, теж за її межами.

Михайло Бендина мав двох дочок, сина, п'ятеро внуків та п'ятеро правнуків.

Похований на Меморіяльному цвинтарі на Личакові у Львові.

Люблячий батько та дідо. Невтомний діяч та ініціятор. Сильний духом боєць та надійний товариш. Людина слова і чести. Українець... Таким Михайло Бендина залишиться у нашій пам'яті.

Зоряна Самотій–внучка

ПАМ'ЯТІ ПОБРАТИМА

Весною 1990 року, в неділю коли я вийшов з церкви св. Юра на 7-ій вулиці в Нью-Йорку, побачив по другій стороні вулиці серед людей високого, мені незнайомого чоловіка який, не знаю чому, виглядав на дивізійника. Я підступив до нього, представився і довідався, що він дивізійник зі Львова, який відвідував родину у Філядельфії і там познайомився з дивізійниками. Це був Михайло Бендина. Він в липні того року зустрічав мене з іншими товаришами-дивізійниками, коли я вперше приїхав до Львова. Це була перша зустріч з ними від часу виїзду з Нойгаммеру під Броди при кінці червня 1944 року. Двома автами ми поїхали на Бродівщину, де я відвідав місця боїв, в яких я був у липні 1944 року. Від того часу почалась наша дружба і співпраця, дослівно до останніх днів його життя.

Михайло Бендина першим подав у львівській газеті заклик, щоб до нього голосилися колишні вояки дивізії „Галичина". Це зробили теж дивізійники в Івано-Франківську, Тернополі та Дрогобичі. У 1992 році було створено Галицьке Братство кол. вояків 1-ої УД УНА. В Крайовій управі Братства М. Бендина був ввесь час фінансовим референтом як теж і головою Станиці у Львові. Як професійний книговод-бухгалтер фахово провадив усі фінансові справи, розділював допомогу від Суспільної Служби Комбатантів та інших джерел, яка надходила. Теж полагоджував в Україні фінансові справи Братства охорони Воєнних Могил „Броди-Лев". Він був теж скарбником Братства ОУН-УПА Львівської области. Брав участь у різних загальних починах Братства, як от: відзначення 50-ліття створення Дивізії „Галичина" у Львові та в Києві в 1993 році, 50-та річниця боїв під Бродами та інші заходи. У Галицькому Братстві не було події, в якій М. Бендина не був співорганізатором, а часто і ініціятором. Він був людиною, на яку можна було покладатися.

Перелік заходів, в яких визначну ролю відіграв Михайло Бендина:

Одержання дозволу і розбудова Меморіяльного цвинтаря в селі

Червоне та постійна опіка над ним.

За ініціятивою Станиці Галицького Братства в Дрогобичі, одержання дозволу і будова могили-кургану поляглим в боях під Крутами, відкриття пам'ятника у 1997 році та відзначення 80-ліття боїв у 1998 році на могилі в Крутах та на Аскольдовій могилі в Києві.

Будова пам'ятника поляглим дивізійникам і воякам УПА на цвинтарі в Олеську.

Будова могили на місці знищеного пам'ятника воякам Дивізії „Галичина" на горі Жбир в селі Ясенів у 1993 році, а опісля будова і відкриття нового Меморіяльного пам'ятника при співпраці з Бродівською районною радою на тому ж місці в 2008 році.

Відновлення знищеного цвинтаря УСС в селі Лісники біля Бережан, будова і посвячення пам'ятника Січовим Стрільцям на цвинтарі в Бережанах.

Будова пам'ятника Українській Національній Армії (1-ша, 2-га Дивізії та Українське Юнацтво протиповітряної оборони) на Личаківськім цвинтарі у Львові та його святкове відкриття.

Кожного року в день 28 квітня, у річницю проголошення створення Дивізії „Галичина", були відправлені Служби Божі та Панахиди в храмі св. Юра у Львові за поляглих вояків Дивізії, а опісля відбувалися віча коло пам'ятника Т. Шевченкові.

В липні кожного року М. Бендина організував відправи Панахиди на Меморіяльному цвинтарі в с. Червоне, на могилі в Підгірцях та на горі Жбир в с. Ясенівцях з участю Станиць Братства в Україні, дивізійників з інших країн та ширшої громадськости.

Здоров'я М. Бендини почало занепадати після операції, яку він пройшов весною 2009 року. Він вірив що воно поправиться, бо був сильною, енерґійною людиною. На жаль, так не сталося. Ми мали різні пляни на 2010 рік, але коли я зателефонував до нього, він сказав мені, що лежить в ліжку і прийняв їжу з „капальниці". День перед смертю він передав голові Галицького Братства, Леонідові Мусі, документи і гроші Галицького Братста, а З. Врублевському–документи та гроші Братства „Броди-Лев" з проханням передати їх мені. Вночі 27 листопада 2009 року Михайло Бендина відійшов у Божу вічність.

* * *

Похорон М. Бендини відбувся 30-го листопада 2009 року. Похоронні відправи почалися в каплиці біля Личаківського цвинтаря. Труну з каплиці на цвинтарі несли члени Товариства „Пам'ять" в мундирах вояків Дивізії. Несено теж 17 вінків: 4 від родини, від Головної Управи Братства 1-ої УД УНА, Станиці Братства в Монтреалі (Канада), Братства „Броди-Лев", від ОбВУ у Великій Британії, від Львівської та Сихівської Станиці Братства ОУН-УПА, Львівської

Станиці НДСКУ, від Пластових куренів „Ватага Бурлаків" та „Передові", пластового Товариства Охорони Воєнних Могил, Шанувальників Дивізії „Галичина", від колективу Миленівської лікарні та від сусідів.

Відправи служили отці Володимир Коник з церкви св. Андрія та Михайло зі села Витьків. Покійного прощали Ярослав Валюх, Олесь Гуменюк від Обласної управи Братства ОУН-УПА, Юрій Ференцевич від Братства кол. вояків 1-ої УД УНА та від Братства Охорони Воєнних Могил „Броди-Лев", Леонід Муха від Галицького Братства кол. вояків 1-ої УД УНА та Петро Франко від Товариства Політв'язнів. Члени Товариства „Пам'ять" віддали почесть Покійному потрійним вистрілом з крісів. Після відспівання „Вічная пам'ять" та "Чуєш, брате, мій" дочка покійного Марта подякувала всім за участь у похоронах та запросила на тризну. Тризна відбулася в реторані „У пані Стефці" в центрі міста з участю близько 50 осіб. У часі тризни були висловлені три привіти та вислови співчуття родині. Родина ще раз зложила подяку за участь у похороні і тризні.

Так родина, побратими, приятелі та громада попрощали св. п. Михайла Бендину. Пам'ять про нього залишиться назавжди у наших серцях.

Юрій Ференцевич

ПРЕСОВИЙ ФОНД

В днях від 1 листопада 2009 р. до 31 січня 2010 р. надійшли такі вплати на розбудову журналу:

по дол. 5.00: В. Рекуляк–Ст. Катеринс **разом 5.00**

по дол. 10.00: В. Кіщук–Англія, В. Матійчак–Кенектикут, Б. Кандюк–Нью-Йорк **разом 30.00**

по дол. 15.00: М. Драґан–Онтаріо, Л. Ґородник–Ґамільтон, П. Буняк–Ню Джерзі, З. Бандура–Монтреаль, Р. Бойко–Монтреаль, М. Когут–Торонто, І. Савка–Сидней, М. Савка–Україна, Г. Савка–Україна, В. Ґаврилюк–Кенектикут, В. Левицький–Торонто **разом 150.00**

по дол. 18.00: Ю. Чорній–Ілліной **разом 18.00**

по дол. 20.00: М. Височанський–Квебек **разом 20.00**

по дол. 25.00: Е. Бочан–Торонто, В. Мотика–Флорида, О. Бойко–Едмонтон, В. Цепенко–Флорида **разом 100.00**

по дол. 30.00: Т. Повідайло–Квебек, В. Дуб–Торонто **разом 60.00**

по дол. 35.00: І. Давидович–Монтреаль, Я. Сиваник–Саскатун, П. Мандич–Ню Гамшір, Ю. Дранейко–Саскатун, О. Шеґда–Ст. Катеринс **разом 175.00**

Станиця Детройт **50.00**
М. Рудзік–Торонто **65.00**
Р. Ґерасимович–Мериланд **100.00**
Е. Коструба–Торонто **1000.00**

Як нев'янучий вінок...

В другу річницю смерти незабутнього друга Антона Семанишина складає пожертву на пресфонд „ВК" Степан Шпак **50.00**

Замість квітів в пам'ять бл. п. П. Ґорбатюка на пресфонд „ВК" Станиця Монтреаль жертвує **100.00**

Замість квітів в пам'ять бл. п. побратима В. Боярского та М. Заверухи на пресфонд „ВК" жертвує Станиця Ню Джерзі **100.00**

В пам'ять бл.п. Л. Бабія на розбудову журналу„ВК" жертвує І. Кришталович **100.00**

В пам'ять дорогого батька бл. п. Левка Бабія на розбудову „ВК" жертвує родина Бабій **100.00**

Як нев'янучий вінок в пам'ять бл. п. незабутнього Левка Бабія пересилає на розбудову „ВК" побратим Корнило і Віра Когутяк **100.00**

В пам'ять бл. п. Левка Бабія, з співчуттями родині та побратимам і на згадку про добрі справи Покійного, пересилає на „ВК" побратим Онуфрій Білоголовський **25.00**

Щиро дякуємо всім жертводавцям,
котрі не забувають про піддержку журналу.

І. Кушпіренко–адміністратор

Відійшли у вічність...

ВАСИЛЬ ГОРБАТЮК
19.I. 1922 – 5.XII. 2009

5-го грудня 2009 року відійшов у вічність бл. пам'яті Василь Горбатюк, член Станиці Братства кол. вояків 1-ої УД УНА в Монтреалі.

Василь народився в селі Ліщинці, Бучацького району, Тернопільської области. Народну школу закінчив у рідному селі, курси рільництва і сільського господарства–в містечку Виділівка, а Торговельну школу–в історичному місті Бучач.

Від молодих літ був членом підпільної організації ОУН. Працював на батьківському господарстві. До Дивізії зголосився 1944 року, залишаючи молоду вагітну дружину. Вишкіл проходив в Нойгаммері. Згодом групу приблизно 1000 вояків було вислано на дальший вишкіл до Угорщини, де їх застала совєтська офензива, був прилучений до німецької частини і з нею брав учась в обороні міста Будапешту. Опісля повернувся до Української дивізії до запасного полку, де зазнав легкого поранення.

Полон відбув в Італії і Англії в таборі ЕЛІ. По звільненні з полону 1947 року одружився з дівчиною німецького роду з Чехословаччини на ім'я Ґетруда Райх (Getrud Reich) і разом еміґрували до Канади, до міста Монтреалу, що в провінції Квебек.

Все своє життя присвятив організаціям, до яких належав, а саме: СУМ, ЛВУ, Канадського Королівського Легіону ім. Мазєпи. Був членом церковного комітету церкви Успіння Божої Матері в Монтреалі. Багато часу присвячував дописам до української преси про світське і релігійне життя української громади Монтреалу й околиць. Його дописи були опубліковані, в більшості, в часописі *Гомін України* і в дивізійному журналі *Вісті комбатанта*. 26 років працював в підприємствах Northern Electric і C.P.F. Plastic. Відтак провадив власну харчову крамницю.

Був 15 років секретарем Станиці Братства, як також членом контрольної комісії.

В заповненій залі похоронного закладу підчас панахиди, котру відправляв парох церкви УБМ о. Ігор Корецький, в одностроях, сто-

яла стійка побратимів-дивізійників. Похоронні Богослуження в церкві УБМ відправив о. Олег Корецький. Похоронений на українській частині цвинтаря COTE DE NEIGE в Монтреалі.

На тризні прощали Василя голова церковного комітету Мирослав Балицький, який також прочитав прощального листа від Осередку СУМ в Монтреалі, і Ярослав Чолій від громади. Оба промовці відмічали добрі риси покійного та його невтомну працю в українській громаді Монтреалу.

Залишив у смутку дружину Ґетруду, сина Богдана і внука Василька в Україні від першого подружжя.

ВОЛОДИМИР БОЯРСЬКИЙ

6.ІІ. 1913 – 22.ХІ. 2009

Народився в с. Станин Радехівського повіту. Народну школу закінчив у Радехові. В 1935 р. був покликаний до польської армії 26-го полку піхоти у Львові. По 6 місяцях перенесений до Городка, до школи підстаршин, яку закінчив у степені старшого стрільця, а при звільненні одержав рангу капрала.

28 серпня 1939 р. мобілізований до 55-го полку піхоти в Кутні. По 13 днях вдалось прибути до Кутна, але воно горіло і потяг задержався на передмістю. В одній стодолі зформували полк на скору руку. Отримав чоту, бо було брак підстаршин. Почали просуватись у сторону Модліна, без зброї і без амуніції. Довелось кінчати війну у Варшаві. 28 вересня, по капітуляції попав у полон. До Млави полонених гнали пішки, а у Млаві потягом повезли до Східної Прусії, висадили в Гоґенштайні і там залишили на кілька тижнів, а на зиму перевезли до Пройсіш Еллон над Балтійським морем. Звідти Володимир попав на працю до господаря („бавора"), близько литовської границі. Через рік звільнили з полону, але він далі працював в „баварів" як цивільний робітник.

В 1943 р. Володимир утік і був якийсь час вдома. За втечу загрожував концтабір, тому він зголосився до Української Дивізії, але його покликали щойно як військо відступало, коли ішов бій за Тернопіль. У квітні 1944 року пройшов вишкіл у Кіршбаум і Нойгаммер, відбував службу у Словаччині й Австрії–в запасному полку як шофер у автомобільній сотні.

По закінченні війни опинився в Австрії, в околиці Ґрацу, короткий час працював при очищенні залізничної дороги. Згодом заанґажувався до праці в Польському Червоному Хресті (Р.С.К.). По ліквідації станиць ПЧХ в Австрії, переїхав до Італії до Барлєти, а після переслухування, де радили їхати додому, прилучився до міжнародного табору в Реґіо Емілія. Був ще

в таборах Преданіо–Анконі, Порто Сан Ґеорґіо; виїхав з II корпуеом ген. Андерса до Англії. Там пережив до 1951 р. В травні 1951 р. виїхав до США, до вуйка.

Працював як токар у фабриці. Одруживея з Марією, котра передчаено померла. Займався городництвом і вирощував „найкращі помідори" у цілому світі.

Належав до УККА, ООЧСУ, „Самопомочі", Українеького Народного Дому, Станиці Братетва кол. вояків 1-ої УД УНА, в управі якої був членом від 1964 року. Був надзвичайно жертовний на громадеькі цілі.

В оетанніх роках хворів на „Альцгаймера" й ним опікувалаея українеька родина з новоприбулих як евоїм рідним.

Похоронні відправи відбулиея в п'ятницю в каплиці „Литвин-Литвин" 27 лиетопада, а похорон–у суботу з церкви ев. Івана Хреетителя в Ньюарку на кладовище в Ґрейт Медов у західній чаетині Нью Джерзі.

В часі Панахиди побратими в однострояx, з прапором, тримали почееңу стійку. Від Станиці попрощав Василь Пелехатий.

Василь ПЕЛЕХАТИЙ

ВОЛОДИМИР ЗАВЕРУХА

27.XI. 1926 – 22.XI. 2009

Я, Михайло Заверуха, народився в еелі Носові Підгаєцького району на Тернопільщині. 6-кляену школу закінчив у рідному селі.

В 1942 році я склав присягу в Юнацтві ОУН. Мені було тоді 16 років. В Юнацтві ОУН я був наймолодшим у моєму селі, всі інші були на 2-3 роки старші за мене.

В 1943 р. ціла Станиця Юнацтва перейшла до членства ОУН, я один отримав доручення організувати нову Станицю Юнацтва. Я організував 12 юнаків–три звена. Тоді доручили мені перебрати Станицю під мою опіку. Кожен юнак мав зв'язок з іншими місцевостями, часом віддаленими навіть більше, як 5-10 км. Коли приходили естафети-зв'язки і я думав, що важливі, то еам старавея доставити до людей по псевдам, бо не вірив, що юнак, літами молодший від мене, коли б попав у ворожі руки, зможе вести себе гідно і не зрадить тайни.

В організації кожен член був заприсяжнений і готовий кожної хвилини віддати життя в потребі. Праця в ОУН на рідних землях була дуже тяжка, але кожен був гордий, що може працювати для добра евого народу.

В організації я познайомився з людьми навіть на високих позиціях, як підрайонових чи районових, і багатьма людьми з УПА, котрі потребували нашої помочі для переходу через терен.

В 1944 році, коли фронт був дуже близько, не тільки в моєму селі, але в усіх селах Підгаєччини, наетала тривога: що робити? Оставтися дома, попасти в руки червоного людожера або йти в Дивізію „Галичина". Багато з нас та моїх близьких друзів вибрали Дивізію, бо в товаристві, ще й зі зброєю в руках, навіть вмирати легше. Ми пішли до Дивізії з тим, що коли прийде потреба, ми, дивізійники, станемо в обороні нашого народу.

Ми вірили, що Росія і Німеччина розіб'ють себе, а на їх місце при-

йдуть вільні держави, між ними й Україна. Але так не сталося. Америка й Англія помогли Росії стати на ноги, відтак запроторили всі війська в полон чи, кому пощастило, знайти працю у вільній Европі.

По війні я працював в Гамбурґу, в Німеччині, до 1950 року, відтак виїхав до Америки, поселився в Ньюарку, Н. Дж. Працював 29 років інспектором у Ford Motor Co, Mctuchen, до 1988 року.

Як тільки приїхав до Ньюарку, записався до церкви св. І. Хрестителя, СУМу, ООЧСУ, до Українського Народного Дому. І до сьогодні я в тих організаціях працюю, останньо адміністратором УНД, від 1988 року.

Я хочу перепросити всіх тих, котрих колись образив або не співчував у їхнім горі.

Ваш на віки,

Михайло Заверуха-Дам'ян

P. S.Прошу прочитати на похороні так, як написано, про моє життя.

Похоронні відправи відбулися в понеділок у каплиці „Лшвин-Литвин"23 лисmопада, а похорон– у вівmорок з церкви св. Івана Хресmиmеля в Ньюарку на кладовище Голівуд в Юніон.

В часі Панахиди побраmими в одноcmроях, з прапором, тримали почесну сmійку. Від Сmаниці попрощав Василь Пелехатий.

Василь ПЕЛЕХАТИЙ

Вінок на могилі Євгена Коновальця в Роттердамі, що його поклали 19 грудня 1944 року стрільці Української Дивізії, які вишколювалися в Голляндії (Гільверсум) на підстаршинській школі у 3-му дивізіоні 4-го протитанкового полку. (Подав Орест Слупчинський)

З листів до редакції

Дорогі і Шановні Побратими Дивізійники!

Посилаю дві світлини. Одна: на руїнах пам'ятника Борцям-героям за волю України на горі Жбир під Бродами, який побудували студенти у пам'ять поляглих воїнів, а московські окупанти його зруйнували. Я, як учасник битви під Бродами, відвідав ту гору і помолився за своїх побратимів та подякував Всевишньому за те, що мене зберіг при житті та я дочекався вільної Української держави.

Друга–з Ріміні, Італія, під пам'ятником Ґероям.

На руїнах пам'ятника Борцям-героям за волю України.

Ріміні, Італія, 1946 рік, Зелено-святочна Панахида за поляглих Героїв. Злучені хори: Хор „Б" та Православний хор. З хористами сидять отці обох віровизнань: православний о. Йов Скакальський, греко-католицькі: о. Е. Кордуба, о. О. Бабій, о. М. Ратушинський. Дириґенти: П. Гавриляк (хору „Б") та А. Кліш (Православного хору). Світлину зберіг Семен Кобасовський.

З пошаною до Вас усіх, Побратими,

Семен Кобасовський

ЗМІСТ

(Закінчення)

ТВОРЧІСТЬ НАШИХ ПОБРАТИМІВ

УКРАЇНА у XX СТОЛІТТІ

ДО ІСТОРІЇ 2-ї СВІТОВОЇ ВІЙНИ

ДО ІСТОРІЇ 1-ої УД УНА

ДО ІСТОРІЇ 2-ої СВІТОВОЇ ВІЙНИ

СПОМИНИ

ГУМОР І САТИРА

ОГЛЯДИ, РЕЦЕНЗІЇ

НА СЛУЖБІ НАРОДУ